

ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

Συντάκται: Α. Ρ. ΓΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ.

ΤΟΜΟΣ Α.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΙΑ'. ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1850.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ. Ο Αυθέντης του Μωρέως, (συνέχεια), υπό 'Α. 'Ρ. 'Ρ. —
'Ιστορικά και τοπογραφικά περί των μεγάλων 'Ολυμπίων, κατά Κραύστον, υπό Κ. Π.
— Πετρούπολις. — Κηδεία ιερέως βερμανού. — Ζαμία υπό Θ. — Φιλολογικά. —
Ευλογραφία. — Ποίησις. — Ριένζης, (συνέχεια) εκ του 'Αγγλικού, υπό Ν. Δ.
ΕΙΚΟΝΕΣ Χειμερινόν παλάτιον. — Ναός τού αγίου 'Ισααχίου. — Ζαμία. — 'Από-
στολος Ματθαίος.

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, παρά τοις Συντάκται, και παρά τῷ Τυπογράφῳ Κ. Χρ. Δούκα,
ΕΝ ΤΗ ΔΟΜῃ: ΕΛΛΑΔΙ, παρά τοις ΚΚ. ἐπιστάταις των ταχυδρομείων.
ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, παρά τοις ΚΚ. Ἑλλ. προένοις.
ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, παρά τῷ Κ. Γ. Σταυρίδῃ.
ΕΝ ΣΜΥΡΝΗΙ, παρά τῷ Κ. Ι. Μάγγῃ.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ.

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ δρ. 16, ἐλευθέρᾳ Ταχυδρομικῶν.
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑΙ γρόσια 80, ἐλευθέρᾳ Ταχυδρομικῶν.
ΕΝ ΔΑΚΙΑΙ Δίστηλα 3 1/2 δμ.
ΕΝ ΡΩΣΣΙΑΙ Ρούβλ. ἀργ. 7, δμ.
ΕΝ ΤΗ ΙΟΝΙῳ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ Δίστ. 3, δμ.
ΑΛΛΑΧΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ Φ. ἀργ. 16. Τὰ Ταχυδρομικά εἰς βάρος των Συνδρομητῶν.

ΕΝ ΔΟΜῃ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΧΡ. ΑΝΑΣΤ. ΔΟΥΚΑ

1850

Α Γ Γ Ε Λ Ι Α .

Εἰς τὸ ἐξώφυλλον τῆς ἡ Πανδώρα θέλει ἀναγγελλεῖ πάντα τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐκδιδόμενα βιβλία, ὧν ἀντίτυπον ἤθελε σταλῆ πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς: ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν προσέτι δὲ καὶ προσοχῆς τινος ἄξια ξένα βιβλία, τὰ ὅπωςδήποτε ἀφορῶντα τὴν ἀρχαίαν ἢ νέαν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἐξώφυλλον θέγεται νὰ καταχωρίζῃ καὶ παντὸς εἶδους φιλολογικῆς ἀγγελίας, πρὸς 20 λεπτά τὴν γραμμὴν δ. ἄ δημοσιεύσιν εἰς ἓν μόνον φυλλάδιον, πρὸς 40 λ. δὲ διὰ τρεῖς ἀλλεπαλλήλους δημοσιεύσεις.

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΤΗΝ 20 ΜΑΙΟΥ,

Κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτῆν τοῦ Πανεπιστημίου,

Παρά τοῦ

Κ. Π. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ,

Καθηγητοῦ τοῦ διοικητικοῦ δικαίου

Κατ' ἐντολὴν τῆς Ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ἑμ. Ἀντωνιάδου

Τιμᾶται δραχ. 1. καὶ λεπ. 25.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΥΠΟ Γ. Α. ΡΑΛΛΗ,

ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΝ Τῷ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΕΙῳ ΘΩΩΝΟΣ.

Τόμος Α' καὶ Β'.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς Τυπογραφίας Γ. ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ. 1848—1850.
Ἐκαστος τόμος τιμᾶται δρ. 8. διὰ δὲ τοὺς συνδρομητὰς 7.

ΠΛ. II

TOM. A.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

Ο ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΤΟΥ ΜΩΡΕΩΣ.

Λοιγία. Ὑπὸ 'Α. 'Ρ. 'Ρ.

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδιον 10^{ον}.)

Μετὰ ταῦτα δὲ τοῖς ἀνήγγειλε τὴν προσεχῆ ἀφι-
 ξιν τοῦ νέου αὐθέντου, καὶ τοῖς ἐξήγησε ποίαν τοῖς
 παρείχεν ἀφορμὴν ἢ ἀναμφίβολος διχόνοια μεταξὺ
 προκατόχου καὶ διαδόχου, πόσον πολυειδῶς τοῖς ἐσύμ-
 μερε νὰ ἐναγκαλισθῶσιν αὐτοῦ τὴν μερίδα, καὶ βοη-
 θεία αὐτοῦ, ἐν ᾧ φαίνονται ὑπηρετοῦντες τὴν θέλη-
 σιν τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, τοῦ κυριάρχου τῶν,
 νὰ ἐκρίζωσιν τοῦ τόπου τῶν τὴν εὐρωστον ἰσχυρὴν
 τοῦ Βιλλαρδουίνου καὶ τῶν συγκαταχτητῶν του. Ὅτι

Τόμος Α.

ἂν, ὅπερ λίαν ἀπίθανον, ἐνέδιδεν ὁ Βιλλαρδουίνος ἄνευ
 ἀντιστάσεως, τότε τὸ ἥμισυ τοῦ ἔργου τῶν ἦτον τετε-
 λησμένον, καὶ ἦσαν προπαρασκευασμένοι διὰ τὸ ἄλλο ἡ-
 μισιῦ ὅτι ἡ συμπάθεια καὶ σύμπραξις τοῦ αὐθέντου
 τῆς Ἑλλάδος ἦτον βοήθεια οὐρανῶθεν αὐτοῖς πεμπομέ-
 νη, καὶ ἡ ἀρίστη αὐτοῖς ἐγγύησις εἶναι ἡ παρουσία τοῦ
 σεβαστοῦ του συντρόφου, οὐ δὲν δύναται μὲν οὐδὲ πρέπει
 νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομα, ἀλλ' οὐ οἱ λόγοι, ἠγγυᾶτο αὐτὸς
 περὶ τούτου, ἐδύνατο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐξεληθόντες
 ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ αὐθέντου. Παρεκίνει ἐπο-
 μένωσ τοὺς φίλους καὶ συστρατιώτας του νὰ μὴ πα-
 ραμελήσωσι τὴν πολῦτιμον εὐκαιρίαν, ἥτις ἐφαίνετο
 θεῶθεν σταλεῖσα.

Ὁ Βουτσαρᾶς ἐπευφήμησε δι' ἐνὸς στενωρίου
 « Δόξα Πατρί! » καὶ πολλοὶ τῶν λοιπῶν ἐπεκρότη-
 σαν. Ἄλλοι ὅμως ἐξέφρασαν δισταγμούς, νὰ μὴ ἐκ-
 θέσωσιν εἰς νέας τρικυμίας τὸ ἤδη πεπονημένον τῆς
 πατρίδος τῶν σχάρος, νὰ μὴ παροξύνωσι τὸν πρᾶυν-
 Φυλλ. II.

θέντα λέοντα, να μην ανάψωσι πυρκαϊάν δλέθρου αντί φωτός της ελευθερίας, και όλα άλλα υπαγορεύει ή πολλάνκι αδελφή της δειλίας περίσκεψις. Άλλ' ο Χαμάρετος ύψωσε φωνή γενναίαν, επεκατέστη τά αισθήματα του πατριωτισμού, της ανθρωπίνης αξιοπρεπείας, περιέγραψε την δυσυχίαν και την ταπεινώσιν των Έλλήνων, ους διενέμοντο οι κατοκνηταί ως ά γέλας προσοδοφόρους, και ήρώτησεν αν τά μνημεία της Έλλάδος δέν ησαν οικειότερα να χρησιμεύωσιν ως τάρος των υίων της ενδόξεως θανόντων, παρά ως μάρτυρες της αίσχυνος της έχήρυσεν ότι άμελούντες την παρουσιασθείσαν εύκαιρίαν, όχι μόνον δειλίας αλλά και προδοσίας ένοχοι γίνονται.

Η ζωηρότης μεθ' ής ώμίλησε διέπλεξε και τους δειλοτέρους, και ενίκησε τους δισταγμούς, πολλούς δ' ενεψύχονεν ή έλπίς της συνεργείας του Αυθέντου της Έλλάδος.

Ο Αυθέντης, είπεν ο Πετραλείρας, όστις εκάθητο μέχρι τούδε σιωπηλώς ακούων και βλέπων, ό ρέγει πρόθυμον χείρα προς τους συμπατριώτας του, τους έχοντας ανάγκην της βοήθειάς του και όσω μέγας και αν είναι ο άγων, όσω ίσως επικίνδυνος δι' αυτόν, δέν θέλει βεβαίως τον άποφύγει, εάν μόνον ηται βίβκιος ότι έχει συναγωνιστάς. Σας ζητώ συγγνώμην, ω αδελφοί. Από τά βλέμματα, από τους λόγους σας, έννοώ ότι περιστοιχίζομαι υπό άνδρείων αν όμως είσθε οι μόνον αλειρούμενοι εις τον κινδυνώδη άγωνα, ή μόν πρόθεσίς σας ήρωική, άλλ' ή εκβασις, πιστεύσατε την πειράν μου, ένδοξος άλλ' άκακος θάνατος. Ο Αυθέντης όμως έχει ού μόνον της ζωής εκυτου, έχει της τύχης των υπηκόων του την ευθύνην. Να ριψοκινδυνεύση αυτήν είναι έναντίον ότων των καθηκόντων του, αν δέν ήξεύρη ότι έχει και τινα επιτυχίας έλπίδα, ότι εργαται να στηρίξη όχι εκατόμβην άνδρείων μαρτύρων, αλλά όλον λαόν έχοντα και την επιθυμίαν και την έλπίδα της νίκης.

Δόξα Πατρί! είπεν ο Βουτσαράς. Τεσσαράκοντα αν μάς βλέψη, πάτερ, εδώ, τεσσαράκοντα πόλεις ότι είδες είπες εις τον Αυθέντην. Είς την επιχευρήν μας προσφέρω το ξίφος μου, αλλά προσφέρω και των Βουτσαράων το όνομα. Είς το όνομα τούτου κινείται, Δόξα Πατρί! όλη ή φράση της Γόρτυνος!

Πολλοί άλλοι, λαβόντες μετά ταύτα τον λόγον, ώμίλησαν εν δυνάμει πόλεων της Αρκαδίας, της Μεσσηνίας, και της Λακωνικής, έρ' ών είχον πλείονα ή έλάσσονα επιρροήν, και μετά την σύσκεψιν άπεκρίσθη, να δοθη εις τον Πετραλείραν κατάλογος των συνωμοτών μετά σημειώσεως των δυνάμεων, άς επηγγέλλοντο να συνεισφέρωσιν, έπως τον καθυποβάλη εις τον Αυθέντην.

Θέλω έχει καιρόν να εκτελέσω την έντολήν ταύτην, είπεν ο Πετραλείρας, δότι το επιχείρημα δέν πρέπει γ' άρχισή πριν της άρτίσεως του Σαμπλίτου, και πριν ιδώμεν των δυω αντιπάλων την προσάλληλον θέσιν, και τά πρώτα κινήματα.

Άλλά, είπεν ο Βουτσαράς, περι τούτων πρέπει να είδοποιηθώμεν εν καιρώ, πρέπει να συνεννοηθώμεν πριν πράξωμεν. Ποϋ και πώ; θα γίνη τούτο;

— Έδώ πάλιν, εις του Λύκου το Σπήλαιον, είπεν ο Χαμάρετος. Όταν εις την κορυφήν του Όλεού αναφύσσι τρεις νύκτας πυρκαϊ, άς ηται τούτο σημείον ότι πρέπει να συνέλθωμεν εις του Λύκου το Σπήλαιον δια να κινήθωμεν.

— Άς ηται, άνεβόησαν όλοι.

— Αί καλή μου μάχαιρα! θα προέλθης πάλιν από την θήκην σου! Δόξα Πατρί! είπεν ο Βουτσαράς.

Και ή συνεδρίασις διελύθη. Έκατος δέ των συνελθόντων λαβών ανά ένα δαυλόν εκ της πυρκαϊ, εξέληθε του σπηλαιού. Όλοι όμως υπερέβησαν τον χειμαζήρον, και μετά ταύτα διετάρησαν εις τάς διαφόρους στενωπούς του βουνού, έπου μακρόθεν έλαμπον αι δάδες των ως τά κινήτα φωτα τά επιπετώντα επί των έλών. Ο δέ Πετραλείρας και ο Χαμάρετος κατέβησαν την όδόν, ην είχον ανέλθει, ευραν τους ίππους των όπου τους είχον αφήσει, και άρ' ού άρίχθησαν εις τό έρημικκλήτιον της Ανδραβίδας, άφιπευσαν, και διευθύνησαν προς τον οικόν του Πετραλείρου, έπου αυτός είσθληεν άψύρως πριν έτι άνατείξη ο ήλιος.

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Έν τούτοις, αν ο Λέων και το Κερκυραϊκόν πλοϊον εγκατέλιπον τον Ροβέρτον, δέν είναι τούτο λόγος έπως τον εγκαταλείψωμεν και ημείς. Η άγανάκτησίς του δια την διπλήν του άποτυχίαν ητον τόσω μεγαλύτερα, καθ' όσον δέν ήξευρε κατά τίνος να την κενώση. Ο Δουξ είχε δώσει μετά μεγίστης προθυμίας τάς άρίστας διαταγάς εις τον Πλοίαρχον. Εκπαιεν ο Δουξ, αν ο Πλοίαρχος ήθέλησεν; ή έδύνατο ο υποπλοίαρχος να μην ακολουθήη τάς γραπτάς έδηγίαις του όταν δέν είχεν άλλας; Ο Ξιοικητής της Κερκύρας έδειξε την μεγίστην δυνατήν προθυμίαν, και έπεμφεν ως και πλοϊον επίτηδες να φέρη όπισω τον δραπέτην Λέοντα. Εκπαιεν ο διοικητής, αν ο Ροβέρτος είχε ναυλώσει αυτό τούτο το πλοϊον χωρίς να τον είδοποίηση; Κατ' άρχας ή άπελπισία του εξεργασθη δια κραυγών και βλασφημιών και πατάγων' άλλ' άρου είδεν ότι όλ' αυτά δέν φέρουν ούτε την Πελοπόννησον πλησιέστερον ούτε τά πλοϊα όπισω. έπεν εις τούταυτην νάρκωσιν, ώστε όλος στόλος έδύνατο να εκπλεύση από τον λιμένα της Κερκύρας χωρίς να έχη είδησιν.

Ο Νόννος όμως ητον φύσεισς όλιγώτερον ευεξήπτου, ουχι ότι δέν ήθέλησε την άγανάκτησιν και την ανυπομονησίαν και αυτός-έπίσης σφοδράν, ίσως σφοδρότεράν άκόμη, αλλά παρ' αυτά ή προς όν όρος ητον τό πάν, και οϊονδήποτε πάθος και αν έπνεεν εις την καρδίαν του, δέν απέστρεψε τό βλέμμα από την σταθεράν ταύτην πυξίδα. Δια τούτο εν ώ ο Ροβέρτος, εις την κλίνην του ηπλωμένος, άνεπεμπε στενωγμούς προς τον ουρανόν, ο Νόννος περιήρχετο όλην την παραλίαν, άνηρεύνα τον λιμένα, διεμέτρα δια του βλέμματός τον σπώτατον όρίζοντα, εξέτιμα τών πλοιαρίων την χωρητικότητα, αλλά ούτε εν ύπρηξ δυνάμενον να περιλάβη τό ημισυ καν της συνοδιάς του Ήγεμόνος. Ούτως ήμερα παρήχετο μεθ' ήμέ-

ραι, και ούτε του μεν ή άδρανής καρτερία, ούτε του άλλου ή ανήσυχος άεικινήσια ίσχυε να μεταβάλη την θέσιν των κατ' ουδέν διότι πλείον δι' αυτούς, δέν ύπηρεχε. Την έσπέραν της τρίτης ημέρας ο Νόννος έλθών έπεσε και αυτός άπυυδημένος πλησίον του Ροβέρτου, ως κυρ ευθείς τέλος πάντων υπό της αυτης νρωκώσεως και άπελπισίας. Άρ' ού δέ έμεινεν επί μιαν ώραν, άποκρινόμενος δι' ενός γρυσμού εις εκαστον στεναγμόν του Ροβέρτου, άναπήδασας τέλος,

— Πρέπει τούτο, είπε, να τελειώση. Ύψηλότετε, να φύγωμεν!

— Να φύγωμεν λέγει! άνέκραξεν ο Ροβέρτος. Άς φύγωμεν λοιπόν! Μά τον άγιον Διονύσιον, φίλε Νόννε, έχασες τους λογισμούς σου, δυστυχή. Πώς θέλεις να φύγωμεν;

— Πώς; να ριφθώμεν εις εν από τά άλιευτικά έκίνα πλοιαρία, κωπηλατούντες να διαβώμεν ως την αντίπεραν παραλίαν, και έπειτα παρακολουθούντες τον αιγιαλόν να καταβώμεν εις την Πελοπόννησον. Θα φθάσωμεν όταν φθάσωμεν, προτήτερα όμως πάντοτε παρ' αν καθήκεθα εδώ αιωνίως; να μετρώμεν τά άστρα και να πίνωμεν τον άνούσιον οϊνον του έπαράτου διοικητού.

— Άλλά πόσους επιβάτας, είπε μου, ήμπορεί να περιλάβη το άλιευτικόν σου τούτο πλοιαρίον;

— Την Ύψηλότητά σας άφεύκτως, και του ο-είναι το αναγκαϊότερον. Έπειτα δέ ίσως και εμέ.

— Και οι άλλοι;

— Οι άλλοι να μείνουν έως ότου εύρεθη και δι' αυτούς εύκαιρία. Το καλύτερον θα ητον βεβαίως να φθάση ή υμετέρα Ύψηλότης με όλην την λαμπρότητα της ισχύος και του βαθμού της, με όλην την συνείδιαν της' τό χειρότερον, να μη φθάση ούτε ή Ύψηλότης σας ούτε ή συνοδιά' ο μέσος όρος είναι να φθάση μεν ή υμετέρα Ύψηλότης, να μείνη όμως ή συνοδιά. Τούτον προτείνω.

— Τον έδέχθη, είπεν ο Ροβέρτος' αύριον πρωϊ λοιπόν εις τό άλιευτικόν πλοιαρίον και αναχωρούμεν!

Την επαύριον άμα άνέτειλεν ή ήμερα, άμφότεροι ησαν εις τον λιμένα. Άλλά τό πρώτον πλοιαρίον εις το διευθύνησαν, τό μεγαλύτερον όλων, δέν ήδύνατο να τους δεχθη, διότι είχεν άλιείαν των γωδιών. Μάτην τώ έπρόσφερον ναύλον διπλάσιον, τριπλάσιον, δεκαπλάσιον του συνήθους' ο πλοίαρχος ητον τίμιος άνθρωπος, και άπεκρίνετο πεισματωδώς ότι, ναυλώσας άπαξ τό πλοϊόν του, δι' όλους τους θησαυρούς της γης δέν ήθελεν άβητήσει τον λόγον του. Τό αισθημα τούτο ητον τόσον αξιόπαινον, και ή άπόφασις του πλοιαρχου έφαινετο τόσον σταθερά, ώστε μη έχοντες τί ν' αντιθέσωσι, μετέβησαν εις τό δεύτερον πλοιαρίον. Άλλ' αυτό είχε την εργολαβίαν των άπτακίων, και δι' όλους τους θησαυρούς της γης δέν τώ έσύμφερον ούτε ήμεραν να μακρυνθη της Κερκύρας. Τό τρίτον δέν έπλευσε ποτέ ημισυ μίλιον μακράν του λιμένος, και δι' όλους τους θησαυρούς της γης δέν ήθελε να ριψοκινδυνεύση εις τό άχανές πέλαγος. Άλλο δέν είχεν ίστίαν, και τώ ητον άδύνατον να εύρη, άλλο κωπία δέν είχε, και κωπία δέν εύρίσκοντο εις ελη-

την νήσον, άλλα είχον άλλα κωλύματα ανυπερέλθητα, ώστε άρ' ού τά περιήλθαν όλα, μέχρι τέλους δέν εύρεθη ουδέ εν δυνάμενον να τους αναλάβη. Η άνελπιστος νέα αβτη άποτυχία έκορύφωσε των δδοιπόρων την άπελπισίαν, ήτις έκινδύνευε να μεταπίση εις παραροσπύνην, αν ο διοικητής δέν κατέβαλλε πσσαν προσπάθειαν όπως τοίς προσφέρη παρηγορίαν γλυκεών λέξεων και γλυκός οϊνον και εύχώνων συνεχών. Όταν την ήμεραν εκείνην έλθών εις έπίσκεψιν του αυθέντου εύρε τον μεν Ροβέρτον θακρύνοντα, τον δέ Νόννον θρηνωδώς βλασφημούντα, τους παρεκάλεσε να μην άδημονώσι, τοίς είπεν ότι είναι άδύνατον μέχρι των αρχών, ή πο πολύ των μέσων Μαρτίου να μη φθάσωσι πλοϊα εκ Δαλματίας, και ταύς εβεβαίωσεν ότι έβασε σκοπούς εις τά άπώτερα και ύψηλότερα μέρη της νήσου δια να τω αναργειλώτι την εμφάνισιν του πρώτου προσπλέοντος.

Ουχ ήττον όμως την επαύριον επανέλαβον την επιθεωρήσιν των, άλλ' επίσης άνεπιτυχώς. Κατ' εκείνην την στιγμήν εισέπλεεν εις τον λιμένα ο άλιεύς των γωδιών, και ο Νόννος άπεπειράθη πάλιν αυτου, επιπεινάς τάς προσφοράς. Άλλ' ή άρετή του ητον άδαμάντινη' ο χρυσός δέν είχε λαβήν επ' αυτης. Δήσας λοιπόν τό πλοιαρίον του, άρ' ού άντέστη εις την δύναμιν των δελεασμών, έλαβε με στωϊκήν άπαθειαν τά δίκτυα εις τον όμον και άνέβη εις την πόλιν. Άλλά, διελθών τους λαβυρινθους του προαστειου των άλιείων, αντί να διευθυνθη προς την καλύβην του, διέβη δια των ευρύτερων όδών της πόλεως, και έφθασεν εις τό διοικητήριον. Ζητήσας δέ να ιδη τον διοικητήν κατ' ιδίαν,

— Έξοχώτατε, τώ είπε, πλοϊόν! Από την άκραν όπου ώφάρεον σήμεραν τό είδα έρχόμενον από Κάταρον. Ως διετάχθην, έρχομαι να σοι τό αναγγελίω.

— Πλοϊόν! είπεν ο διοικητής. Και ποίου μεγέθους! γωρει του Σαμπλίτου την συνοδίαν;

— Μεγαλύτερον από γλάρον δέν φαίνεται, είναι πέραν, μακράν άκόμη, είπεν ο ναύτης' όμως να με κόψη ο άγιος Σπυρίδων αν δέν ηται ο Βέρβανος από την Ζάραν. Τον έγνωρίσα από τό βαδίσμα. Η Γαλιότα του γωρει τρεις συνοδιάς όσων του Σαμπλίτου.

— Και ποτε, νομίζεις, ήμπορεί να φθάση;

— Ο άνεμος ήξεύρει. Αν τον είχεν έδικόν του, πρώτα ο άγιος Σπυρίδων, πριν δύτη ο ήλιος έβρίπτε την άγκυραν εις τον λιμένα. Καθώς τον έχει όμως, θα είναι εδώ τά μεσάνυκτα. Και δέν είναι μόνον αυτό. Είς τό βάθος του κόλπου άνεκάλυφα δύο λευκά σημεία, και, μη τον άγιον Σπυρίδωνα, ησαν πλοϊα ν' έκείνα.

— Ω! ω! είπεν ο Διοικητής, τό πράγμα γίνε-ται σπουδαϊόν. Ηξεύρεις τί, βάρβα Σπύρο; Να κάμης τον σταυρόν σου, και ν' άπεράσης τον Σαμπλίτην εις τον Μωρέαν. Ημπορείς;

— Άκούεις ήμπορώ; Μά τον άγιον Σπυρίδωνα, και τώρα θα είχα φάγει τον μισόν δρόμον από προ-γής, αν δέν με είχ' έμποδίσει ή έξοχότης σου.

— Τώρα λοιπόν, βάρβα Σπύρο μου, πλέον δέν σ' έμποδίζω. Έννοείται όμως ότι θα τον πάσης ή

μόνον ἢ, τὸ πολὺ, μ' ἓνα ἢ δύο ἀνθρώπους του, χωρὶς ἄλογα καὶ χωρὶς συνοδίας.

— Ὁ ἅγιος Σπυρίδων νὰ φυλάξῃ! ἄλογα εἰς τὸ πλοῖόν μου! Ἄν ἤθελα νὰ πνιγῶ!...

— Κάμε ὅ,τι κάμης, πρέπει ν' ἀναχωρήσης ἀπόψε. Ἄκουσε...

— Καὶ τὸν ὠμίλησεν εἰς τὸ αὐτίον.

Μετὰ πάντε λεπτά ὁ πλοίαρχος ἦτον εἰς τοῦ Ροβέρτου, ὅπου ὁ Νόννος ἀμέσως τὸν ἐγνώρισε, διότι εἶχε λάβει πολλὰς συνεντεύξεις μετ' αὐτοῦ, ὅταν ἐπροσπαθεῖ διὰ προίτουσης σειρᾶς δωροδοκιῶν νὰ κλονήσῃ τῆς ἀρετῆς του τὴν αὐστηρότητα. Ἡ καρδιά λοιπὸν τοῦ Νόννου ἠσθάνθη σφοδρὸν παλμὸν εὐτυχοῦς προαισθήσεως, ὅταν εἶδε τὸν ναύτην.

— Λοιπὸν, ἀδελφε, τῷ εἶπε, πλησιάζων εἰς αὐτόν, ἐπιμένεις πάντοτε νὰ μὴ κερδήσης ἑκατὸν Βενετικά, οὔτε ἂν γίνουιν καὶ ἑκατὸν πενήκοντα; Εἶπὺε τότεν πλούσιοι σεῖς ἐδῶ εἰς τὴν Κέρκυραν;

— Μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, ἀπεκρίθη ὁ βάρβα Σπύρος, εἶμαι πτωχὸς ἄνθρωπος, καὶ ἑκατὸν πενήκοντα βενετικά εἶναι θησαυροὶ δι' ἡμᾶς. Ὅμως...

— Ὡ! πάλιν τοὺς κωβιόους σου! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος ὑψῶν τοὺς ὤμους· τί ἀξίζουν τέλος πάντων οἱ κωβιοὶ σου; ἀξίζουν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα; Σοὶ τὰ δίδω. Ὁ ναύτης περιέφερε περίφοβα βλέμματα εἰς ὅλον τὸ δωμάτιον.

— Δὲν με ἀκούει κανεὶς ἐδῶ; ἠρώτησε.

— Κανεὶς. Τί φοβεῖσαι; εἶπε, τί θέλεις;

— Νὰ ἐρχεται ἡ τύχη εἰς ἐμέ καὶ νὰ τὴν ἀπωθῶ, εἶναι, μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα, διαβόλου πείραξις. Δέχομαι νὰ σὰς φέρω εἰς τὸν Μωρέαν.

— Δέχεσαι! ἔκραξε συγχρόνως ὁ Ροβέρτος καὶ ὁ Νόννος, καὶ ὀλίγον ἐλειψε νὰ βίβωσιν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Δί' ὄνομα θεοῦ, εἶπεν ὁ ναύτης, μὴ τὸσον δυνατὰ μὴ τὸ μᾶθῃ ὁ Διοικητὴς, διότι θεοῦ πρόσωπον δὲν θά ἰδῶ ποτέ.

— Πῶς! ὁ Διοικητὴς! εἶπεν ὁ Νόννος. Διὰ τί νὰ μὴ τὸ μᾶθῃ ὁ Διοικητὴς;

— Ἄν δὲν θέλατε νὰ με ἰδῆτε νὰ κρέμωμαι αὐριον εἰς τὰ ἐξάρτιά μου, σὰς ὀρχίζω εἰς τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα νὰ μὴ με προδώσετε. Ἄν ὡς τώρα δὲν ἤθελσα νὰ σὰς δεχθῶ εἰς τὸ πλοῖόν μου, καὶ ἂν κἀνὲν ἄλλο πλοῖον δὲν σὰς ἐδέχθη, εἶναι διότι ἔχομεν ἔλοι αὐστηρὰν διαταγὴν τοῦ Διοικητοῦ.

— Τοῦ Διοικητοῦ; ὑπέλαβεν ὁ Ροβέρτος. Ἀλλὰ διὰ τί σὰς ἐμποδίζει ὁ Διοικητὴς νὰ με δεχθῆτε εἰς τὰ πλοιά σας;

— Μὴ γὰρ ἤξεύρω κ' ἐγώ; Μὰς παρήγγειλεν ὁ δόξιος ὅτι, ἂν δι' ὅλα τὰ πλοῖα τοῦ Μωρέως ναυλώσῃ κανεὶς μας τὰ πλοῖόν του εἰς τὴν Ὑψηλότητά σας, ἔχει νὰ πᾶθῃ τὰ ἀνήκουστα· ὅλοι ἐτρομάξαμεν, διότι ἤξεύρομεν ὅτι ἡ Ἐξοχότης του, ὅταν φοβερὴν, δὲν φοβερὴν ματαίως. Ἄν ὅμως με ὑπόσχεσθε νὰ τὸ φυλάξετε μυστικόν, καθὼς νυκτώσῃ, σὺρω τὴν ἀγκυραν, καὶ ὅ,τι γίνῃ ἄς γίνῃ.

— Τί λέγετε, Ὑψηλότετε; ἠρώτησεν ὁ Νόννος.

— Ἐρωτᾶς τί λέγω; Καθὼς νυκτώσῃ! εἶπεν ὁ Ροβέρτος.

— Καὶ καθὼς ἀφήσωμεν ὀπίσωμας τὸν λιμένα, ἐξηκολούθησεν ὁ Νόννος, θά σοὶ μετρήσω τὰ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα βενετικά.

— Καὶ ὅταν πατήσω τὴν γῆν τοῦ Μωρέως, ἐπρόσθεσεν ὁ Ροβέρτος, θά σοὶ μετρήσω ἄλλα πενήκοντα!

— Ὁ ἅγιος Σπυρίδων νὰ σὰς ἔχη καλά, εἶπεν ὁ ναύτης. Καθὼς νυκτώσῃ λοιπὸν. Οἱ δύο σας καὶ τὸ πολὺ με ἓνα ὑπρέτην. Τὸ πλοῖόν μου δὲν ἔχει τόπον διὰ περισσοτέρους.

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ ναύτης. Τὴν ἰδίαν στιγμήν ἤρξισαν αἱ προπαρασκευαὶ τῆς ἀναχωρήσεως. Εἰς πιστὸς ὑπηρετῆς, ὅστις ἐμελλε νὰ τοὺς συνοδεύσῃ, διατάχθη νὰ συσκευασθῇ ἐν μεγάλῃ μυστικότητι καὶ βίαι τὰ ἀναγκαϊότερα, καὶ ἅμα δὴ τὸ ἥλιος νὰ τὰ φέρῃ εἰς τὸ πλοῖον.

Ταύτην τὴν στιγμήν οἱ ὑπρέται ἀνήγγειλαν ἐπίσκεψιν τοῦ Διοικητοῦ.

— Εἰς καλὴν στιγμήν ἐρχεται, ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος. Θά τῷ εἰπῶ κατὰ πρόσωπον ὅτι εἶναι ἄνθρωπος αἰσχιστος, ὅτι εἶναι προδότης κατὰπτως. Θά κενώσω τοῦλάχιστον τὴν ὀργὴν ἣτις βράζει εἰς τὸ στήθος μου.

— Ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐπιθυμεῖ ἴσως νὰ μείνῃ κανένα μῆνα ἀκόμη εἰς Κέρκυραν. Ὁ Διοικητὴς δὲν ἐνεργεῖ βεβαίως μόνον ἀπὸ ὄρεξιν τοῦ νὰ μᾶς προδίδῃ ἢ νὰ μᾶς ποτιῖν τὸν ἀνούσιον οἶνον του. Ὑπάρχει ἀναμφιβόλως κεκρυμμένον τι συμφέρον, καταχθόνιός τις βραδουργία. Τὸ μόνον φρόνιμον εἶναι νὰ διαρῦνωμεν τὰ δίκτυά του χωρὶς νὰ τὸ ὑποπτευθῇ. Παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν Ὑψηλότητα νὰ καταστείλῃ τὸν θυμὸν τῆς.

Ὁ Διοικητὴς εἰσελθὼν διέκοψε τὸν διάλογόν των. Ἦλθε δὲ με πολλὴν εὐγένειαν νὰ τοὺς προσκαλέσῃ διὰ τὴν ἐσπέραν ἐκεῖνην εἰς δεῖπνον, ὅπου ἐμελλε νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸν Ὑψηλότετον αὐθέντην ὅλους τοὺς προύχοντας τῶν ἐγγωρίων.

Ὁ Ροβέρτος ἔλαβεν ἑφραστὴν αἰλούρου, εἰκόμοιο νὰ πηδήσῃ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀντιπάλου του. Ὁ Νόννος ὅμως ἐσπευσε ν' ἀπαντήσῃ, καὶ με ἀκόμη περισσοτέραν εὐγένειαν νὰ εὐχαριστήσῃ δεχόμενος ἐκ μέρους ἀμφοτέρων. Αἰσθάνόμενος δὲ καὶ ὁ Ροβέρτος ὅτι ἡ σιωπὴ του ἐδύνατο νὰ παρεξηγηθῇ, ἐπρόσθεσε καὶ αὐτὸς τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι θέλει ἔλθει μετὰ μεγίστης χαρᾶς. Καὶ, ὡς ἂν εἶχε διὰ μιᾶς λυθῇ ἢ οὐκ ἔχῃ ἔτι ἐσχίαζε τὰς ἰδέας του, προσελθὼν πρὸς τὸν Διοικητὴν μετὰ πολλῆς ἀφελείας,

— Μὰς ἐδαψιλεύσατε, τῷ εἶπε, πᾶν εἶδος φιλοξενίας. Ἀλλὰ σὰς ὀμολογῶ ὅτι μία εἶναι πρὸ πάντων ἡ ἀγαπητὴ μου διασκεδάσις, καὶ ὡς χάριν, θά σὰς ζητήσω νὰ μοὶ τὴν προμηθεύσετε ἐν ὅσῳ ἀκόμη εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ μείνω εἰς τὴν νῆσον σας.

— Ποία εἶναι αὐτή; ἠρώτησεν ὁ Διοικητὴς μετ' ἐκπλήξεως ἣτις δὲν προήρχετο ἀπὸ μόνῃν τὴν ἀγνοίαν του περὶ τοῦ εἶδους τῆς διασκεδάσεως.

— Τὸ κυνήγιον, εἶπεν ὁ Ροβέρτος. Εἶμαι βίβαιος

ὅτι τὰ βουνά σας πρέπει νὰ ἔχουν καὶ λαγωούς, ἴσως καὶ ἐλάφους.

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Διοικητὴς. Καὶ εἶμαι ἐντελὴς εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ὑψηλότητός σας.

— Εἶναι δυνατόν αὐριον λοιπὸν νὰ ἐξέλθωμεν, ἠμίζετε, εἰς κυνήγιον;

— Αὐριον; ἠρώτησε με παράδοξον μειδίαμα ὁ Διοικητὴς. Ὡ! μάλιστα! ὅταν διατάτῃ ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης. Περὶ τούτου δυνάμεθα νὰ ὀμιλήσωμεν ἀπόψε εἰς τὴν τράπεζαν.

— Ἀπόψε λοιπὸν! εἶπεν ὁ Ροβέρτος, καὶ ἔχω ριθισθῆναι.

— Τὴν δ' ἐσπέραν, κατὰ τὴν προσδιορισμένην ὥραν τοῦ λαμπροῦ δείπνου, καὶ ὁ ἐμελλὸν νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὸν Ροβέρτον ὅλοι οἱ μεγιστᾶνες τῆς νῆσου, ὑπέρητες τοῦ αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου ἐζήτησε νὰ δαιλήσῃ τὸν Διοικητὴν. Ὅταν εἰσῆλθεν ὅμως, εὐμεῖνεν ἐπὶ τινος στιγμῆς βωδὸς ὑπὸ ἐκπλήξεως· διότι, ἐνῶ ἐνόμιζεν ὅτι θέλει εὐρεῖ αὐτὸν ἐνώπιον πολυτελοῦς τραπέζης, περιστοιχισμένον ὑπὸ ὅλων τῶν Κερκυραίων ἀρχόντων, καὶ περιμένοντα τὸν αὐθέντην του, τὸν εὐρε μόνον, τὸν εὐναῖον ἐνδεδυμένον ἐμπρός μικρᾶς στοργγύλης τραπέζης καθήμενον, καὶ εἰς λύγνου νυστάζοντος φῶς ἀσχολούμενον περὶ τὰ ἐγγατα λείψανα λιτοῦ δείπνου. Ἀναγκασθεὶς τέλος νὰ ὀμιλήσῃ ὁ ὑπρέτης,

— Ὁ αὐθέντης μου, εἶπε, σὰς παρακαλεῖ νὰ μὴ τὸν περιμενετε, διότι τὸν κατέλαβε κεφαλαλγία σφοδρὰ, καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀναπαυθῇ ἀπόψε, διὰ νὰ ἦναι ὑγιὴς αὐριον διὰ τὸ κυνήγιον.

— Καλὰ ἔκαμεν ὅτι ἀνεπαύθη ἀπεκρίθη ὁ Διοικητὴς. Εἶπέ τον νὰ κοιμηθῇ ἡσυχῶς. Προεῖδα τὴν κεφαλαλγίαν του καὶ δὲν τὸν περιέμενα.

Ὁ ὑπρέτης με τεταμένους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ με γάσκον στόμα ἐξῆλθε χωρὶς ν' ἀποκριθῇ.

Μετ' ὀλίγα δὲ λεπτά ὁ Ροβέρτος, ὁ Νόννος καὶ ὁ ὑπρέτης, ἐνδεδυμένοι ὡς ναῦται, καὶ ἀνὰ ἐν δέμα ἕκαστος ὑπὸ μάλης ἢ ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες, ἐξῆλθον τοῦ καταλύματός των καὶ προπορευομένου τοῦ βάρβα Σπύρου, διευθύνθησαν δι' ὁδῶν μεμονωμένων καὶ σκοτεινῶν πρὸς τὸν λιμένα. Φθᾶσαντες δὲ ἐδῶ, ποῖον τρέμον ἠσθάνθησαν, ὅταν ἤκουσαν ἀνθρώπων προσομιλῆσαντα τὸν ναύτην, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ὁ Διοικητὴς.

— Βάρβα Σπύρο, τῷ εἶπε, σὺ εἶσαι;

— Ἐγώ, Ἐξοχώτατε εἶπεν αὐτὸς, ὅλος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς.

— Ἐχομεν καλά καὶ νωπὰ γαβιδία;

— Νωπὰ, Ἐξοχώτατε, δὲν ἔχω. Μὰ τὸν ἅγιον Σπυρίδωνα ὅμως σοῦ ὑπόσχομαι νὰ ἔχω ἀξιόλογα αὐριον.

— Ἄκουσε, φίλε μου, ὑπέλαβεν τὸν Ὑψηλότετον αὐθέντην τῆς Πελοποννήσου εἰς τὸ κυνήγιον. Νὰ με εἰσὴς τὰ μεγαλῆτερα ὅπου πρέπει ἡ θάλασσα. Τὰ θέλω ὅμως πρὶν ἐξημερώσῃ. Νὰ σὲ ἰδῶ! Τρέχε εἰς τὰ κωπιά.

— Αὐτὴν τὴν στιγμήν, Ἐξοχώτατε, εἰς τὴν σκάφην μου, καὶ ἀναχωρῶ.

Καὶ ὡς εἶπεν οὕτω καὶ ἐπραξεν· ἐπήδησεν εἰς τὸ πλοῖόν του κατόπιν τῶν τριῶν ὀδοιπόρων οἵτινες χωρὶς νὰ προφέρωσι λέξιν εἶχον εἰσελθεῖ πρῶτοι, καὶ ἀνείλκυσε τὴν ἀγκυραν.

— Ὡρα καλὴ σου, φίλε μου, τῷ ἐφώναξεν ὁ Διοικητὴς. Αὐριον τὰ γαβιδία!

— Εἰς τὴν εὐγὴν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, Ἐξοχώτατε, ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος, ἀπωθῶν με τὴν κώπην τὴν προκυμαίαν.

Καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ πλοῖον ἐμακρύνετο φέρον τὸν Ροβέρτον καὶ τὸν Νόννον, τρίβοντας τὰς χεῖρας καὶ καγχάζοντας, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐμακρύνετο καγχάζων καὶ τρίβων τὰς χεῖρας ὁ Διοικητὴς. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτον ἡ εἰκοστὴ ἔκτῃ τοῦ Φεβρουαρίου.

Τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶτὸν ἐπέδοθη εἰς τὸν Διοικητὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ροβέρτου, ζητοῦντος συγγνώμην ὅτι δὲν δύναται νὰ παρευρεθῇ εἰς τὸ κυνήγιον, διότι, ἐνῶ αἰφνιδίως εὐκαιρίαν, ἀνεχώρησε διὰ τὴν Πελοπόννησον, καὶ παρακαλοῦντος αὐτὸν νὰ τῷ πέμψῃ κατόπιν τὴν συνοδίαν του.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Μετὰ ἕξ ἡμερῶν εὐτυχεστάτην θαλασσοπλοίαν, τὴν τετάρτην Μαρτίου, οἱ φυγάδες τῆς Κερκύρας προσωμίσησαν εἰς ἅγιον Ζαχαρίαν. Ὁ Ροβέρτος ἐπήδησε πρῶτος ἀπὸ τὸ πλοῖάριον, καὶ τὴν ἔρημον παραλίαν πατήσας, εἶθε θεατρικῶς τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τῶν βράχων, καὶ ἐξέτεινε τὴν ἄλλην, ὡς λαμβάνων κατοχὴν τῆς κληρονομίας του. Μετ' αὐτὸν ἀπέβη ὁ Νόννος, καὶ ἐκτεινας τὴν δεξιὰν πρὸς τὸν Ροβέρτον τὸν προσεφώνησε· Χαῖρε ὁ αὐθέντης τοῦ Μωρέως. Τελευταῖος ἐξέτεινε τὴν χεῖρα ὁ βάρβα Σπύρος καὶ δεχθεὶς τὰ ὑποσχθέντα πενήκοντα φλωρία, χωρὶς στιγμήν νὰ χρονοτριβήσῃ ἐστρεψε τὰ ἴστια πρὸς τὸν ἄνεμον, καὶ τὴν πρῶτην πρὸς τὴν Κέρκυραν.

Ἀλλ' ὅτι ὁ Ροβέρτος ἀνεγνώρισεν αὐτὸς ἐαυτὸν κυριάρχην τῆς Πελοποννήσου τούτου δὲν ἤρκει ἀκόμη, ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναγνώρισῃ καὶ τὸ ὑπῆκοόν του, εἰς δὲ τὴν ἔρημον τοῦ ἁγίου Ζαχαρίου ἀκτὴν ὑπῆκοον δὲν ὑπῆρχεν. Ἀνάγκη πᾶσα ἦτον λοιπὸν νὰ προχωρήσωσι πρὸς τὰ ἐνδότερα.

— Καὶ τώρα; εἶπε λοιπὸν ὁ Ροβέρτος ἀπρὸ συνηλθεν ἀπὸ τὴν ἔκστασιν τῆς συναισθήσεως τῆς δυνάμεώς του.

— Καὶ τώρα, ἀπεκρίθη ὁ Νόννος, ἀπὸ ἐδῶ εἰς τὴν Ἀνδραβίδαν εἶναι τριῶν ὥρῶν δρόμος, ἀπλοῦς περίπατος διὰ τὴν ὑμετέραν Ὑψηλότητα.

— Πῶς; θέλεις νὰ παρουσιασθῶ πεζὸς ὡς ἐπαίτης εἰς μίαν τῶν μεγαλοπόλεων τῆς ἐπικρατείας μου; Δὲν ἔμενεν ἄλλο παρὰ νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ ἡ Ἄννα διατρέχοντας τὸν Μωρέαν ὡς πεζοδρομους ὄχι! Ὑπάρχουμεν εἰς τὸν ἅγιον Ζαχαρίαν, ἐπειδὴ εἶναι ἐδῶ πηλοσίον, καὶ ἐκεῖ λαμβάνομεν ἀπὸ τὸν Διοικητὴν συνοδίαν καὶ ἵππους νὰ μεταβῶμεν εἰς Ἀνδραβίδαν.

— Νὰ ὑπάγωμεν εἰς ἅγιον Ζαχαρίαν, εἶπεν ὁ Νόννος, ἐν ᾧ διευθύνοντο ὁμοῦ πρὸς δύο ἀποθήκας ἀχυροσκεπείας καὶ μίαν ἐκκλησίαν πεπαλαιωμένην, νὰ

υπάγωμεν εἰς ἅγιον Ζαχαρίαν δὲν εἶναι δυσκόλον, διότι ἰδοὺ ἐφθάσαμεν. Διὰ τὰ λοιπὰ ὅλα, νὰ ἰδῶμεν.

— Πῶς ἐφθάσαμεν! Ποῦ εἶναι ὁ ἅγιος Ζαχαρίας; — Ἡ ἐκκλησία ἐκεῖνη. Καὶ αὐταὶ αἱ καλύβαι ἐδῶ εἶναι τὰ δημόσια καταστήματά του, τὸ τελωνεῖον καὶ τὸ λιμεναρχεῖον· καὶ ὁ ἀγροίκος ἐκεῖνος ὅστις χάρκει ἐκεῖ εἰς τὸν ἥλιον ἠπλωμένος εἶναι οἱ κάτοικοι καὶ ὁ διοικητὴς του.

Τὰ προσιμια ταῦτα τῆς ἐγκαθιδρύσεώς του δὲν ἐράνησαν λαμπρὰ εἰς τὸν Ροβέρτον, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ τὰ δεχθῆ ὅποια ἦσαν, εἰ δὲ πλητίζας εἰς τὸν κοιμῶμενον,

— Ἄκουσε, φίλε, τῷ εἶπε, κινῶν αὐτὸν μετὰ τὸ πόδα, ἤμπορεις νὰ μᾶς προμηθεύης τρία ἄλογα διὰ τὴν Ἀνδραβίδα;

— Αἶ! τί εἶναι; τί θέλετε; ἠρώτησεν αὐτὸς μετὰ φωνὴν τραχείαν, ἀναπηδήσας καὶ τρίβων τοὺς ὀφθαλμούς του.

— Τρία ἄλογα νὰ υπάγωμεν εἰς τὴν Ἀνδραβίδα, ἀπεκρίθη ὁ Ροβέρτος.

— Ποῖοι εἰσθε σεῖς; πῶς ἤλθατε ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ τελωνὴς ὀργίλως.

— Εἰμὲθα ξένοι, ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Ροβέρτος ἠλθόμενος ἀπὸ τὴν Κέρκυραν μετὰ τὸ πλοίαριον ἐκεῖν' ὁποῦ βλέπετε ἐκεῖ ν' ἐπιτρέφει.

— Πῶς; ἐτόλμησε καὶ σὰς ἀπεβίβασε χωρὶς τῆς ἀδείας μου; Ποῦ εἶναι τὰ διαβατήριά σας; ποῦ εἶναι τὰ ἔγγραφα τοῦ Πλοίαρχου; ἀνέκραξε χειρονομῶν ὁ τελωνὴς.

— Μὴ μᾶς πονοκεφαλῆς μετὰ τὰ ἔγγραφα σου, μὴ τὸ μετανοήσης. Εἰπέ μας ἂν θὰ μᾶς εὔρης τρία ἄλογα διὰ τὴν Ἀνδραβίδα, ἐπανελάθεν ὁ Ροβέρτος, ὀργιζόμενος ἤδη διὰ τὴν ἀυθάδειαν τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἄ! σὰς ἀπεβίβασεν ἐδῶ χωρὶς τῆς ἀδείας μου, ἐξηκολούθει φωνάζων αὐτὸς μετὰ ὄλον τὸν ζῆλον τῆς προσδληθείσης ἀξιοπροπέας του. Εἰσθε κλέπται. Δὲν ἔχετε ἔγγραφα, εἰσθε λαθρέμποροι.

Ὁ Ροβέρτος ἀνέλαβε τότε τὸ ἡγεμονικώτερον ὄφρος του, τὸ ὕψος τῶν μεγάλων περιστάσεων.

— Ἄφρον! εἶπεν, ἠξέμερεις τίς εἶμαι; Εἶμαι ὁ Ροβέρτος Σαμπλίτης, ὁ ἀυθέντης τῆς Πελοποννήσου, καὶ σὲ προτίζω νὰ μοὶ φέρης τρεῖς ἵππους νὰ υπάγω εἰς Ἀνδραβίδα.

— Θὰ υπάγης καὶ σὺ καὶ οἱ σύντροφοί σου εἰς τῆς Ἀνδραβίδας τὴν φυλακὴν. Ἐκεῖ θὰ ἐξηγήσης ἂν εἶσαι παράφρων ἢ ἂν εἶσαι κακοῦργος.

Ὁ Νόννος ἔβασε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ὑψούτο ἤδη νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἀυθάδη.

— Υψηλότατε, τῷ εἶπε, συγχωρήσατε τὸν ἀνόητον τοῦτον. Ἐτάχθη ἐδῶ νὰ φυλάττῃ τὴν ἔρημον ταύτην, καὶ εἶναι ἐκτὸς τοῦ κόσμου δὲν ἠξέμερει τί τῷ λέγομεν.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν τελωνὴν,

— Ἄκουσε, ἀδελφὲ, τῷ εἶπε, οὔτε κλέπται εἰμὲθα οὔτε λαθρέμποροι· ὅτι δὲν ἔχεις πρεῖς ἵππους νὰ μᾶς δώσης εἶναι περιττὸν νὰ μᾶς τὸ εἶπῃς, τὸ ἔνοῦδ'. Βλέπω ὁμοίως μίαν φθισικὴν ἡμίονον, ἧτις βόσκει ἐκεῖ

εἰς τὴν βάλτων. Αὐτὴν θὰ δώσης εἰς τὸν ὑπηρέτην, μαρ νὰ φέρῃ εἰς Ἀνδραβίδα τὴν εἰδήσιν ὅτι ἤλθωμεν, ἐν ᾧ ἡμεῖς θὰ μείνωμεν ἐδῶ νὰ τὸν περιμένωμεν. Καὶ ἐπειδὴ θὰ τῷ δώσης τὰ ζῶνά σου, λάβε τούτα. — Καὶ τῷ ἔδωκεν ἓν φλωρίον. — Ἄφ' ὅμως εἶχες ὄρεξιν νὰ μὴ τὸ δώσης, τότε ἔχομεν τούτο, — καὶ τῷ ἔδειξε τὴν ἀξιοσεβαστὸν βάρδον του.

Εἰς τόσον ἰσχυροῦς λόγους ὁ τελωνὴς δὲν εὔρε τί ν' ἀντιτάξῃ· ἔλαβεν ἐπομένως τὸ φλωρίον καὶ ἔδωκε τὴν ἡμίονον.

Τεσσαρὰ ὥρας περιέμεινεν ἀκόμη ὁ Ροβέρτος εἰς τὴν παραλίαν τῆς ἡγεμονίας του, ὅτε τέλος εἶδε νέφος κονιαρτοῦ εἰς τὰ βάθος τῆς πεδιάδος ἐγειρόμενον, καὶ ταχέως προχωροῦν ὡς ἂν ἐδιώκετο ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ὅταν δ' ἐφθασε πλησίον, προέκυψεν ἐξ αὐτοῦ ἀπὸ βυτῆρος τρέχων ἐριππος ὁ Ραιμόνδος, καὶ πηδήσας ἀπὸ τὸν ἵππον του, ἐρήθη εἰς τὰς ἀγκύλας τοῦ Ροβέρτου. Ὁ Σαμπλίτης τὸν ἐδέχθη μετὰ φιλορροσύνης ὀλίγον βεβιασμένης. Ἄλλ' αὐτὸς, πρὶν ἀρήσῃ τὸν κύριόν του νὰ ἐκφράσῃ διὰ λέξεων τὴν δυσἀρέθειάν του, τῷ διηγήθη πῶς ὁ ἐπάρατος ἐκεῖνος πλοίαρχος τῆς Κερκύρας, ἔχων διαταγὴν τοῦ διοικητοῦ νὰ διώξῃ τὸν λέοντα, χωρὶς οὐδὲ στιγμὴν ν' ἀπολέσῃ, εἰς καμμίαν παράκλησίν του δὲν ἤθελε νὰ ἐνδώσῃ, καὶ νὰ τὸν ἀποβιβάσῃ εἰς Κέρκυραν· ἐν τούτοις δ' ὅτι τὸν λέοντα τὸν ἔβλεπον μὲν πάντοτε ὡς δέκα μίλια μακρὰν, ἀλλὰ νὰ ἐλαττώσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόστασιν δὲν κατώρθουν. Τέλος δ' ὅταν ἐφθασαν ἀντικρὺ τῆς Πελοποννήσου, καὶ εἶδεν ὁ Ραιμόνδος ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρι τῆς Κρήτης, εἰς μίαν λοξοδρομίαν ἧτις ἐπλησίασεν ὡς λίθου βολῆν εἰς τὴν παραλίαν, ὅτι ἠτοιμάσθη νὰ βίβῃ εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπερ ἰδὼν ὁ πλοίαρχος συγκατένευσε νὰ τὸν ἀποβιβάσῃ.

Αἱ ἀρεταὶ ἐξηγήσεις αὐταὶ διέδυσαν τὸ τελευταῖον νέφος ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Ροβέρτου, καὶ ἡ λοιπὴ των συνέντευξις ὑπῆρξε περιπαθεστάτη. Μετ' ὀλίγας δὲ στιγμᾶς, νέον νέφος ἀνέθορον εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἀλλὰ τούτο προέβαινε βραδύτερον καὶ ἐπιστημότερον. Ἐφθασεν ὁμοίως καὶ αὐτὸ τελευταῖον, καὶ ἐράνη περιέσχον τὸν σεβασμίον κιβιτάνον, ἡ δῆμαρχον Ἀνδραβίδας, μεθ' ὅλης τῆς συνοδείας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν προυχόντων τῆς πόλεως, ἐρχομένων ἐν πομπῇ νὰ δεχθῶσι τὸν νέον τῶν ἡγεμόνων. Προήρχετο δ' ἡ βραδύτης τῆς πορείας αὐτῶν πρῶτον ἐξ ἀναγκαιᾶς εἰς τοιαύτην πομπὴν εὐπροπέας καὶ κοσμιότητος, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι, ἐκτὸς τοῦ δῆμαρχου καὶ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ, οἱ λοιποὶ πάντες ἐπόμπευον ἐπὶ πάλων ὄνων, τόσον σπάνιος εἶχε καταντήσῃ τότε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ εὐγενέστερος ἵππος, καὶ τοὺς υπάρχοντας συνεωνοῦντο οἱ ἵπποταὶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν των. Ἐσύροντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ γαλινοῦ δύο ἕτεροι ἵπποι πλουσίως κεκοσμημένοι διὰ φαλάρων ὀλίγων αὐτοσχεδίων, δανεισθέντες παρὰ δύο τῶν πλουσιωτέρων μυλωθρῶν τῆς πόλεως.

Ὁ Ροβέρτος προσεφέρθη εἰς τὴν πρώτην ταύτην ὑποδοχὴν τῶν ὑψηλῶν του ἡγεμονικώτατα. Ἦτον χαρὰ νὰ τὸν ἰδῇ τις μετὰ πόσῃν εὐμένειαν ἤγγισε μετὰ ἀκροῦς τοὺς δακτύλους ὑπὸ μάλης τὸν κιβιτάνον ὅπως

τὸν ἀνεγειρῆ προσπεσόντα καὶ προσκυνήσαντα, μετὰ πόσῃ συγκατάθεσιν ἐχαίρετα δεχόμενος τῶν λοιπῶν τὰς ζητωκραυγίας. Ἐπειτα δὲ, καθ' ὄλην τὴν ὁδὸν προπορευόμενος, ὡς ἀνῆκεν εἰς τὸν μέγαν βαθμὸν του, ἀπέτεινεν ἀνὰ πᾶν τέτατον εἰς τὸν παρακολουθοῦντα δῆμαρχον μίαν λέξιν ἠντλημένην εἰς τὸ λεξικὸν τῶν κοινῶν τόπων, καὶ οὐδὲν προδικάζουσαν τῶν μεγάλων ζητημάτων τῆς μελλούσης διοικήσεως.

Ὅταν ἐφθασεν εἰς Ἀνδραβίδα, ὁ Ροβέρτος εἰσήχη εἰς τὴν μεγαλοπρεπεστάτην τῶν οἰκιῶν, αὐτὴν ἐκείνην ἢ πρό τινος· κατόκει ὁ Βιλλαρδουῖνος, καὶ ἐξεπλάγη μὲν ἰδὼν ὅτι ἀντὶ τοῦ τοποτηρητοῦ τὸν ὑπεδέχθη εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς κλίμακος ὁ Πετραλείφας, ἐξετίμησεν ὁμοίως ἐπιεικίστατα τοὺς λόγους τῆς τοιαύτης διαγωγῆς, ὅταν ἔμαθε μὲν ὅτι ὁ Βιλλαρδουῖνος ἀπῆλθεν εἰς Βλιζίρι ὅπως τὸν περιμένῃ ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, καὶ τὸν ὑποδέχθη ἐπίσης ἀξιοπροπέως, ἂν ἤρχετο διὰ τοῦ Ποντικῶν, εἶδε δὲ πλησίον τοῦ πάππου τὴν θάλλουσαν ἑαγονον, ἧς τὸ μειδίαμα τῷ ἐράνη εὐφραδέστερον ἢ ὅλους τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους ἐκεῖνον.

Μετὰ τὴν ἐπίσημον δὲ ὑποδοχὴν, ἀφοῦ παρουσίασεν ὁ μὲν Πετραλείφας εἰς τὸν νέον ἡγεμόνα τοὺς ἐπιστημότερους τῶν ὀπαδῶν του, ὁ δὲ Ροβέρτος τὸν Νόννον εἰς τὸν Πετραλείφαν, ἐπρότεινεν αὐτὸς νὰ πέμψῃ πελοδορμὸν πρὸς τὸν Βιλλαρδουῖνον εἰς Βλιζίρι.

— Μὴ, πρὸς χάριν μου, εἶπεν ὁ Ροβέρτος, Ἄρετέ με ν' ἀναπνεύσω μίαν ἡμέραν. Μερικαὶ στιγμαὶ μεταξὺ φίλων καὶ μακρῶν τῶν ὑποθέσεων μοὶ εἶναι ἀναγκαῖαι μετὰ τὴν δαχτυλιαν ὁδοπορίαν. Προτέτι δὲ καθέκον φιλορροσύνης καὶ ἐπιθυμίας μου εἶναι νὰ ἀπέλθω ἐγὼ πρὸς τὸν γέροντα Βιλλαρδουῖνον, ὅχι νὰ τὸν φέρω ποτε πρὸς ἐμὲ. Ἄρετε νὰ τῷ φέρω ἐγὼ τὴν εἰδήσιν τῆς ἀρξίσεώς μου.

Εἰς τὴν εὐχὴν ταύτην τοῦ Ροβέρτου δὲν εἶπεν οὐδ' ἐπιθύμει ν' ἀντιτάξῃ τί ὁ Πετραλείφας, διότι τῷ ἐτύμοερε μάλιστα νὰ ἔχῃ ἐπὶ τινος στιγμᾶς, ὅσον ὀλίγα καὶ ἂν ἦσαν, τὸν νέον ἡγεμόνα μόνον καὶ ἀπερίπατον εἰς τὴν κατοχὴν του.

Καὶ τινες μὲν τῶν κατοίκων Ἀνδραβίδας ὑπέλαβον ὅτι ἐστάλη ἀγγελιοφόρος πρὸς τὸν Βαυλλῆν, διότι εἶδαν εἰς τὸ λυκαυγὲς τῆς νυκτὸς τὸν Ραιμόνδον συνομιλοῦντα εἰς τὰς ἐσχατίας τῆς πόλεως κρυφίως μετ' ἱππέως, ὅστις ἐν τῷ ἅμα ἀνεχώρησεν ὡς ἀστραπὴ πρὸς μεσημβρίαν. Ἄλλ' οἱ τοιοῦτοι δὲν εἶχον ἀκούσει τὸν λόγον τοῦ ἡγεμόνος· οἱ δὲ μεμνημένοι ἐθεώρησαν τὴν ἀποσταλὴν ταύτην ὡς ἀφορῶσαν τὴν τελευτὴν τῆς ἐσπέρας ἐκείνης. Διότι τῆς πόλεως τὰ δημόσια καταστήματα ἐφωταγωγῆθησαν, εἰς τὰς πλατείας ἐκαὶον πύραι, ἂς ἐπῆδων ἀλαλάζοντες παῖδες, εἰς τοῦ Πετραλείφου δὲ ὁ Ροβέρτος ἐπροκάθητο λαμπροῦ δειπνοῦ, ἔχων ἐκ δεξιῶν τὸν σεβασμίον πενήθερον ἐξ εὐωνύμων τὴν εὐχαρὶν θυγατέρα τοῦ αὐτοῦ τῆς Ἑλλάδος, τὴν δ' ἐπίλοιπον ὄλην νύκτα, τὴν πύμπαν κροτοῦντα καὶ σειραῦλια περιτίζοντα ἐμπρὸς τῶν παραθύρων τοῦ ἡγεμόνος, ἐξεκώρευον αὐτὸν μετὰ μεγίστης τιμῆς, καὶ τὸν ἀπέσπων ἀπὸ τὴν ζάλην τῆς μεθῆς, μεθῆς ὁμοίως, ἐρήθη πρὸς ἐπαῖνον του, ὅχι ἐπικουρίου, καὶ τὸν ῥητικωτῶν τῆς Ἀνδραβίδας

ἀποπνεύσας, ἀλλ' ὄχις ἄλλοι, καὶ ἐξαρθέσης ἐκ τῆς γλυκειᾶς φλογὸς τῶν βλεμματικῶν τῆς Ἀννης.

Τὴν ἐπαύριον περὶ ἀναχωρήσεως οὐδεὶς ἔγεινε λόγος, ἀλλ' ὁ Ροβέρτος ἀκούσας τὴν προτεραιὰν παρὰ τῆς Ἀννης πόσον εὐηρεστοῖτο εἰς τὸς ἐρίππους περιδιαβάσεις παρήγγειλε τοιαύτην εἰς τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα, καὶ καθ' ὄλην τὴν ἐκδρομὴν, ἱππεύων πλησίον τῆς νέας κόρης, ἐδείχθη φιλοφρονέστατα ὁ πιστὸς ἱππότης αὐτῆς, τὴν δ' ἐσπέραν ἀπέδιδεν αὐτὸς τὸ δειπνον εἰς τοὺς εὐγενεῖς ξενοδόχους τοῦ.

Ἐπ' αὐτοῦ ἤρχισεν νὰ ὀμιλῇ, ἂν καὶ μετὰ τινων διασταγμῶν, καὶ ὡς ἐπιθυμῶν νὰ εὕρῃ καλύμματα περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ τὴν ἐπαύριον. Καὶ τῆς μὲν Ἀννης οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀληθῆς κώλυμα πάντοτε, ἀλλ' ὄχι καὶ ὁμολογούμενον, τὸ δὲ στόμα αὐτῆς ἔμενε βωδὸν εἰς τὸ ζήτημα τούτο· ὁ δὲ Πετραλείφας, δὲν παρεκίνει μὲν τὴν ἀναχώρησιν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τὴν ἀναβῆ ἐτόλμη, ὥστε ἤθελεν ἀποφασισθῆ, ἂν ἀμέσως μετὰ τὸ δειπνον ἐρχόμενος ὁ Κιβιτάνος δὲν ἀνήγγελλεν εἰς τὸν Ροβέρτον ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωριῶν ἐζήτησαν τὴν ἀδειαν νὰ ἔλθωσι τὴν ἐπαύριον εἰς προσκύνῃν τοῦ νέου αὐθέντου των. Τούτο ἔλυε τὸ ζήτημα, καὶ ἡ ἀπόφασις ἐγένετο ὅτι θέλει μείνει ἀκόμη μίαν ἡμέραν.

Τὴν ἐπιούσαν, μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, οἱ χωρικοὶ κατὰ συστήματα εἰσῆρχοντο εἰς τὴν πόλιν, προηγούμενοι ἀπὸ τὰ τυμπανα, τοὺς αὐλοὺς ἢ τὰς λύρας των, ἄνθη ἐστεμμένοι καὶ ἄνθη φέροντες εἰς τὰς χεῖρας, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπῆρσαν τὴν αὐλὴν τοῦ Ροβέρτου, ὅστις ἐκάθητο εἰς ὑψηλὸν ἐξώστην μεταξὺ τοῦ Πετραλείφου καὶ τῆς Ἀννης, καὶ ὄλων τῶν ἐπιστημότερων κατοίκων τῆς πόλεως.

Ἡ θεὰ τῆς ζωηρατικῆς Ἑλληνικῆς ἐνδυμασίας, ἧτις ἦτον καὶ τότε ὡς διέμεινεν ἐκτοτε ἐν ἀρμονίᾳ πάντοτε πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φύσιν, τῶν ζωηρῶν μεσημβρινῶν ὄψεων, τῶν γοῶν οἵτινες ἀνεπόλουν ἄλλοτε τὸν κύκλον καὶ ἄλλοτε τὸν πυρρῆιον τῶν ἀρχαίων, ἔβλεγε τὴν ἐκεπεληγμένην τοῦ θράσους, ὁ ἦχος τῆς εὐρύθμου γλώσσης, ἡ ἀφέατα τῶν μελωδιῶν καὶ πρὸ πάντων αἱ ζητωκραυγαὶ ἑτεροῦν τὴν κολακευομένην του ἀκοῆν. Ὁ Ροβέρτος διέταξε μεγάλην διανομὴν οἴνου καὶ πραγμάτων, καὶ ἡ εὐωχία διήρκετε μέχρι τῆς ἐσπέρας.

Ἐν ᾧ ὁμοίως οἱ χωρικοὶ ἐκένουν τὸ τελευταῖον ποτήριον καὶ ἐγόρευον τὸν γορδὸν τοῦ ἀποχαιρευτισμοῦ, ὁ δὲ Ροβέρτος ἦτον βεβιασμένος εἰς τρυφεράν συνδιάλεξιν μετὰ τῆς Ἀννης, κίρκης εἰσῆλθεν ὁ Νόννος ἐναγώνιος, καὶ διευθυνθεὶς πρὸς τὸν Πετραλείφαν ὀμίλησε πολλὴν ὥραν ζωηρῶς μετ' αὐτοῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι τῷ μετεδῶκε τὴν παύσιν του, διότι καὶ αὐτὸς ἤρχισεν βιαίως νὰ χειροναγῇ, καὶ ἐπειτα ἐγερθεὶς ἤλθε πρὸς τὸν Ροβέρτον, καὶ λαβὼν αὐτὸν κατὰ μέρος,

— Γνωρίζει, τὸν ἠρώτησεν, ἡ ὑμετέρα Υψηλότης περὶ τίνος συμβάσεως μετὰ Βιλλαρδουῖνου καὶ τοῦ κόμπτος Σαμπλίτου ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ;

— Περὶ τίνος συμβάσεως; ἀπεκρίθη ὁ Ροβέρτος,

ώγειαν και αυτός. Είχον ακούσει τι εις Γαλλίαν, αλλά τό νόμιζον μύθον. Είναι λοιπόν αληθές;

— Ίδου ὁ Νόννος· ἄς σᾶς τό εἶπε.

— Ναι, ὑπέλαβεν αὐτός μετὰ ζήσεως αὐτὴν τὴν στιγμήν τό ἦκουσα βεβαιούμενον. Ὅτι ὑπάρχει συμφωνία μεταξύ τοῦ κόμητος και τοῦ Βιλλαρδουίνου νά μείνη αὐτός δριστικός Αὐθέντης τῆς Πελοποννήσου, ἂν ὁ κόμης ἐντός ἑνός ἔτους ἀπό τῆς ἀναχωρήσεώς του δέν ἐπιστρέψῃ, ἢ δέν στείλῃ κανένα νά τόν διαδεχθῇ.

— Ὁ! ἀληθές; εἶπε παραττόμενος ὁ Ροβέρτος.

— Φαίνεται ὅτι εἶναι ἀληθές, ἀπεκρίθη ὁ Νόννος.

— Και ἂν ἀμφίβολον ἦναι, ὑπέλαβεν ὁ Πετραλείφας, ἀφραλέστερον πάντοτε φαίνεται νά τό ἐκλάβῃ ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης ὡς ἀληθές.

— Και ποτε ἀνεχώρησεν ὁ θεός μου; ἠρώτησεν ὁ Ροβέρτος, γινόμενος ὁλος ἔμφροντις.

— Ὁ εἰδοποιήτας με δέν ἤξευρον ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν. Δυσχυρίζετο ὅμως ὅτι πρέπει νά ἦτον τὸν Μάρτιον.

— Τὸν Μάρτιον περίπου πρέπει νά ἦτον τῷ ὄντι· εἶπεν ὁ Ροβέρτος. Ἄλλὰ πολὺ μᾶς ἐνδιαφέρει ἤδη τῆς ἡμέρας ἡ γνώσις. Ἴσως μᾶς φωτίσῃ ὁ κιβιτάνος.

Τὴν στιγμήν ταύτην οἱ χωρικοὶ ἀπῆγοντο ζητωκραυγοῦντες και τυμπανίζοντες. Ὁ δὲ Ροβέρτος, προελθὼν εἰς τοῦ ἐξώστου τὴν ἄκρην, τοὺς εὐχαρίστησε μεγαλοπρεπῶς, μετὰ ταῦτα δὲ ἀποσυρθὴς εἰς παρακείμενον διαμάτιον μετὰ τοῦ Πετραλείφου, τοῦ Νόννου, τοῦ Ραιμόνδου, τοῦ δημάρχου και τινων ἄλλων προϋχόντων, τοῖς καθυπέβαλε χωρὶς ἄλλης ἐξηγήσεως τὴν ἐρώτησιν ποτε ἀνεχώρησεν ὁ κόμης Σαμπλίτης.

Ὅλοι ἰσυμφώνουν περὶ τοῦ μηνὸς Μαρτίου, περὶ τῆς ἡμέρας ὅμως ἕκαστος ἄλλα εἶλεγεν. Εἰς ἐνθυμῆτο ὅτι ἦτον ὀλίγον μετὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τεσσαράκοντα μαρτύρων ὅπερ ἐπέφερε φρικίαισιν εἰς τοὺς ἔχοντας συμφέρον ἐκ τῶν ἀκροατῶν, διότι ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγ. Τεσσαράκοντα εἶναι τὴν ἐνάτην Μαρτίου, και ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτον ἡ ἐβδόμη. Ὁ Κιβιτάνος ἐγνωμοδότησε περὶ τῆς εἰκοστῆς ἢ εἰκοστῆς πρώτης, διότι ἦτον βέβαιος ὅτι σχεδὸν ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἦτον ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, και διάφοροι ἄλλαι ἐρρέθησαν γνώμαι, ἐξ ὧν ἐξήγετο δι' ὅλους ὅτι οὐδεὶς ἐγνώριζε τὴν ἡμέραν, διὰ δὲ τὸν Ροβέρτον και τοὺς ἔχοντας γνώσιν τοῦ μυστικοῦ του, ὅτι ἦτον ἀνάγκη νά ἐπισπεύσῃ τὴν συνάντησίν του μετὰ τοῦ Τοποτηρητοῦ.

Ἐπομένως ὁ Ροβέρτος ἐξήτησε παρὰ τοῦ διοικητοῦ νά τῷ ἔχῃ ἐτοιμούς δι' αὐρίον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου τοὺς ἵππους και μετ' ὀλίγον διελύθη ἡ συναναστροφή. Ὁ Ροβέρτος ἔφερε τὴν Ἄνναν μέχρι κάτω τῆς κλιμακῆς, και ἐκεῖ φιλήσας τὴν χεῖρά της, ὑπεσχέθη ὅτι δέν θέλει ἀναχωρήσει τὴν ἐπαύριον χωρὶς νά ἔλθῃ νά τὴν ἀπογαλειώσει, ὅτι δὲ ὄλαι τοῦ κόσμου αἰ Αὐθενταὶ δέν ἤθελον τὸν πείσει νά παρατεῖν εἰς μακρὸν χρόνον τὴν ἀπουσίαν του.

Ἀφ' οὗ δ' ἔρθεσεν ὁ Πετραλείφας εἰς τὴν οἰκίαν του, πρὶν ἢ ἀπελθῇ εἰς τὴν κλίνην, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς ἐκγόνου του.

— Θύγατερ, τῆ εἶπε, κρίνω ἀναγκαῖον νά συνοδύσωμεν αὐρίον τὸν Αὐθέντην. Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ἡ γὰρ ἐπέλαμψεν εἰς τῆς νέας τὸ πρόσωπον.

— Εἶναι δὲ πρὸ πάντων χρήσιμον, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, νά γνωρίσῃς ἤδη πλέον τὸν σκοπὸν τῆς ἐλευσεώς μας εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπως δράμῃς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν του. Ἡ μὲν πρόφασις ἦτον τὰ κτήματά μου και ἡ διασκέδασίς σου, ἡ δὲ ἀλήθεια τὰ σχέδια τοῦ πατρός σου. Οἱ ἡγεμόνες, φιλότατη θύγατερ, εἶναι τὰ ὑπέρτατα ὄργανα τῶν θείων βουλῶν εἰς τὴν γῆν. Αἱ κλίσεις των δέν εἶναι ἀδιάφοροι, αἱ πράξεις των κορονίζονται ἀνωθεν. Ζῶσι διὰ τοὺς ἄλλους, οὐχὶ δι' ἑαυτοὺς, και πρέπει νά ἐκπληρώσι τό εἰς ὃ ἐκλήθησαν. Ἡ εὐχή, ἡ πολιτικὴ ἀνάγκη τοῦ πατρός σου, ἦτον νά ἐνωθῇ μετὰ τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Γοδεφρείδος Βιλλαρδουίνος εἶναι εἰς τῶν ἐντελεστέρων ἵπποτων τῆς χριστιανισύνης, ἀνδρείος, εὐγενής, ὠραίος, πλούσιος. Τὸν εἶδες, συνέζησας μετ' αὐτοῦ, και τὸν κρίνεις και σὺ ὁμοίως.

(Εἰς ἕκαστον τῶν ἐπαίνων τούτων ἀνὰ ἕν νέφος ἠγεῖρετο εἰς τῆς Ἄννης τὸ μέτωπον).

— Ἀφ' ἐτέρου, ἐξηκολούθησεν ὁ Πετραλείφας, ἐπέμψεν ὁ Γούης Δελαρόσης, και σὲ ζητεῖ ἐπιμόνως εἰς γάμον. Ὁ νέος Γούης εἶναι τοῦ ἐνδόξου Ὀθωνος κληρονόμος, και τὸν περιμένει ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀθηνῶν. Ἀν ἦσο ἰδιώτου κόρη, θά σ' ἔλεγον. Ἐκλεξόν! Ἄλλ' ἤδη σοὶ λέγω· ὁ Μωρέας βαρύνει εἰς τὴν πλάστιγγα περισσότερο ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ὁ Βιλλαρδουίνος, εἶμαι βέβαιος, περιμένει τὸ νεῦμά σου. Ἄλλὰ και ἡμεῖς ἔπρεπε νά περιμεινωμεν τὸ νεῦμα τῶν περιστάσεων, και αὐταὶ ἐκηρύχθησαν κατὰ τοῦ Βιλλαρδουίνου. Ὁ πατὴρ του δέν εἶναι πλέον τοποτηρητῆς τῆς Πελοποννήσου, δέν εἶναι πλέον οὐδὲν, και ὅσα προτερήματα και ἂν ἔχῃ ὁ νέος ἱππότης, ἡ περιστάσις αὐτὴ μᾶς ἐπιβάλλει τὸ καθῆκον νά κλείσωμεν ταῦς ὀφθαλμούς πρὸς αὐτά. Ἡ χεῖρ σου δέν εἶναι πλέον διὰ τὸν Γοδεφρείδον.

(Αἰθρία ἐπέλαμψεν ἐκ νέου εἰς τὸ μέτωπον τῆς νεάνιδος).

— Ἄλλὰ, ἐν ᾧ δῦει αὐτοῦ ὁ ἀστήρ, ἐξηκολούθησεν ὁ προνοητικὸς γέρον, εἰς τὸν ὀρίζοντα τῆς Πελοποννήσου, ἀνατέλλει ἄλλος πολὺ λαμπρότερος. Ὁ νέος Σαμπλίτης, οἴκου ἐπισημοτάτου βλαστὸς, ἀθέντης ἦδη ὅταν ἄλλοι δέν ἐκέρθησαν ἀκόμη τοὺς πτερνιστήρας των, κεραιυαζόμενος ἀπὸ νεότητα, πλούσιον, εὐγένειαν, οὗτος εἶναι ὁ ἀνὴρ δν, ἀπῶν πατὴρ δικαίωμα, και καθῆκον πατρός ἐκτελῶν, σοὶ προσρίζω, ᾧ θύγατερ! Κατὰ τὴν ὀδοποιρίαν προσφέρου πρὸς αὐτὸν κατὰ τοῦτο, και ἐν ᾧ τὸν περιδέω διὰ τῶν δεσμῶν τῆς πολιτικῆς, ἐμπλεκέ τον σὺ εἰς χρυσὰ δίχτυα.

— Πάτερ, εἶπεν ἡ Ἄννα ἐρυθριώσα, και κλίνουσα τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὴν γῆν, τὰς δυνάμεις μου ἐκτιμᾶτε τῷ ὄντι ὑπὲρ τὴν ἀξίαν των. Εἰς τὸ μέγιστον ὑπάρσασα τῶν σχεδίων σας μὴ μοὶ ζητεῖτε ν' ἀπλώσω τὴν ἀνεπιδέξιον χεῖρά μου· νά συνδιαβράψω ὄλα τὰ σφραγίσματα σας. Ἐπειτα, πάππε, νομίζω ἀνάξιον τοῦ

πατρός μου, ὅταν ἔχῃ ἀνάγκην συμμαχῶν, νά τοὺς ἐπιτρέψῃ ἄλλως παρὰ ἐν ὄνοματι τῆς δυνάμεως και τῆς ἐπιθυμίας του.

— Ὅχι, Ἄννα, εἶπεν ὁ γέρον. Ταύτην τὴν ὑπερτιμὴν ὑπηρεσίαν ὀφείλεις εἰς τὸν πατέρα σου· και βίαιαν ἔχει ἀνάγκην ἡ καρδιά σου πρέπει νά τὴν βιάσῃ.

— Φίλτατε πάππε, εἶπεν ἡ Ἄννα, και δάκρυ ἀνέμειν ἦδη εἰς τὸν κανθὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ της, ὅταν βίαιος τοῦ βόδου τὸν κάλυκα, τὸν μαραίνειεις, δέν τὸν σπίνεις.

— Ἔστω, δέν τὸν βιάζω, εἶπεν ὁ Πετραλείφας. Ἀπαιτῶ μόνον νά προσέχῃς εἰς τὴν συμπεριφορὰν σου, νά δεικνύῃται φιλόφρων και οὐχὶ ψυχρὰ ἡ ἀγρία, τί τίποθαι ὅτι ἱκανὰ ἔχει πλεονεκτήματα ὁ Ροβέρτος, ὥστε ν' ἀναπτυχθῇ αὐτομάτως ὁ κάλυξ τῶν ἐπιθυμῶν σου.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ γέρον συγκατέβη εἰς τὸν συμβιβασμὸν τούτον, ἡ Ἄννα ὑπεσχέθη τόσῳ προθυμότερον τὸ ἀπειτούμενον, ὅσῳ ἐροβεῖτο ἴσως μὴ δι' ἐπιμόνου ἀρνήσεως τοῦ νά δειχθῇ και φιλόφρων καν, ὡς τῷ ὄντι ὠμίλε, πρὸς τὸν ξένον ἡγεμόνα, ἀπέτριπεν ἐντελῶς τὸν πάππον της τῆς ὀδοποιρίας, ἣν αὐτὴ ἐφαίνετο ὀσπερὶς ἐπιθυμούσα.

Τὴν ἐπιούσαν ὁ Ροβέρτος ἐγάρη μεγαλῶς, ὅταν ὁ γέρον Πετραλείφας τῷ εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ εἶχε τὴν τιμὴν νά τὸν δεχθῇ πρῶτος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Τοποτηρητοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐνόμιζε και καθῆκόν του νά τὸν συνοδεύσῃ και νά τὸν παρουσιάσῃ αὐτός εἰς τὸν Βιλλαρδουίνον. Ἡ προσθήκη αὐτὴ εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ νέου ἡγεμόνος, κατέστησε τὸν ἀπαρτισμὸν αὐτῆς χρονιώτερον, δι' ὃ και ἀνεχώρησαν μόλις περὶ τῆς μεσημβρίας. Ἡμίσειαν δ' ὤραν περὶπου μακρὰν τῆς πόλεως, ὁ Πετραλείφας παρετήρησε κυνηγὸν ἀνακίοντα λόφον παρὰ τὴν ὁδὸν, και ἀφῆσας νά παρέλθῃ ἄλλῃ ἡ συνοδία ἐμπρὸς του, ὅταν ἔμεινε μόνος ὀπίσω μετὰ τῆς ἐγγονῆς του, ἧτις μετὰ τῶν ὄλων τῶν ξένων ἐκείνων παρηκολούθει πάντοτε τὸν πάππον της, διεκδύθη πρὸς αὐτόν· ὃ δὲ κυνηγός, ἰδὼν τοῦτο ἐστάθη.

— Ὁ κύριος Χαμάρτος, εἶπεν ἡ Ἄννα. Τί εὐτυχίς συνάντησις!

— Εὐτυχίς! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρτος. Ὅταν διὰ τῶν λύκων τὸν βίον φεύγων τοὺς ἀνθρώπους και τοῦτων μὲ τὰ θηρία εἰς τὰ βουνά, μία τοιαύτη λέξις ἴσον κακῆς σημασίας και ἂν ἦναι, μὲ βοηθεῖ νά τὸν ὑπομένω καρτερικῶς.

— Λύκε τῶν βουνῶν, μετ' ὀλίγον ἡ ἀνεμοζάλη. Ἰὲ, φέρω τὰ νέφη εἰς σύγκρουσιν, εἶπεν ὁ Πετραλείφας· και κεντήσας τὸν ἵππον του ἐκολούθησε τὸν Ροβέρτον.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Ἐπερβάντες δὲ τὸν Πηγειὸν, ἐφθασαν πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς εἰσελάτης εἰς Βλιζίον, χωρίον κείμενον εἰς τὰς ὑποχωρήσας πρὸς τὸ Κατάκολον, καὶ συνισταμένον τὴν ἡμέραν μὲν μόλις ἐκ τινων ἀσπίλων καλυδῶν, ἀλλὰ

κατὰ τὴν ἐποχὴν περὶ τῆς πραγματευόμεθα, κρωτεδον τοῦ πέραν τοῦ Πηγειοῦ τμήματος τῆς Ἠλ. εἰας. Ἡ συνοδία διεκδύθη ἀμέσως πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ κιβιτάνου, ὅστις ἐξεπλάγη μεγαλῶς διὰ τὸ πλῆθος τῶν ξένων, και ἐτι μᾶλλον ὅταν ἔμαθε τίνες ἦσαν· και ὅτι ζητοῦσι τὸν Τοποτηρητὴν.

— Τὸν Τοποτηρητὴν! ἀνέκραξεν, ἐν ᾧ μετ' ἐγένεστον σέβας εἰσῆγε τὸν Ροβέρτον και τοὺς ὄπα. Ζούς του εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἄλλ' ὁ Τοποτηρητῆς δέν εἶναι ἐδῶ.

— Πῶς δέν εἶναι ἐδῶ! ἐρώνησε μετ' ὀργῆς ὁ Ροβέρτος. Ποὺ εἶναι λοιπόν;

— Ἄλλ' ἀπῆλθε πρὸ δύο ἡμερῶν εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑμετέρας Ὑψηλότης.

— Εἰς ἀπάντησίν μου! τί δηλοῖ τοῦτο;

— Πρὸ τινων ἡμερῶν ἦδη ὁ Βαύλλης περιέμενεν ἐνταῦθα τὴν ὑμετέραν Ὑψηλότητα, και παντοῖαι προπαρασκευαί εἶχον γίνεσι διὰ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν της. Καθ' ἡμέραν ἀπὸ πρῶτας σκοποὶ ἐτάττοντο εἰς ὄλους τοὺς λόφους, διὰ νά ἰδῶσι καταπλευσας τὰς ὑμετέρας τριήρεις, και νά τὸ ἀναγγείλωσι, και ὁ Τοποτηρητῆς δέν ἠδύνατο νά ἐξηγήσῃ τὴν ἀργοποιρίαν. Τέλος προχθὲς ἦλθεν ἡ εἰδήσις ὅτι πρὸς τὸν Κόλπον τῆς Κορώνης ἐφάνησαν πλέοντα τρία μεγάλα πλοῖα. Τότε πεισθεὶς ὁ Βαύλλης ὅτι ἔφερον αὐτὰ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Αὐθέντου, τὴν ὑμετέραν Ὑψηλότητα, ἀμέσως, χωρὶς οὐδὲ λεπτόν νά προομεῖν, ἂν και ἐλαφρῶς ἐπύρεσσε μάλιστα, ἀνεχώρησε διὰ τὴν Καλαμάταν.

— Και τώρα εἶναι εἰς τὴν Καλαμάταν.

— Εἰς τὴν Καλαμάταν ἀναμφιβόλως, και θά ἀισθανθῇ μεγίστην λύπην· ἂν μάθῃ ὅτι ἡ ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐφθασεν ἐνταῦθα δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχωρήσιν του.

Πολὺ μεγαλητέραν ἀκόμη ἠσθάνθη λύπην ὁ Ροβέρτος, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἄλλην διάρθρωσιν δέν ἐπεδέχετο παρὰ ἢ νά μηνύσῃ τὸν Βιλλαρδουίνον νά ἐπιστρέψῃ πρὸς αὐτόν, ἢ νά ἀπέλθῃ αὐτός πρὸς ἐκεῖνον. Τὸ δεύτερον τοῦτο ἦτον και εὐγενέστερον και δαπλωσιῶς ταχύτερον, δι' ὃ και αὐτὸ ἀπεφάσιεν· ἀλλὰ δέν ἔδύνατο νά τὸ ἐκτελέσῃ πλέον, εἰμὴ τὴν ἐπαύριον· ἐν τούτοις δὲ παρηγορήθη κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα διὰ τῶν λειψάνων τῶν ἀληθῶς βασιλικῶν προπαρασκευῶν, αἵτινες εἶχον γίνεσι πρὸς ὑποδοχὴν του.

Τὴν ἐπαύριον ἐξηκολούθησε λοιπὸν ἡ ὀδοποιρία ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἵππων, ἂν και ὑπῆρχε τις δυσκολία ὡς πρὸς τοῦτο, διότι οἱ πλείστοι αὐτῶν ἦσαν οἱ τοῦ μυλωθροῦ τῆς Ἀνδραβίδας, και ἦτον φόβος, ἂν παρετίνετο ἡ ὀδοποιρία, μὴ ἀποθάνῃ ἡ Ἀνδραβίδα τῆς πείνης, ὡς ἐν μέσῃ πολιορκία. Ἡ ὀδοποιρία δὲ αὐτὴ παρεῖχε πολλὰς τέρψεις εἰς τὸν Ροβέρτον. Αἱ ὠρταὶ σκηνογραφίαι τῆς Πελοποννήσου ἀπετέλουν ζωηροτάτην ἐντύπωσιν εἰς τὴν ἐκίνητόν του ψυχὴν· αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς αὐτόν κατὰ πρῶτον ἡγεμονικαὶ τιμαὶ, ἐπαργαλίζον τὴν εὐερέθιστον φιλαυτίαν του, και ἡ διηγετικὴ ἀφορμὴ τοῦ νά ἵππευθῇ πλησίον τῆς Ἄννης, νά βλεπῇ τὴν χαρίσειάν της μορφήν ἐτι ὠραιοτέρην ἡμέραν μὲν μόλις ἐκ τινων ἀσπίλων καλυδῶν, ἀλλὰ ἀναδεικνυμένην ἐπὶ τοῦ ἵππου, και νά συνδιαλέγε

ται μετ' αὐτῆς εἰς πᾶσαν ὥραν, ἐξῆπτε πυρκαϊὰν εἰς τὴν εὐφλόγιτόν του κερδίαν. Οὐχ ἦτον ὅμως ἠθέλε μὲν ὁ Ροβέρτος νὰ ἐπισκεύσῃ τὴν ἀριζὴν του, ἀλλὰ δὲν τῷ ἦτον δυνατόν νὰ τὴν βραχύνη εἰς δι- γωτέρας τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν, διότι, χωρὶς ν' ἀθετήσῃ τοὺς πρώτους κανόνας τῆς εὐπρεπείας καὶ τῆς εὐ- γνομσύνης, δὲν εἶδύνατο ν' ἀπορύγη ν' ἀκούσῃ εἰς ἕκαστον χωρίον τὰς ἀγορεύσεις τῶν δημογερόντων, νὰ παρευρεθῇ εἰς τοὺς χοροὺς τῶν ποιμένων καὶ ποι- μενίδων, νὰ δεχθῇ τούτων τὸ γέυμα, τῶν ἄλλων τὸ δείπνον.

Εἰν τὴν Ἀρτίτζαν τὴν μετὰ ταῦτα κληθεῖσαν Φα- νάρι, ἠναγκάσθη νὰ δαπανήσῃ ἡμέραν ὀλόκληρον, μέ- ρος μὲν εἰς παρουσίσεις καὶ ὑποδοχάς, μέρος δὲ εἰς ἐστίαισιν ἐπὶ τῶν ἐπιστερόντων αὐτῆν ἀνήθρων λόφων. Τὴν ἐπαύριον οἱ πεπαιδευμένοι τοῦ τόπου τὸν ἐπεισαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ναὸν τοῦ ἐν Βάταις Ἀπόλ- λωνος, ἀκμαῖον τότε ἀκόμη παραστάτην λησμονη- θεῖσης ἀρχαιότητος, εἰς τοῦ Λυκαίου τὰς τραχείας καὶ ἠρέμους πλευράς κρεμάμενον. Εἰς τὴν Παύλι- σαν, τὴν ἀρχαίαν Φιγάλειαν, ὁ φρουράρχος τὸν πε- ριέρψεν εἰς τὰ τεῖχη, ὃν ἐθαύμασε τοὺς κυκλωπέους ὄγκους, μετ' εὐπιστίας δεχόμενος τὴν παράδοσιν ὅτι γίγαντες τοὺς ἐτώρευσαν. Ἡ κοιλὰς τῆς Νέδας ἦτον δὲ αὐτὸν τὸ εὐπρεπέστερον μέρος τῆς ὀδοπορίας, διότι εἰς τὰς δυσβάτους αὐτῆς παρόδους εἶχε πρόρα- σιν νὰ βοηθῇ τὴν τρυφερὰν ὀδοπόρον, καὶ ἡ χεὶρ- του νὰ στηρίξῃ τὴν χεῖρά της. Εἰς Ἰθώμην περιήλ- θεν ὡς μέλλων κυριάρχης τὰ ὠραία τεῖχη τοῦ Ἐπα- μεινώνου ὄντα τότε ἐν ἡρήσει ἀκόμη χωρὶς νὰ ὑπο- πτεῖ τὸν ἀνεγείραντα. Εἰς δὲ τὸ μοναστήριον τοῦ Βουλκάνου, τὸ διαδεχθέν τὸν Ναὸν τοῦ Ἰθωμάτου Διὸς, ἐπιλοξενήθη μεγαλοπρεπέστατα ὑπὸ τοῦ ἡγου- μένου, ὅστις ἐλθὼν πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ Καλα- μάτας, τῷ ἔδωκε τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν ὅτι ἀφῆ- κεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην τὸν Βιλλαρδουῖνον, περιμέ- νοντα τὴν ἀριζὴν τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Αὐθέντου τοῦ Μωρέως.

Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ὀδοπορίας ἦτον ἀληθῆς ἑορτὴ διὰ τὸν Ροβέρτον, διότι τῆς Μεσσηνίας τὰς τερπνοτάτας τοποθεσίας ἐκαλλώπιζεν ἀκόμη ἡ χροιά τῆς ἐλπίδος. Διερχόμενος τὸ εὐρὺ Στενωκλίριον πε- δίον, καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ Παμίσσου ἀκολουθῶν τὰς συμφύτους ὄχθας, ἀνεκάλυπτε μακρόθεν ἐπὶ τοῦ βρά- χου καθήμενον τῆς Καλαμάτας τὸ φρούριον, καὶ ἔ- ψαυεν ἡδὴ μὲ ἄκρον τὸν πόδα τὸ τέρμα τῶν ἐναγων- νίων του πόθων. Διὰ τοῦτο καὶ ἠσθάνετο τὸ στήθος του πλατυνόμενον, καὶ τὰ πάντα τῷ ἐφάνοντο βόδι- να. Τὸ αἶσθημα δὲ τοῦτο τοσοῦτον ἐπέλαμπεν εἰς τὰ χεῖλη του ὡς ἰδιαίρεστικαί μειδίαμα, ὥστε ὁ ὀζυ- δερχῆς Πετραλεῖρας παρατήρησας αὐτό,

— Ἰδοὺ, τῷ εἶπε, δεικνύων αὐτῷ τὰς ἐπάλλξεις τῶν Καλαμῶν, ἰδοὺ ποῦ περιμένει ὁ Τοποτηρητὴς νὰ παραδώσῃ εἰς χεῖράς σας τὸ σκήπτρον τῆς ἡγε- μονίας, ἰδοὺ ποῦ περιμένει ἡ Πελοπόννησος νὰ κλίνῃ γόνυ ἐμπρὸς τοῦ Αὐθέντου της.

— Θέλει εἶσθαι μεγάλη ἡ εὐτυχία μου, ἀπεκρί- θη ὁ Ροβέρτος, ὅταν λάθω τὴν ἀρχὴν τοῦ ὠραίου

τούτου τόπου, ἀλλὰ τὸ πλείστον καὶ φθονηρότερον μέρος αὐτῆς μένει εἰς χεῖρας τῆς ἐνδοξότητός σας. — Ἄν εἰς τὰς ἐδικὰς μου χεῖρας μένη, κείται ἀσφαλέστατα διὰ τὴν Ὑψηλότητά σας, εἶπεν ὁ γέρον μετ' αὐλικῆς εὐγενείας.

— Ἡ εὐτυχία μου, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίδοξος αὐθέντης ταπεινῶν τὴν φωνήν, δὲν θέλει εἶθαι ἐντελής παρ' ἀν- δυνηθῶ νὰ τὴν συμμερίζωμαι μετὰ τῶν ἀγαπητῶν εἰς ἐμέ. Ὁ Νόννος μοὶ εἶχεν ἐμπνεύσει τὴν ἐλπίδα ὅτι θέλω δυνηθῆ νὰ προσφέρω τὸ στέμμα τῆς Πελοπον- νήσου εἰς τὴν ἐγγονήν σας.

Ὁ Πετραλεῖρας κατέστειλεν ἐν σίγητι τῶν μυῶ- νων τοῦ προτώπου του.

— Ὑψηλότατε, ἔσπευτε νὰ ἀποκριθῆ, ὅχι στέμ- μα, ἀλλὰ καλύθην ἂν εἶχετε νὰ προσφέρεται εἰς τὴν ἐγγονήν μου, ἡ εὐτυχία της ἤθελεν εἶσθαι οὐχ ἦ- τον βεβαία, καὶ ἡ συγκατάθεσις καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ πατρός της οὐχὶ ἀμυβίλος. Πέπεισμαι ὅτι τὰ αἰ- σθήματα καὶ ἐκείνης ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰ ἐδικὰ μου, ἀλλ' ἂν μ' ἐπιτρέψετε, θέλω τὴν συμβουλευθῆ ἅμα ἡτυχάσωμεν ἐκ τῆς ὀδοπορίας.

— Σὰς τὸ ζῆτῶ ὡς χάριν ὑπερτάτην.

Μετὰ μίαν δὲ ὥραν εἰσῆρχοντο εἰς Καλαμάς. Ἀπὸ τὸν πρώτον διαβάτην ἐζήτησαν νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βαυλῆ, καὶ αὐτὸς τοῖς εἰδείξε τὴν πύλιν τῆς μεγαλοπρεπέστερας οἰκίας τῆς πόλεως. Εἰσελθόντες δὲ, ἐγνωστοποίησαν τίνες ἦσαν, καὶ ὀδη- γηθῆσαν ἀμέσως εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς ὑπο- δοχῆς, ὅπου ὁ ὑπηρετὴς τοῦ ἀρχῆς μόνους διὰ ν' ἀ- ναγγεῖλη τὴν ἐλευσίαν των. Μετὰ τινὰ λεπτὰ εἰσῆλθε μικρὸν παιδίον ζωρὸν καὶ χαρῖεν. Ξανθοὶ βόστρυχοι περιελάμβανον τὸ νοσήριον τοῦ πρόσωπον, μόνος δὲ κατέστρεφε τὴν εὐρυθμίαν τοῦ κάλλους του, καὶ ἔ- διδε ἰδιαίτερον ἔκφρασιν σταθερότητος εἰς τοὺς παι- δικοὺς χαρακτῆράς του, ὁ εἰς τῶν ὀδόντων του, προέχων ὀλίγον ἐκτός τῶν χειλιῶν, ὅπερ μετὰ ταῦτα τῷ ἔδωκε τὴν ἐπωνυμίαν *Μακρόδοντος* (1). Μὲ πολὺ θάρρος ἦλθε τὸ παιδίον πρὸς τὸν Ροβέρτον, καὶ δι- δων εἰς αὐτὸν τὴν μικρὰν του χεῖρα, τῷ εἶπε:

— Καλῶς ὤρισας εἰς τὴν πόλιν μου.

Ὁ Ροβέρτος ἔλαβε τὸ παιδίον εἰς τὰ γόνατά του καὶ τὸ ἐρίλησε.

— Καὶ τίς εἶσαι σὺ, μικρὲ μου φίλε, τὸν ἠρώτη- σεν, ὅστις ἔχεις καὶ πόλιν;

— Εἶμαι ὁ Γουλιέλμος, ἀπεκρίθη κομφευόμενος τὸ παιδίον, ὁ Αὐθέντης τῆς Καλαμάτας.

— Ἄ! εἶσαι αὐθέντης; πῶς τοῦτο; εἶπεν ἀνα- καγχάζων ὁ Ροβέρτος.

— Καθὼς, εἶπε τὸ παιδίον, ὁ πατὴρ μου εἶναι αὐθέντης τοῦ Μωρέως. Εἰς ἐκείνον ἔδωκε τὸν Μωρέαν ὁ Βασιλεὺς, εἰς ἐμέ ἔδωκε τὴν Καλαμάταν ὁ Αὐθέν- της.

— Ἄ! εἶσαι παιδίον τοῦ Βιλλαρδουῖνου; Καὶ ποῦ εἶναι ὁ πατὴρ σου;

— Ὁ πατὴρ μου δὲν εἶν' ἐδῶ.

— Πῶς δὲν εἶν' ἐδῶ! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος.

(1) Guillaume à la grande-dent.

καὶ ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀφήσῃ τὸν μικρὸν Γουλιέλμον νὰ πέθῃ κατὰ γῆς. Ποῦ εἶναι λοιπὸν;

— Δὲν ἤξεύρω ποῦ εἶναι: δὲν σκεπθίζομαι, ὅταν ἀ- νχωρῆ νὰ μὰς λέγῃ ποῦ ὑπάγει. Εἶναι ὅμως ἡ μὴ τῆρ μου ἐδῶ νὰ σὰς δεχθῆ.

Ὁ Ροβέρτος, μὴ ἤξεύρων ἀκόμη ἂν πρέπη ἐντε- λῶς νὰ πιστεύσῃ τοῦ παιδίου τοὺς λόγους, ἠγέρθη καὶ ἤρχισε νὰ βαδίξῃ ἐναγωνίως εἰς τὸ δωμάτιον, ὡστε ὁ μικρὸς Γουλιέλμος, ἀφ' οὗ ἔμεινεν ἐπὶ τι- νὰς στιγμὰς καὶ τὸν ἐθεώρησε μετ' ἐκπλήξεως, ἀνε- κώρησε τέλος ὡς δυσαρτεστηθεὶς.

Δὲν ἔμεινεν ὅμως ἐπὶ πολὺ ὁ Ροβέρτος μετὰ τῶν φίλων τοῦ παραδεδομένου εἰς τὴν ἀμηχανίαν του, διότι ἀμέσως σχεδὸν ἠνέωχθη ἡ θύρα, καὶ εἰσῆλθεν Ἰσαβέλλα, ἡ γυνὴ τοῦ Βιλλαρδουῖνου, ἥτις ἐνηγα- λίσθη περιπαθῶς τὴν Ἄνναν, καὶ ὑπεδέχθη τοὺς ξε- νους τῆς μετὰ τῆς ἀδιάστου μεγαλοπρεπούς καὶ εὐ- γενούς συγχρόνως δεξιώσεως ἐκείνης. ἥτις εἶναι τῆς ἐριστοκρατίας τὸ ὑπέρατον κόσμημα. Ἀλλ' ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Ἰσαβέλλας ἔλαβον οἱ ὀδοποροὶ τὴν ἐ- πικύρωσιν τῆς δειγῆς εἰδήσεως τοῦ παιδός. Ὁ Βιλ- λαρδουῖνος, πληροφορηθεὶς ὅτι τὰ τρία πλοῖα δὲν ἔφε- ρον τὸν ἀνεψιὸν τοῦ αὐθέντου, καὶ ὅτε διευθύνοντο εἰς ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, καὶ οὐχὶ ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀ- νατολάς, ἀφ' οὗ περιέμεινε δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἀκό- μη εἰς Καλαμάταν, ἀνεχώρησε διὰ Βελιγόστιον, ὅ- που τὸν ἐκάθουν κατεπείγουσαι ὑποθέσεις τῆς ἡγεμο- νίας, καὶ ὅπου τῷ ἦτον εὐκολώτερον νὰ λάθῃ εἰδή- σεως ἐκ τῆς βορειοδυτικῆς παραλίας.

Νέα ἀργοπορία λοιπὸν, ἱκανὴ νὰ παροξύνῃ τὰ ἀ- θρανέστερα νεύρα, καὶ ἂν δὲν ἐπρόκειτο ἀκόμη περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου. Ἀλλ' ἡ χρηστὴ ἀγωγή, καὶ αὐτὴ ἡ δικαιοσύνη ἀκόμη ἐπέβαλλον εἰς τὸν Ροβέρτον τὸ καθῆκον τοῦ νὰ καθέξῃ ἑαυτὸν καὶ νὰ καταστελῇ τὴν ἀνανάκτησιν του: διότι δὲν εἶ- δυσε νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἂν αὐτὸς ἔτρεχε τὴν Πε- λοπόννησον εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Βιλλαρδουῖνου, οὐχ ἦτον ἔτρεχε καὶ ὁ Βιλλαρδουῖνος εἰς ἀναζήτησιν αὐ- τοῦ, καὶ μάλιστα μετὰ πολὺ περισσοτέρας ἀφιλοκερ- διας ἐκείνος: καὶ ἂν δὲν τὸν εὔρεν οὔτε εἰς Βλιζίρι, οὔτε εἰς Καλαμάς, τοῦτο δὲν ἦτον πταῖσμα τοῦ Βα- ῦλλου, ἀλλὰ τῆς τύχης, ἡ τοῦλάχιστον τοῦ ἐπαράτου διοικητοῦ τῆς Κερκύρας. Καὶ τὸ δευτέρον ἐνόει ὅτι δὲν εἶδύνατο, χωρὶς νὰ προσβάλῃ πᾶν καθῆκον καὶ πᾶσαν εὐσηχμοσύνην, ν' ἀρνήσῃ ἐπὶ μίαν ἡμέραν τὴν ἐπιλοξενίαν τῆς Ἰσαβέλλας. Ἡ ἡμέρα ὅμως αὕτη ἐ- δαπανήθη τοῦλάχιστον ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως εἰς τὸ νὰ προμηθεύσῃ νέους ἵππους, διότι οἱ τῆς Ἄν- δραβίδας ἦτον ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψωσι.

Τὴν τρίτην λοιπὸν ἡμέραν ἡ ὀδοπορία ἐπανεληθήρη πρὸς Βελιγόστιον. Πέντε ὥρας μακρὰν τῆς Καλα- μάτας, εἰς τὰς ἀρθόνους πηγὰς τοῦ Παμίσσου, φρα- γικὸν φρούριον, οὗ τὰ εἰρήπια φαίνονται ἀκόμη εἰς τὴν θέσιν Πηδήμα, ἠνέωξεν εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ Ρο- βέρτου τὰς φιλοξένους του κύλας, ἂν καὶ ὁ κύριος αὐ- τοῦ ἦτον ἀπών, παρακολουθήσας τὸν Βαυλλῆν εἰς Βε- λιγόστιον. Τὴν δ' ἐπαύριον διαβάτην αὐθις τὸ Στε- νωκλίριον πεδίου πρὸς ἀνατολάς, ὡς τὸ εἶχον διαβῆ

πρὸ τινων ἡμερῶν πρὸς δυσμὰς, καὶ ὑπερβάντες τὰς τραχείας φάριγγας εἰς Μακρυπλάγιον, ἔφθασαν τέλος μετὰ μακρὰν καὶ ἐπίπονον ἵκπασίαν, μίαν ὥραν μὲν εἰς Βελιγόστιον, φρούριον μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν, εἰς Βελιγόστιον, φρούριον ζωγραφικῶς κρεμάμενον εἰς τὰ τραχεῖα τοῦ Ταυγέτου πλευρὰ, καὶ κλειὸν τὴν βόρειον αὐτοῦ παράδοσαν, μετο- νομασθὲν δὲ, ὡς φαίνεται, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Λευκτρων, καθὼς τὸ ὄνομα Λεοντάριον διεδέχθη μεταγενεατέρως τὸ τοῦ Βελιγόστιου.

Κεκμηκότες καὶ καταπεπονημένοι ἀνέβησαν οἱ ὀ- δοποροὶ ἐν μέτῳ τοῦ σκότους τὴν πετρώδη ὁδὸν πρὸς τοῦ φρουρίου τὴν εἴσοδον. Ἄλλ' ἡ κύλη ἦτον ἤδη πρὸ πολλοῦ κλεισμένη. Ὄταν δ' ἐκρουσαν, ὁ ἀκοπὸς τοῖς ἐφάνεκε νὰ μακρυνθῶσι, διότι δὲν ἀνοίγεται ἡ πύλη μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν. Ὁ Ροβέρτος θυμω- θεὶς εἶπε τὸ ὄνομά του, ἀλλ' ὁ σκοπὸς ἀπεκρίθη ὅτι δὲν γνωρίζει εἰμὴ τὴν διαταγὴν τοῦ φρουράρχου. Ἐ- ζήτησε τότε ὁ Ροβέρτος τὸν φρουράρχον, ἀλλ' ἀπήν- τησεν ὁ σκοπὸς ὅτι ὁ φρουράρχος ἦτον ἀπών: τὸν διοικοῦντα ἀξιωματικόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, εἶπεν ὅτι λυπεῖται, ἔχει ὅμως διαταγὴν τοῦ φρουράρχου νὰ μὴ ἀνοίξῃ τὴν πύλην ἐν ἀπουσίᾳ του εἰς ὦραν μὴ δέουσαν.

Πᾶσα ἀντιπαράτησις ἀπέβαινε ματαίᾳ: ἠναγκά- σθη λοιπὸν ἡ συνοδία νὰ καταβῆ πάλιν μέχρι τοῦ πα- ραβέοντος χειμαῖρου, τοῦ Ξερύλλου, ὅστις εἶναι ὁ ἀρ- χαῖος Κερύριον, καὶ ἐκεῖθεν ἀνέβη νὰ διανυκτερεύσῃ εἰς μικρὸν μετόχιον καθήμενον ἐπὶ βράχου τῆς ἀντι- κειμένης πλευρᾶς.

Πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἐπιστρεφόντων τῶν ὑποζυγίων εἰς Καλαμάταν, ἐνόμισεν ὁ Ροβέρτος κα- θῆκόν του νὰ γράψῃ εἰς τὴν Ἰσαβέλλαν, ὅπως τῇ ἐ- παναλάβῃ τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης του διὰ τὴν εὐμενῆ τῆς ὑποδοχῆς, νὰ τῇ ἀναγγεῖλῃ δὲ ὅτι, καθ' ὃ φθάς εἰς ἀκατάλληλον ὥραν, δὲν εἰδύνη νὰ ἰδῆ τὸν Τοποτηρητὴν, καὶ νὰ τῷ ἐπιδώσῃ τὰς ἐπιστολάς της, ὅτι ὅμως ἐμελλεν ἐντός τῆς πρωίας ἐκείνης νὰ ἐξῆ τὴν εὐτυχίαν ταύτην.

Μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ ταῦτα, ἀφ' οὗ δηλαδὴ ὁ ἡ- λιος ἀνέτειλεν, ἦλθεν ἀσθμαίνων ὁ φρουράρχος τοῦ Βελιγόστιου, ἐκφράζων τὴν βαθεῖαν λύπην του διὰ τὸ συμβᾶν τῆς προτερίας, καὶ τὴν σκαιότητα τοῦ ἀξιο- ματικοῦ, ὅστις ἐν ἀπουσίᾳ του δὲν ἠνέωξε τὴν πύλην εἰς τὴν αὐτοῦ Ὑψηλότητα, καὶ παρεκάλεσεν ἀμέσως τὸν Ροβέρτον μετὰ τῆς συνοδίας του νὰ τὸν ἀκολου- θήσωσιν εἰς τὸ φρούριον.

Ἄλλ' ἐνταῦθα νέος κεραυνὸς περιέμενε τὸν ἐπίδοξον Αὐθέντην. Ὁ Βιλλαρδουῖνος δὲν ἦτον εἰς τὸ Βελι- γόστιον.

— Πῶς δὲν εἶναι εἰς τὸ Βελιγόστιον! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος ἀνοίγων στόμα καὶ ὀμματα σπιθαμιαῖα.

— Δὲν εἶναι, κατὰ δυστυχίαν! ἀπεκρίθη ὁ Διοι- κητὴς.

Καὶ ἔπειτα λαβὼν κατὰ μέρος τὸν Ροβέρτον καὶ τὸν Πετραλεῖραν,

— Ἡ αἰτία, τοῖς εἶπε ταπεινῆ τῆ φωνῆ, δι' ἣν ὁ Βαυλλῆς εἶχεν ἔλθει εἰς Βελιγόστιον, εἶναι ἡ ἀνα- κάλυψις μυστικῆς συνωμοσίας, ἥτις φαίνεται ὅτι σκευ-

ωρείται μεταξύ τῶν ἐγχωρίων. Ὁ Πετραλείφας ὡχρίσεν εἰς τὰς λέξεις ταύτας. Ἡ ἔδρα ὁμοῦ αὐτῆς ἐξηκολούθησεν ἐν διοικητῆς, φαίνεται ὅτι εἶναι μᾶλλον εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, διὰ τοῦτο ἀπεράσισε προχθῆς νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Νίκλιον, ὅπου μοι εἶπε βητικῶς ὅτι σκοπὸν ἔχει νὰ διαμείνῃ μέχρις οὗτο πληρορορηθῇ περὶ τῆς ἀφίξεως τῆς Υψηλότης σας.

— Σκοπὸν ἔχει νὰ διαμείνῃ! Δόξα τῷ θεῷ ὅτι ἔχει σκοπὸν νὰ ἐπιμενῆ εἰς ἐν μέρος, εἶπε μετὰ τινος πικρίας ὁ Ροβέρτος. Ἄς υπάγωμεν λοιπὸν εἰς Νίκλιον.

— Δὲν προτιμᾷ ἡ Υψηλότης σας νὰ μνησώμεν τὸν Τοποτηρῆτὴν περὶ τῆς ἀφίξεώς Της; Ἡ εὐρωκόσμη εἶχεν ἀνοπομονησίαν νὰ τὴν ἀπαντήσῃ, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι θέλει σπεύσει νὰ ἐπιστρέψῃ.

— Ὅχι! αἱ ταχῆ! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος. Ἀρ' οὐ ἀπεράσισεν ἅπασι νὰ διαμείνῃ εἰς ἐν μέρος, ἄς μὴ τὸν κινήσωμεν, μὴ διαφύσῃ μεταξὺ τῶν δακτύλων μας. Ὑπάγω ἐγὼ πρὸς τὸν Τοποτηρῆτην. Εἶναι πολὺ ἀσφαλῆστερον.

Πολὺ ἀσφαλῆστερον ἴσως, ὅχι ὁμοῦ καὶ πολὺ εὐκολώτερον διότι εἰς Βελιγρότιον αἱ ἵπποι ἦσαν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐκ τῶν σπανίων φαινομένων τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου. Οὐχ ἦσαν ὁμοῦ ὁ διοικητῆς, ὡν ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες τὰ πάντα προθύμως ὑπόσπονται, ἅταν ἔλαβε τὴν διαταγὴν τοῦ Ροβέρτου νὰ ἐτοιμάσῃ τὰ πρὸς ἀναχώρησίν του, οὐδεμίαν ἀντέταξε δυσκολίαν, ἀλλ' ἐσπευσεν ἀμέσως νὰ ὑπακούσῃ. Ἐν τούτοις αἱ ὄραι παρήρχοντο καὶ ὁ διοικητῆς δὲν ἐφαίνετο. Ὁ Ροβέρτος ἐκίρτα καὶ ἀγόρευεν ὑπὸ ἀνοπομονησίας. Μόλις δὲ περὶ δειλῆν ἔρανη ὁ διοικητῆς, ἀλλ' ἔχων τὴν ὄψιν λίαν καταβεβλημένην καὶ κακὰ οἰωνίζουσαν. Καὶ εἶπε μὲν ὅτι παρήγγειλεν ἵππους πανταχοῦ εἰς τὰ πέριξ χωρία, ἀλλ' ὑπνίξαστο συγχρόνως ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τοῦ χρόνου τὰ ὑπόζυγια ἦσαν εἰς τοὺς ἀγρούς, καὶ τῷ διέφυγε μάλιστα νὰ εἰπῇ, οὐχὶ βεβαίως ὡς πρότερον, ἀλλ' ὡς ἀπλὴν φυσικοῖστορικὴν παρατήρησιν, ὅτι εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην οἱ ὄνοι εἶχον ἐξαιρετικὴν καὶ καχότατον βῆξιμα. Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὠρθώθησαν ὄλαι αἱ τριῖς τῆς κεφαλῆς τοῦ Ροβέρτου.

Ἐν τούτοις ὁμοῦ αἱ διαταγαὶ τοῦ διοικητοῦ δὲν ἔμεινον ἀτελεσφόροι. Καθ' ὅσον ὁ ἥλιος ἐκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ἤρχισαν νὰ φθάνωσιν εἰς ἵππος μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ τὴν ἐσπέραν ἦτον σχεδὸν πλήρης ὁ ἄριθμός αὐτῶν. Τὴν αὐγὴν λοιπὸν, χωρὶς ἄλλης ἀναβολῆς, ἀνεχώρησεν ἡ συνοδία ἐκ νέου, διὰ νὰ εὖρη τέλος πάντων τὸν Βιλλαρδουίνον εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχον ἀπορατίσει νὰ διαμείνῃ. Κατ' ἀρχὰς οἱ ὄδοιποροὶ διήλθον τὴν ὠραίαν πεδιάδα τῆς Μεγαλοπόλεως, ἐπεὶ δὲ ἐστράφησαν πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ἤρχισαν νὰ ἀναβαίνωσι τὰς φάραγγας τοῦ Μαινάλου. Ὁ Ροβέρτος εἶχεν ἀναλάβει πᾶσαν τὴν εὐθυμίαν του ἀφ' οὗτο ἤρχισε νὰ κινήται πάλιν νομισας δὲ ὅτι ἡ μακρὰ συνοδοιοροία καὶ ἡ μετ' ὀλίγον βεβαία ἀφίξις εἰς τὸ μέρος τῷ ἐγορήσαν διχαιώμα νὰ θελήτῃ νὰ ἐξίχνισσῃ τῆς Ἄννης τὸ αἶσθημα, καὶ νὰ γυθῆ ἐκ προομιῶν μέρους τῆς εὐ-

τυχίας, ἣν ἐμελλε νὰ τῷ ἀναγγεῖλῃ ὁ Πετραλείφας ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, ἐξήτησε πᾶσαν περιστάσιν ὅπως εὐρεθῆ πλησίον τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ἡμέραν, καὶ ὅπως δυναθῆ νὰ τὴν ὁμιλήσῃ κατ' ἴδιον. Ἀλλ' εἶτε σύμπτως εἶτε πρόθεσις ἦτον, ἡ Ἄννα ποτὲ δὲν εὐρίσκετο μόνη, ἢ καὶ αἱ κατὰ φύσιν ὁδοὶ εἰς τὸν διάλογον τῆσιν σπουδαιότεραν, ἢ Ἄννα, διαφύγουσα μετὰ τὸν φυτικώτερον τρόπον, ἐστρεφεν ἄλλως τὸν λόγον, καὶ τὸν καθίστα γενικώτερον πάλιν, ὥστε ὁ Ροβέρτος, ἀφ' οὐ πολλάκις ἐπανειλημμένως ἐδοκίμασε τὸ αὐτὸ καὶ εἶδεν ὅτι ἀποτυγχάνει, ἐκέντησε τὸν ἵππον του μετὰ τινος δυσαρρεσκείας ἅμα ἐφθασεν εἰς τῆς Τέγκας τὴν πεδιάδα, καὶ ἐπροπορεύθη τῆς συνοδίας. Ἐν τέταρτον περαιτέρω ἀπήτησεν ἀνδρα ἐφιππον, καὶ τὸν ἠρώτησε πόθεν ἔρχεται.

— Ἀπὸ Νίκλιον, ἀπεκρίθη ὁ ὄδοιπόρος.

— Εἶναι ἐκεῖ ὁ Τοποτηρῆτης; ἠρώτησεν ὁ Ροβέρτος.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ ἐφιππος.

— Πῶς ὄχι! ἀνέκραξεν ὁ Ροβέρτος, νομίζω ἢ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι παράφρων, ἢ ὅτι αὐτὸς παρφρόνησεν.

— Ὅχι βεβαίως, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Ὁ Τοποτηρῆτης ἦτον ἐδῶ ὡς προχθῆς. Ἐλαβεν ὁμοῦ εἰδοσιν ὅτι ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Αὐθέντου τῆς Πελοποννήσου ἐβασαν εἰς Καλαμάταν, καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησε διὰ τὴν Λακεδαιμόνα ὅπου μέλλει νὰ τὸν περιμένῃ, ἢ ὅθεν βλεπε μεταβῆ εἰς Καλαμάταν νὰ τὸν ἀπαντήσῃ.

— Ἀνεχώρησε διὰ τὴν Λακεδαιμόνα! ἀνέκραξε πάλιν ὁ Ροβέρτος, κτυπὼν τὴν κεφαλὴν του, καὶ ὀλίγον ἐλείψε νὰ πέσῃ λειποθυμῶν. (ἀκολουθεῖ).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΛΥΜΠΙΩΝ, ΚΑΤΑ ΚΡΑΥΣΙΟΝ.

ὑπὸ Κ. Π.

Α'. Ἱστορικά.

Περὶ τῆς συστάσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀγῶνος, ἐμυθολόγησαν ἔκπαλαι πολλὰ οἱ Ἕλληνας· οἱ δὲ νεώτεροι ἐρευνῶνται ἐν μέρει μὲν παρεδεχθησαν τοὺς μύθους ταύτους, ἐν μέρει δὲ περιεφρόνησαν αὐτούς, μὴ δυναθέντες ὅπωςδῆποτε νὰ διαλύσωσι τὸ μυθικὸν σκότος καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς ἀσφαλῆς τι ἀποτέλεσμα. Πρόκεινται λοιπὸν ἡμῖν οὐκ ὀλίγα θαυμάσια διηγήματα, ἀπὸ τῶν ὁποίων μᾶλλον βίεπομεν τὴν πρὸ πάθειαν τῶν μεταγενεστέρων τοῦ νὰ ἀναγάγῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα ἢ δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν πιθανόν τι διήγημα. Αἱ ὑπὸ τοῦ μυθολογικοῦ Πausanias ἐπιμελῶς συλλεγεῖσαι ἱστορικαὶ τῶν Ἡλείων παραδόσεις, ἀνεφέρουν ὡς πρῶτον τοῦ ἀγῶνος θεμελιωτὴν τὸν Ἰδαῖον Ἡρακλῆν ἐπὶ τῆς τοῦ Κρόνου βασιλείας. Ἐὖ Κρόνω εἶχε ποιηθῆ ἐν

Ὀλυμπία ναὸς ὑπὸ τῶν τότε ἀνθρώπων, οἵτινες ἐνομιζοντο χρυσοῦν γένος. Γεννηθέντος δὲ τοῦ Διὸς, ἡ Πηλαία ἐπέτρεψε τὴν φρουρὰν τοῦ παιδὸς εἰς τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους, τοὺς καὶ Κούρητας καλουμένους αὐτοί, (ἀηλαδῆ ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Παιωνάιος, ὁ Ἐπιμήτης, ὁ Ἰάσιος καὶ ὁ Ἰδας,) εἶχον ἔλθει ἐξ Ἰδῆς τῆς κρητικῆς, ὁ δὲ πρεσβύτατος αὐτῶν Ἡρακλῆς ἐθῆκεν ἠγῶνα δρόμου τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ ἐστεφάνωσε τὸν νικητὴν κλάδῳ κοτίνου (ἀργυρελαίας). Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἰδαῖος Ἡρακλῆς ἐθῆκε πρῶτος τὸν ἀγῶνα, ἐκάλεσεν αὐτὸν Ὀλυμπία καὶ προσδιώρισεν αὐτὸν ἀγεσθαί διὰ πέμπτου ἔτους, διότι αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ πέντε ἦσαν τὸν ἄριθμόν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἐπάλασεν ὁ Ζεὺς πρὸς τὸν Κρόνον περὶ τῆς ἀρχῆς, οἱ δὲ ὅτι μετὰ τὴν καταστροφήν τῶν Γιγάντων ἠγωνοθέτησε. Λέγεται δὲ καὶ ὅτι ὁ Ἀπόλλων παρέδραμεν ἐξίχοντα τὸν Ἐριππὴν, ἐκράτησε δὲ Ἄρεως πυγμῆ. Ὑστερον τούτων, πεντηκστῶ περὶ ἔτος ἔπει μετὰ τὴν συμβῆσαν ἐπὶ Δευκαλίωνος ἐπομβρίαν, Κλύμενος ὁ Κάρδιος, ἀπόγονος τοῦ Ἰδαίου Ἡρακλέους, ἐλθὼν ἐκ Κρήτης, ἐθῆκε τὸν ἀγῶνα ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ τοῖς τε ἄλλοις Κούρησι καὶ Ἡρακλεῖ τῷ προγόνῳ, εἰς δὲ ἔδωκε τὴν τοῦ Παραστάτου ἐπωνυμίαν, βωμὸν ἱδρυσεν. Ἀλλ' Ἐνδυμίον ὁ Αεθλίου κατέλυσε τὴν ἀρχὴν τοῦ Κλύμενου καὶ δρόμου τοῖς νότιοις ἄλλα ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν βασιλείαν ἐθῆκε. Γενεὴν δὲ μετὰ τὸν Ἐνδυμίονα ὁ Πέλοψ ἐποίησε τὸν ἀγῶνα τῷ Ὀλυμπίῳ Διὶ λαμπρότερον πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ. Ἀλλ' ἀφοῦ οἱ παῖδες τοῦ Πέλοπος ἐσκεδάσθησαν ἐξ Ἡλίδος ἀνά πᾶσαν τὴν ἄλλην Πελοπόννησον. Ἀμφιάων ὁ Κρηθῆος, ἀνεψιὸς πρὸς πατρός τοῦ Ἐνδυμίονος, ἐθῆκε τὰ Ὀλύμπια, μετὰ τοῦτον Πελοπίας τε καὶ Νηλεὺς ἐν κοινῷ καὶ τελευταῖον ὁ Αὐγείας καὶ Ἡρακλῆς ὁ Ἀμφιτριωνός, κυριεύσας τὴν Ἥλιον. Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην πανήγυριν αἱ μυθικαὶ παραδόσεις ἀναφέρουσι ἤδη, ἐκτὸς τοῦ δρόμου, πολυεθεῖς ἄλλους ἀγῶνας, τὴν πάλην, τὴν πυγμὴν, τὸ παγκράτιον, τὸ ἄρμα καὶ τὸν κέλητα. Ἐπειτα ἀναφέρεται ὡς ἀγωνοθέτης καὶ ὁ Ὀξύλλος, μετὰ τὸν ἔποιον τὰ Ὀλύμπια ἐξέλιπον παντελῶς μέχρι Ἰφίτου. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἀσμένως εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς μυθολογίας περιπλανώμενος Πausanias. Ὁ δὲ ἀρχαιότερος αὐτοῦ Στράβων φέρεται συνετώτερον καὶ κριτικώτερον, ἀποράνεται τὰ μυθολογικὰ ἐκείνα διηγήματα καθαρὰς ἀδολετηρίας, ἀναξίας πίστεως, καὶ ὀνομαζει πρῶτος κτίτορας τοῦ Ὀλυμπιακοῦ ἀγῶνος τοὺς τοῖς Ἡρακλεΐδασι συγκατελθόντας μετὰ Ὀξύλλου Αἰτωλοῦς, οἵτινες συνοικήσαντες Ἐπειοῖς κατὰ συγγένειαν παλαιάν, πύξθησαν τὴν Κοίλην Ἥλιον, καὶ τῆς Πισατίας ἀρείλοντο πολλήν. Ὁ δὲ Πίνδαρος δὲν ἠδύνατο μὲν νὰ παραδεχθῆ τὴν γνώμην τοῦ Στράβωνος, διότι δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιχειρήσῃ κοιτικοῖστορικὰς ἐρεῦνας, ἀφ' ἑτέρου ὁμοῦ δὲν ἠγνώσει βεβαίως τὰς ἀρχαίας τῶν Ἡλείων ἱερατικὰς παραδόσεις περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἀναφερομένων Ἀγωνοθετῶν. Καὶ ὁμοῦ ὁ τολμηρὸς ποιητὴς ἀκολουθεῖ ἰδίῳ ὁδῶν, ἐκλέγει τὸ εἰς τὴν λυρικὴν ἔξαρσιν κατακλιθέτερον μετ' ἀλοκρετικῆς ὑφάτης, καὶ

ὠμνεῖ τὸν Ἀμφιτριωνιάδην (Ἡρακλέα) ὡς κτίτορα τῶν Ὀλυμπίων τὰ ὁποῖα ἐθῆκε νικῆσας τὸν Αὐγείαν, ὥρισε νὰ ἀγωνταὶ διὰ πέμπτου ἔτους, καὶ τῶν ὁποίων ἐδόθησε το ἱερὸν πεδῖον με ἐλαίας ἀπὸ τῶν σκιερῶν τοῦ Ἰστρου πηγῶν ἐκ τῆς χώρας τῶν Ὑπερβορέων κομιθεῖτης. Συνοδὰ αὐτῶ καὶ ὁ Αὐγείας ἀρχόμενος τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου τὸν ὁποῖον ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐξεφώνησεν, ἐπαινεῖ τὸν Ἡρακλέα ὡς εὐεργέτην τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν σύστασιν τοῦ Ὀλυμπιακοῦ ἀγῶνος.

Ὁ μὴ θέλων ἄρα νὰ παραμελήσῃ ὅλως τοὺς πολυεθεῖς ἐκείνους ἀρχαίους μύθους, εἰμπορεῖ νὰ θεωρήσῃ ταύτην τὴν κατὰ τοὺς ἠρωϊκούς χρόνους ἀνεωπροσδιορισμῶ τακτικῆς χρονικῆς περιόδου τέλεσιν τῶν Ὀλυμπίων, ὡς τὴν πρώτην ἐποχὴν τοῦ ἀγῶνος ἦτοι τὴν προγενεστέρων τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἐποχὴν. Ἡ δὲ δευτέρα, ἱστορικὴ ἦν περίοδος ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀνανεώσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰφίτου, ἀφ' ἧς ὁ πανηγυρικός ἀγὼν δὲν διεκόπη πλέον. Ἀπὸ τῆς ἀνανεώσεως ταύτης, (ἢ ἐὰν θέλετε ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως), ὁ ἀγὼν ἐτελείτο ἀδιλείπτως καθ' ὠρισμένην πενταετηρικὴν περιόδον. Ἰφίτου δὲ τὸν ἀγῶνα ἀνανεωσαμένου, ὑπῆρχεν, ὡς ἀναφέρει ὁ Πausanias, ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις λήθη των ἀρχαίων διατάξεων καὶ τῶν διαφορῶν ἀσκημάτων· κατ' ὀλίγον δὲ εἰς ὑπόμνησιν ἤρχοντο αὐτῶν καὶ ὁπότε ἀνεμνησκόνοτο τι τῶν προτέρων, προσέθετο αὐτὸ τῷ ἀγῶνι. Ἀλλ' ἀκαὶ ἡ ἀδιλείπτος τοῦ ἀγῶνος τέλεσις ἀνατρέχει μέχρι τοῦ Ἰφίτου, ἢ κυρίως ὁμοῦ ἱστορικὴ ἐποχὴ τῶν ἀγῶνων ἀρχεται βραδύτερον, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὀφθαλμῶ ἤρχαστο νὰ χρησιμεύῃ ἡ πενταετηρίς ὡς χρονολογικὸν μέτρον, καὶ νὰ ἀναγραφῶνται οἱ νικηφόροι, ὅπερ ἐστὶ ἀπὸ τῆς 28 Ὀλυμπιαδος, ἦτοι 108 ἔτη μετὰ τὴν ἀνανεώσιν τοῦ Ἰφίτου, καθ' ἣν ἐνίκησεν ὁ Ἡλείος Κόροιβος, 23 ἔτη πρὸ τῆς κτίσεως Ῥώμης, τρίτος ἔπει τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τῶν Ἀθηναίων Αἰσχύλου, 532—520 ἢ 531—519 ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μνημονευομένης πρώτης τελέσεως τοῦ ἀγῶνος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἱερουσαλήμ Ἰωάθαμ, 777 πρὸ Χριστοῦ. Τεσσαρῶν δὲ ἐτι Ὀλυμπιάδων τελεσθειῶν μετ' ἐκείνην, καθ' ἣν Κόροιβος ἐνίκησεν, τεύλογον ἐθεωρήθη ἐπὶ τῆς ἑκτῆς νὰ ἐρωτηθῆ ὁ ἐν Δελφοῖς Θεὸς περὶ τῆς στήψεως τῶν νικητῶν, καὶ κελεύσαντος αὐτοῦ, ἐστεφανώθη πρῶτος ἐν τῇ ἑβδόμῃ Ὀλυμπιάδι ὁ Μεσσήνιος Δαϊκλῆς, καὶ ὁ ἀγὼν ἐγένετο ἤδη ἀσιαλείπτως στεφανίτης.

Τὸ δὲ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ἰφίτου λόγου ἄξιον παραχθῆν ἦν ὅτι κατέστησε τὴν ἐκεχειρίαν, ἣτις καὶ ἐπροσωποποιήθη καὶ ἐτέθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, στεφανοῦσα τὸν Ἰφίτον. Τὸ κείμενον τοῦ ἱστορικοῦ τούτου μνημείου ἦν γεγραμμένον εἰς κύκλου σχῆμα ἐπὶ τῷ δίσκῳ τοῦ Ἰφίτου, ὃν Πausanias ἐτι εἶθεαστο ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἡρας. Ἡ ἀρχαιότης ἀναφέρει ὡς συμπράκτορας τοῦ Ἰφίτου περὶ τὴν διανυσιν τοῦ ἔργου τοῦ Λυκοῦργον τὸ Λακεδαιμόνιον καὶ Κλεοσθένην τὸν Πεισατήν. Ὅπωςδῆποτε δὲ, ἡ ἐκεχειρία ἀπέθη θεσμοθεσία οὐκιδῆς, ἐφερον ἐνόσφει δὴσιν κατακλιθέτερον μετ' ἀλοκρετικῆς ὑφάτης, καὶ

ὄπλων, ἐπράυνε τοὺλάχιστον ἐπὶ τινὰ χρόνον τὰς τεταραγμένας τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς, καὶ προεβίβαζε τοιοῦτοτρόπως τὴν γενικὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν Ἑλλήνων φιλανθρωπίαν. Ὁ σκοπὸς οὗτος ἀναφαίνεται ἤδη καὶ ἀπὸ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς συστάσεώς της. Διότι, φθιρομένης τότε μάλιστα τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ ἐμφυλίων στάσεων καὶ ὑπὸ νόσου λοιμώδους, ἐνόμισεν εὐλογον ὁ Ἰοίτος νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ἐν Δελφοῖς Θεὸν λύσιν τῶν κακῶν, ἢ δὲ Πυθίᾳ ἀπήντησεν, ὡς λέγεται, ὅτι ὀρεῖται κοινῇ μετὰ τῶν Ἡλείων ν' ἀνανεώσῃ τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα. Καὶ ὁ Ἰοίτος ἐπήκουσε τοῦ χρησμοῦ καὶ ἐπέισε συγχρόνως τοὺς Ἡλείους νὰ θύσωσι τῷ Ἡρακλεῖ τῷ ἀρχηγῆτι τῶν δωρικῶν Ἡρακλειδῶν, τὸν ὁποῖον πρὸ τούτου ἐνόμιζον πολέμιον ἑαυτοῦ. Εἶναι πρόδηλον ὅποσον σημαντικὴ ἦν ἡ μηνιαία ἐκείνη ἐκεχειρία, διαρκούσης τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες συνήρχοντο εἰς κοινὴν πανήγυριν καὶ αἱ κατ' ἴδιαν πόλεις ἐπεμπον λαμπροὺς θεωροὺς ὡς ἀντιπροσώπους ἑαυτῶν. Ἡ θεὰ τοῦ ἐπισημοῦ, μετὰ ἀλοπρεποῦς ἀγῶνος συκκινούσα πάσας τὰς καρδίας ἠδύνατο εὐκόλως νὰ καταπραῖνῃ τὰς ἀρχαίας ἔλθρας καὶ νὰ παραίτῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διαλλαγῆς καὶ τῆς εἰρήνης. Οἱ σπονηδοφόροι τῶν Ἡλείων ἀνήγγελλον τὴν ἀρχὴν τῆς ἱερομηνίας πρῶτον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν χώραν καὶ ἔπειτα εἰς τὰς ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις, ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἱερομηνίας προσήρχοντο ἐν σκέπῃ πάσης ἀδικίας οὐ μόνον οἱ θεωροὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἀγωνιστὴς θεατῆς ἢ ἄλλως βουλευόμενος νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν πανήγυριν. Περὶ πάντων ποτὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς Ὀλυμπιακαῖς σπονδαῖς ὀπλίτας εἰς τὴν χώραν τῶν Ἡλείων, κατεδικάσθησαν κατὰ τὸν Ὀλυμπιακὸν νόμον εἰς ποινήν δύο μῶν καθ' ἑκάστον ὀπλίτην. Ὁ Ἀθηναῖος Φρύων πορευθεὶς ἐν τῇ ἱερομηνίᾳ πρὸς τὰ Ὀλύμπια, εἶτε ὡς ἀγωνιστῆς, εἶτε ὡς θεατῆς, συνελθὼν καὶ ἐληστεύθη ὑπὸ τινῶν στρατιωτῶν τοῦ Φιλίππου. Ἐπιστρέψας δὲ εἰς Ἀθῆνας παρεκίνησε τοὺς συμπολίτας του νὰ τὸν χειροτονήσωσι πρέσβυν, ἵνα ἀφίχθῃ πρὸς Φίλιππον δουκθῆ νὰ ἀναλάβῃ τὰ ληστευθέντα. Καὶ τῶνόντι ὁ βασιλεὺς ὑπεδέχθη αὐτόν τε καὶ τὸν συμπρεσβευτὴν αὐτοῦ Κτησιφῶνα εὐμενέστατα, ἀπέδωκεν αὐτῶ πάντα τὰ ληστευθέντα, καὶ ἕτερα προσέθηκεν, ἀπολογούμενος ὅτι οἱ στρατιῶται αὐτοῦ δὲν ἐγνώριζον βεβαίως τὴν ἐναρξιν τῆς ἱερομηνίας. Μάλιστα δὲ οὐσιώδης ἦν ἡ ἐκεχειρία ὡς πρὸς τὴν Ἡλιν αὐτὴν, ἐφόσον ἡ χώρα αὕτη ἀνεγνωρίζετο δι' αὐτὴν ἱερά καὶ ἄσυλος ὑπὸ τῶν ἄλλων πολιτειῶν. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἐποχῆς αὐτοὶ οἱ Ἡλείοι παρεβίασαν τὴν ἱεράν οὐδετερότητα καὶ ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν πόλεμον, ἔπαυσαν καὶ αἱ ἄλλαι ἑλληνίδες πόλεις νὰ σέβωνται τὴν ἄσυλίαν αὐτῶν καὶ ἐγένετο πάλιν ἡ Ἡλις πλέον παρὰ ποτὲ στάδιον ἐχθρικῶν πράξεων.

Δὲν δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς ποτὲ ὁ Ὀλυμπιακὸς ἀγὼν ἀπέκτησε τὸ πάγκοινον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀξίωμα του καὶ κατέστη ἐθνικὴ πανήγυρις ὄλων τῶν Ἑλλήνων. Χρεῖα δὲ νὰ παραδεγθῶμεν ὡς ὁμολογούμενον ὅτι τὸ κύρος τῆς πανηγύρεως ἐξετάθη κατὰ μικρὸν, μετρίσθη αὕτη ἀπέθη λαμπροτάτη ἄμα

καὶ πάγκοινος. Ὅτι ἐκτὸς τῆς Πελοποννήσου οἱ Ἀθηναῖοι πρῶτιστα τὰ ἤδη ἀπέκτησαν ἐνταῦθα πολλὰ διὰ τὰς νίκας τῶν δόξαν, μαρτυροῦσιν οἱ στέφανοι τῶν Ἀλκμαϊονιδῶν καὶ αἱ τρῦ δόλωνος περὶ τῶν κατὰ τοὺς τέσσαρας ἱεροὺς ἀγῶνας νικητῶν διατάξεις. Ἐρημίσθησαν δὲ καὶ αἱ Θῆβαι ἔκπαλαι διότι ὁ Θηβαῖος Παγῶνας, κατὰ τὴν 25 Ὀλυμπιάδα, ἀνηγορεύθη κρατῶν ἄρματι, ὅτε πρῶτον εἰσῆχθη ὁ δρόμος ἵππων τελείων. Πρῶτερον ἔτι ὁ Βοιωτὸς Ὄζυθμις ἐκ Κορωνείας ἐνίκησε σταδίῳ (Ὀλυμπ. 12). Ἐπίσης καὶ τὰ Μέγαρα μετέσχον αὐτοῦ ἐνωρῆς, στεφανωθέντος (Ὀλυμπ. 15) δρόμῳ τοῦ Ὀρσίππου. Ἡ Ἰωνικὴ Σμύρνη ἀνέδειξε τὸν πρῶτον Ὀλυμπιακὴν πυγμῆ, τὸν Ὀνομαστόν. Ὁ Συρακούσιος Λύγαμις ἐνίκησε πρῶτος παγκρατίῳ. Κατὰ τὴν αὐτὴν Ὀλυμπιάδα ἐνίκησεν ὁ Θεσσαλὸς Κραννῶνιος Κραυζίδας ἵππῳ κέλῃτι, πρῶτον ἤδη εἰσαχθέντι (Ὀλυμπ. 33). Πρῶτη δὲ ἐπὶ τοῖς τεσσαράκοντα Ὀλυμπιακῶν πύκτας εἰσεκάλεσαν παῖδας καὶ περιῆν τῶν εἰσελθόντων ὁ Συβαρίτης Φιλῆτας. Τοιοῦτοτρόπως ἐπίστησαν ἀλληλοδιαδόχως αἱ πόλεις τὴν προσοχὴν τῶν εἰς τὸν λαμπρὸν ἐκείνον ἀγῶνα. Ἀμα δὲ πόλιτις πόλεως τινος ἤξιστο τοῦ Ὀλυμπιακοῦ στεφάνου, διεγείρετο ἡ ἀμύλλα καὶ ἡ σύμπραξις τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ. Ὅθεν σπάνιον δὲν ἦτον οἱ νικηταὶ ἐνός τινος εἰδους ἀγῶνος νὰ καταγώνται ἐπὶ πολλὰς Ὀλυμπιάδας ἀπὸ τῆς μῆας καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως, καὶ ἠγωνίζοντο συνήθως κάλαι περὶ ἐκείνου μάλιστα τὸν ἀγῶνα, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου τοὺς πλείστους ἀνεκομίζοντο στεφάνους. Ἡ λαμπρότης τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων παρέμεινεν ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ἀναλλοίωτος, οὐδ' ἐδυνήθη τι νὰ τὴν ἀμαυρώσῃ. Ἐκισημοτάτους δὲ νικητὰς ἀνέδειξαν αἱ Ὀλυμπιάδες αἱ ἀπὸ τὰς 60—90. Διότι εἰς ταύτην τὴν χρονικὴν περιόδον ἀνήκουσιν οἱ ἐπισημότατοι Κροτωνιάται Ὀλυμπιονίκαί (Μίλων, Ἰσχυρόμαχος, Τιςικράτης, Ἀστυλος, Φάλλος καὶ ἄλλοι) οἱ γενναῖοι Ρόδιοι Διαγορδαί, πολλοὶ Ῥωμαεῖοι Αἰγινῆται ὑπὸ τοῦ Πινδάρου ὀμνηθέντες, οἱ ἐπιζεφύριοι Λοκροὶ, Ἀγησίδαμος καὶ Εὐθυμος, ὁ Θάσιος Θεαγένης, οἱ ἐπίσημοι Κορινθιοὶ Θεσσαλὸς καὶ ὁ υἱὸς του Ξενοφῶν, Κρίσων ὁ Ἰμεραῖος, ὁ νικῆσας ἐπὶ τρεῖς Ὀλυμπιάδας, Ἐργοτέλης ὁ Κρηθ, δολιχοῦ περιδοκίης. Καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων δὲ Ἀλκμαϊονίδαί ἐνίκησαν κατὰ ταύτην τὴν περίοδον πολλὰς ἄρματι, καθὼς καὶ ὁ Ἰέρων καὶ ὁ Θῆρων καὶ πολλοὶ Κυρηναῖοι πολλοὺς δὲ νικητὰς ἀνέδειξαν οἱ Ἀρκαδεῖς, ὡς τὸν Ἀνδρόσθεν, καὶ οἱ Ἀκραγαντινοὶ, ἐκτὸς τοῦ Θῆρωνος, τὸν Ἐξαινετον, τὸν ὁποῖον κατήγαγον οἱ συμπολίται εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν ἐφ' ἄρματος. Καὶ συνεπόμπευσαν αὐτῶ, κατὰ τὴν λαμπρὴν ἐκείνην εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον, χωρὶς τῶν ἄλλων, συνωρίδες τριακοῖσαι λευκῶν ἵππων, πᾶσαι κατὰ αὐτῶν τῶν Ἀκραγαντινῶν. Εἰς τὰς τελευταίας πρὸς Χρ. ἑκατονταετηρίδας, καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἐξετάθη πανταχοῦ, ἀναφαίνεται ἤδη καὶ εἰς τὰς ἀπωτάτας πόλεις καὶ ἀποικίας ζήλος τις ὡς πρὸς τὴν ἀγωνιστικὴν διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, σπανίως οἱ νικηταὶ ἀνήκον εἰς τὴν κυρίως Ἑλ-

λάδα, οἱ δὲ πλείστοι κατήγοντο ἐξ Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, μάλιστα δὲ ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἰδίως ἐξ Ἀλεξανδρείας, πρὸς δευτέρους ἐκ Μακεδονίας, Ἰλλυρίας, Ἡπειροῦ, Θράκης, Καρίας, Λυδίας, Μυσίας, Καππαδοκίας, Παμφυλίας, Βιθυνίας, Λυδίας, Πισιδίας, καὶ ἐξ ἄλλων τοιούτων πολλὰς μικροτάτων καὶ ἀσημασμένων ἡπειρωτικῶν καὶ νησιωτικῶν πολιτειῶν. Βλέπομεν δὲ νικητὰς καὶ ἀπὸ Φοινίκης καταγομένου, ὡς τὸν Σιδονίου Ἀσκληπιάδην καὶ Καλλικλήν, καὶ ἀπὸ τὰ κατὰ τὴν Ἀσσυρίαν Ἑλληνικὰ χτίσματα, ὡς τὸν ἀπὸ τῆς παρὰ τὸν Γίγριν Σελευκείας, ἢ Κυρήνης καὶ ἢ Βρόχης ἀνέδειξαν ἔκπαλαι πολλοὺς νικητὰς, ἐνίκησε δὲ καὶ βραδύτερον (Ὀλ. 242) ὁ Κυθηναῖος Μάγνης τοῦδον. Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἑλληνικὰς πόλεις ὁ πρὸς τὴν ἀγωνιστικὴν ζήλος ἤδη ἐσβέσθη σχεδόν, ἢ προτέρα ἀποστηρίχθη ἐξητηλήθη, οὕτως εἰπεῖν, κατὰ τὴν λαμπρὴν τῆς ζωῆς αὐτῶν περίοδον καὶ ἠμυλῶνθη ἢ ἐνεργητικότης αὐτῶν ὡσανεὶ γέροντος ἀθλητοῦ τοῦ ὁποῖου κοσμοῦσιν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μαρμαίνοντες στέφανοι. Ἰουλιανὸν δὲ εἰς τὰ ἔθνη ἐκείνα ἢ εἰς τοὺς τύπους τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ βίου προσήλωσις ἀναφέρεται ὡς πρὸς ἀναδριπύζομένην, ἣτις ὁμοῦς στερουμένη ἰσχυρῆς τροφῆς δὲν ἔχει διάρκειαν καὶ ἔκτασιν. Ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐξουσία δὲν ἀπέθη εὐμενῆς εἰς τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, ἐν μέρει διότι αἱ τοιαῦται πανηγύρεις ἀπέλειπον ἀπᾶδουσαι πρὸς τὸ ζῶηρον πολιτικὸν καὶ πραγματικὸν πνεῦμα τῶν Ῥωμαίων, ἐν μέρει διότι καὶ πολιτικῶς θεωρουμένη τοῦ πράγματος τοιαῦται μεγάλα συναθροίσεις εἰς πολιτείας ὀποτελεῖς ἐθεωροῦντο ἐπιβλαβεῖς. Κατὰ τὴν 175 Ὀλυμπιάδα ὁ Σύλλας μετεκάλειπεν εἰς Ῥώμην πάντας τοὺς ἀθλητὰς, ἐκτὸς τῶν σταδιοδρόμων παίδων ἵνα καταστήσῃ τοιοῦτοτρόπως λαμπρότερον τὸν θρίαμβόν του. Ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορῶν οἱ νικηταὶ τῶν ἱερῶν ἀγῶνων ἀπελάμβανον εἰς αἰὶν ὑψηλὰς τιμὰς καὶ τὰ ἀποδιδόμενα εἰς αὐτοὺς ἄλλα ἦσαν σημαντικὰ. Ἰδίως δὲ διεκρίνοντο ἀπὸ τῶν κατὰ τοὺς ἄλλους ἀγῶνας νικητῶν καὶ ἐπεκαλοῦντο Ἱερονίκαί. Ὁ Αὐγούστος δὲν ἐπέζητησε τὴν δόξαν τοῦ Ὀλυμπιονίκου διότι πολλὰς ἀναδειχθεὶς νικητὸς εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης περὶ ἐλαχίστου ἐποίητο ἐκείνην, ἀρῆκεν ὁμοῦς εἰς τοὺς ἀθλητὰς τὰ πάτρια αὐτῶν προνόμια, προσθεῖς εἰς ταῦτα καὶ ἕτερα. Ἀπεναντίας ὁ Τιβέριος δὲν ἀπηξίωσε τὸν στέφανον τοῦ Ὀλυμπιονίκου, ἀπέδωκε κατὰ τὴν 199 Ὀλυμπιάδα εἰς τὰ Ὀλύμπια τὰς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου πιθανώτατον κωλυθείσας ἵπποδρομίας, καὶ τὸ τεθριπτόν του ἐνίκησεν αὐτόθι κατὰ τὴν αὐτὴν Ὀλυμπιάδα. Ὁ ἄφρων Καλιγούλας ἠθέλησε νὰ μεταφέρῃ εἰς Ῥώμην τὸ ἀριστούργημα τοῦ Φειδίου, τὸν Ὀλύμπιον Δία, τὸν θεὸν προστάτην τοῦ ἀγῶνος.

Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ Νέρων τῶσαν σφοδρῶς ἐπόθησε νὰ κοσμήσῃ τὴν αὐτοκρατορικὴν του κεφαλὴν μετὰ τὸν Ὀλυμπιακὸν κότινον ὡς τε μετέβη εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, ἐνίκησεν εἰς τε τὴν ἵπποδρομίαν καὶ εἰς τὸν μουσικὸν ἀγῶνα, τὸν παρ' αὐτοῦ παρὰ τὰ εἰθισμένα εἰσαχθέντα. Καὶ πῶς οἱ Ἑλλανοδίκαί ἠδύναντο νὰ ἀποποιήθωσι τὸν στέφανον εἰς τὴν κοσμοκράτορα ἐ-

κείνην μεγαλειότητα; Ἐντεῦθεν δὲ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ Νέρων ἐφάνη εὐνοῦς πρὸς τοὺς ἀθλητὰς καὶ διεβύλαξε τὰ προνόμια καὶ τὰς ἀτελείας τῶν. Καὶ ὁ Τραϊανὸς οὐ μόνον εὐμενῆς ἀνέδειχθη πρὸς τοὺς ἀγωνιστὰς, ἀλλὰ καὶ ἠξίωσε τὰ προηγούμενα αὐτῶν προνόμια ὅτι δὲ ὁ Ἀδριανὸς εὐνοικῶς εἶχε πρὸς τοὺς Ἡλείους καὶ ὅτι περιποιήθη ἂν ὄχι τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, τοὺλάχιστον τὴν Ὀλυμπίαν, ὅπλον ἀπὸ ἐπιγραφῶν καὶ ἀπὸ πολλῶν νομισμάτων τῶν Ἡλείων, ἐν γένει δὲ προήγαγε καὶ ἐπροστάτευσε τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ἀγωνιστικὴν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις. Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν καὶ ἀπὸ τινος χαλκοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτίμου Σεβήρου νομίσματος φέροντος τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλιανοῦ ἐτάζετο ἔτι ἡ ἐπιτραπέσια ὑπὸ τῆς Ῥώμης τῆς Ἡλείας ἀτελεία, οἱ δὲ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες διεβύλαττον καὶ ἤδη, ἂν ὄχι τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητα, τοὺλάχιστον ἰκανὴν σῆμην καὶ ἀξίαν. Ἐν τῇ 287 Ὀλυμπιάδι, ἔτος ἀπὸ Χρ. 369, ὁ ἐπὶ τινὰ χρόνον διακοπέεις Ὀλυμπιακὸς ἀγὼν ἀποκατέστη ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου Οὐάλεντος. Ἐπαύθη δὲ διαπαντός ἐν ἔτει 16 τῆς βασιλείας τοῦ Θεοδοσίου, ἔτει 394 μ. Χρ. 293 Ὀλυμπιάδι ἀφ' ἧς ἐνίκησεν ὁ Κόροιβος. Ἀλλὰ σημειώτεον ὅτι ἀπὸ τῆς 249 Ὀλυμπιάδος, μέχρι τῆς ὁποίας φθάνει ἡ τοῦ Ἀρρικανοῦ παρ' Εὐσεβίου ἀναγραφή τῶν Ὀλυμπιακῶν, δὲν γνωρίζομεν τοὺς νικητὰς εἶτε εἰς τὸ στάδιον, εἶτε εἰς τοὺς ἄλλους ἀγῶνας, ἐξαιρέσει τοῦ Ἀλεξανδρέως Διονυσίου, τοῦ νικητῆτος σταδίου Ὀλυμπιάδι 262, ὡς μνησθέντος ἀπὸ τῆν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπολήγουσαν χρονικὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀθηναίου Δεξιππου. Μεταξὺ τῶν Ὀλυμπιαδῶν τούτων, αἱ εἰς τὴν θεωρούμεναι ὡς ἀνολυμπιαδαὶ δὲν περιλαμβάνοντο (τὰ τῶν Ἡλείων γράμματα) εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ἡλείων. Ἡ ὀδὸς ἦν ἔθεσαν οἱ Πισαῖοι μετὰ τοῦ Ἀργεῖου Τυράννου Φειδῶνος ἢ τριακοστῆ τετάρτη τὴν ὁποίαν ἐποίησαν οἱ Πισαῖοι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Πανταλέων ὁ Οὐφραλίωμος, καὶ ἡ 104 ἦν ἔθεσαν οἱ Ἀρκαδεῖς. Ἡ 28 Ὀλυμπιάς ἐποίηθη ὑπὸ τῶν Πισαίων καθ' ἑκουσίαν παραχώρησιν πᾶν Ἡλείων μὴ εὐκαιροῦντων εἰς τοῦτο ὡς ἀγχολουμένων εἰς τὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον. Τὰ δὲ τῶν Ὀλυμπιαδῶν αἰτίνας διεξήχθησαν προϊσταμένων τῶν Ἡλείων, μόνη ἡ 211 παρελήφθη ὅλως ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτῶν, διότι κατ' αὐτογνώμονα ἀπόρασιν τοῦ Ῥωμαίου δεσπότη Νέρωνος ἐτελέσθη παρὰ τὸν νενομισμένον ἀνέκαθεν χρόνον, ὅπερ ἔστιν ἐν ἔτει 3 τῆς Ὀλυμπιάδος.

B.

Τοπογραφικά.

Οἱ ἐν Ὀλύμπια ἀγῶνες ἦσαν ἢ λαμπροτάτη ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων ἐορτή. Ὁ Πίνδαρος ἐν τῇ ἐξάρσει τῆς ποιήσεώς του παραβάλλει τὸν ἀγῶνα μετὰ τοῦ ἀρίστου τῶν στοιχείων, τοῦ ὕδατος, μετὰ τοῦ πολυτιμοτάτου τῶν μετάλλων, τοῦ χρυσοῦ, μετὰ τοῦ φα-

εινοτάτου τῶν ἀστέρων, τοῦ ἡλίου. Καθὼς ὁ Ζεὺς ἦν ὁ μέγιστος τῶν θεῶν, ὁ δὲ Πέλωψ ὁ ἐπισημότερος ἐθνικός, τῶν Ἡλείων ἦρωες, οὕτως οἱ ἀφιερωμένοι εἰς ἀμοτίρους αὐτοὺς Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἦσαν οἱ μέγιστοι καὶ οἱ λαμπρότατοι τῆς Ἑλλάδος· οὐδὲ ἐύναται ἐθνική τις παύσηρις τοῦ ἀρχαίου κόσμου νὰ παραβληθῆ πρὸς τὰ μεγάλα τῶν Ἑλλήνων Ὀλυμπια λόγῳ πολιτικῆς βαρύτητος καὶ ἀξίας.

Ὀλυμπία ἐκαλεῖτο τὸ πλησίον τῆς Πίστης (τοῦ σημερινοῦ χωρίου Μερακοῦ) μικρὸν καὶ χάρειν πεδίων, τὸ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ἐκτείνοντο, καὶ ὅριζόμενον πρὸς τὸ βόρειον μὲν καὶ τὸ βορειοανατολικὸν μέρος ὑπὸ λόφων (ἰδίως τοῦ μεγαλοπρεποῦς Κρονίου λόφου καὶ τοῦ Ὀλυμπίου), πρὸς μεσημβρίαν δὲ τὸ μεσημβρινοδυτικὸν καὶ τὸ μεσημβρινοανατολικὸν μέρος ὑπὸ ποταμῶν καὶ ὄρεων, καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ λαμπρῶς ἤδη ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς τὸ δυτικονότιον βουνόστου Ἀλφειοῦ. Τὸ πεδίων τοῦτο περιελάμβανε τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, (τοῦ ὁποίου τὴν ἐκτίσιν καὶ μετασκευασμένην μαρτυροῦσι τὰ εἰσέτι σωζόμενα εἶρηκα) καὶ τὰ ἄρχαία αὐτοῦ μαντεῖα διὰ δὲ τὴν παύσηριν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων ἀπέθη τὸ μάλιστα περιβλεπτόν ἐν τῇ ἀρχαϊότητι. Ἐνταῦθα ἦν τὸ ἱερόν τοῦ Διός ἄλλος τὸ ἐκ παλαιῶν Ἀλτις καλούμενον καὶ περιλαμβάνον τὰ αὐτὰ ἱερά, βωμοὺς, ἀγάλματα, ἀνδριάντας, οἰκοδομήματα, μνημεῖα ὅσον οὐδέτερος ἄλλος τῆς ἀκμαίας Πέλοποννήσου χωρὸς, πρὸ πάντων δὲ ἐπροσῆλωση τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν προτερομένων τὸ μεγαλοπρεπέστατον ἀριστοῦργημα τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὸ ὁποῖον ἐξέπληξε καὶ αὐτὸν τὸν ψυχροτάτον ἐκείνον Ῥωμαίων πολεμιστήν. Μεταξὺ τῆς Ἀλτις, τοῦ Κρονίου λόφου καὶ τοῦ ἐκβαλλόντος εἰς τὸν Ἀλφειὸν Κλαδέου ποταμοῦ ἐκείτο εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ πεδίου ὁ καλὸς ἵπποδρομος μετὰ τῆς τεχνικωτάτης αὐτοῦ ἀρέσσεως, ἀριστοῦργημα τοῦ Κλειώτα, καὶ ὁμορον τούτου ἐν αὐτῇ τῇ Ἀλτις ἡ τοῦλάχιστον παρ' αὐτὴν, τὸ στάδιον. Ἐν αὐτῇ τῇ Ἀλτις, οὐ μακρὰν τοῦ σταδίου ἦν καὶ τὸ ὄμιον τοῦ τῶν Ἡλείων Γυμνασίου μετὰ δρόμων καὶ καλαίστρων χάριν προγυμνασίας τῶν ἀθλητῶν ἐν αὐτῷ δὲ ἀνεγάροντο καὶ τὰ τῶν Ὀλυμπιακῶν ὀνόματα. Προστούτος ἡ Ἀλτις περιελάμβανε εἰς τὸ βορειοανατολικὸν αὐτῆς μέρος τὸ Πρυτανεῖον τῶν Ἡλείων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου, ἀντικρὺ τοῦ οἰκήματος τοῦ τῆς ἐστίας, ἦν τὸ Ἑστιατόριον, ἐν ᾧ ἐστιώντο δαπάναις δημοσίαις τῶν Ἡλείων, οἱ νικῆσαντες τὰ Ὀλύμπια μετὰ τὸ πέρας τῶν ἀγῶνων. Πρὸς μεσημβρίαν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἀλτις τὸ παρὰ τοῦ Ξενοφάντος ἀναφερόμενον Βουλευτήριον ἐνῶ ἐβουλευοντο μὲν περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀγῶνος, ἡ δὲ Ὀλυμπιακῆ βουλή ἐκρίνε τὰς ἐπὶ αὐτοῦ ἀναφεύσας διενέξεις. Ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ὑπῆρχον πολλὰ τοῦ Διός ἀγάλματα, μεταῦ τῶν ὁποίων μάλιστα ἀξιωματικὸν εἶναι τὸ τοῦ Ὀρκίου Διός, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐν ἐκάτερα χεῖρὶ κεραυνόν, καὶ παρὰ τῷ ὁποίῳ οἱ ἀθληταὶ ὤμνον εἰς τοὺς πατέρας αὐτῶν καὶ ἀδελφοὺς· εἶτι δὲ καὶ γυμναστὰς, ὅτι μηδὲν θέλουσιν πράξει ἀθέμιτον διαρκούντος τοῦ ἀγῶνος. Πρὸς δευτέρους ὤμνον οἱ μὲν

ἀθληταὶ ὅτι διέπραξαν ἀκριβῶς πάντα τὰ εἰς ἀσκήτην νενομισμένα, οἱ δὲ κριταὶ τῶν ἀγῶνων ὅτι θέλουσιν δικασεῖν ἐπὶ δικαίῳ καὶ ἀνευ δώρων. Πρὸς ἀριστερὰν τοῦ Πρυτανείου, κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς Ἀλτις ἐξοδόν, ὑπῆρχεν οἰκῆμα περιφερὲς ὀνομαζόμενον Φιλιππεῖον, ἔχον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς στοργύλης αὐτοῦ σκέπη χαλκῆν μήκωνα, χάριν κοσμημάτων ἀμα καὶ συνδέσμου τῶν δοκῶν τὸ οἰκῆμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἦν κατεσκευασμένον ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ περιστοιχισμένον ὑπὸ κιόνων, κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου μετὰ τὴν ἐν Χαίρωνείᾳ νίκη. Ἐκείνο δὲ ἐν αὐτῷ Φίλιππος, ὁ Ἀλέξανδρος, Ἀμύντας ὁ τοῦ Φιλίππου πατήρ, ἡ Ὀλυμπιάς καὶ ἡ Εὐρυδίκη, ἔργα πάντα τοῦ Ἀθηναίου Λεωχάρους ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ. Ἐντὸς τῆς Ἀλτις, πλησίον τοῦ Φιλιππεῖου, ἦν κατεσκευασμένον τὸ μητρώον, ναὸς δηλαδὴ τῆς τῶν θεῶν μητρὸς μέγας καὶ δώριος τὴν ἐργασίαν ἐπὶ Παισάνιον ὀνομαζέτο μὲν εἰσέτι μητρώον, δὲν ἐκείτο δὲ ἐν αὐτῷ πλέον τὸ τῆς θεοῦ ἀγάλμα, ἀλλ' ἀνδριάντες Ῥωμαίων βασιλέων. Πρὸς ἄρκτον τοῦ Ἡραίου, ἐπὶ κρηπίδος λίθου πωρίνου, ὅπισθεν τῆς ὁποίας ὑψούτο ὁ Κρόνιος λόφος, ὑπῆρχον οἱ θησαυροὶ τῶν Σικυωνίων, τῶν Καρχηδονίων, τῶν Ἐπιδαυρίων, τῶν Βυζαντιῶν, τῶν Συβαριτῶν, τῶν Κυρηναίων, τῶν Σελευκιδῶν, τῶν Μεταποντιῶν, τῶν Ἀθηναίων, τῶν Μεγαρέων, τῶν Γελῶν, περιλαμβάνοντες πολλὰ ἀγάλματα καὶ ἄλλα θεῖα ἀξία ἀναθήματα. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς κρηπίδος, παρὰ τὸν Κρόνιον λόφον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔφερον ἀπὸ αὐτῆς ἀναβαθμοὶ, ἀνέκειντο Διὸς ἀγάλματα χαλκῆ, καλούμενα μὲν Ζῆνες, ποιηθέντα δὲ ἀπὸ χρυματικῶν ζημιῶν ἐπιβλήθεισων εἰς τοὺς ἀθλητὰς ὅσοι παρέβησαν τοὺς νόμους τοῦ ἀγῶνος. Πρὸς νότον τῶν θησαυρῶν ἐγείρετο τὸ ὑπὸ τῶν κατὰ τὴν Γριφυλίαν Σκυλλουντίων κατασκευασθὲν Ἡραῖον, περιέχον πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα λόγου ἀξία ἀναθήματα, μάλιστα δὲ τὸν χρυσοῦν σφουρήλατον Δία τοῦ Κυψέλου, τὴν περίρθητον τούτου λαρίακα, καὶ τὴν ἐξ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ ὑπὸ Κωλῶτα ποιηθεῖσαν τραπεζάν ἐφ' ἧς παρετίθεντο οἱ τῶν νικητῶν στεφάνοι. Ἐπὶ τῆς πομπικῆς ὁδοῦ ἐγείρετο ὁ Θεηκόλειον, ἐν ᾧ κατόικον διαρκούσης τῆς πανηγύρεως, οἱ Θεηκόλοι (ἱερεῖς). Τὸ Πελοπίον τέμενος εὕρισκετο πρὸς βορρᾶν τοῦ ναοῦ τοῦ Διός, δεξιᾶ τῆς εἰς αὐτὸν εἰσόδου. Ἐντὸς τῆς Ἀλτις, κατὰ τὴν πομπικὴν ἐξοδόν ὑπῆρχε τὸ καλούμενον ἵπποδᾶμιον, χωρίον ἔχον πλέον ἑκτασίαν καὶ περιεχόμενον θοιγκῶν, (περιτεταχισμένον) ἐν ᾧ ἅπαξ καθ' ἕκαστον ἔτος εἰσερχόμεναι αἱ γυναῖκες ἔθουον τῇ ἵπποδᾶμειᾳ, καὶ ἄλλα εἰς τιμὴν αὐτῆς ἐποίουν. Παρὰ δὲ τὸ ἵπποδᾶμιον, λίθου ἦν βᾶθρον καὶ ἀγάλματα ἐπ' αὐτῇ πολλὰ καριστῶντα μυθολογικὰ γεγονότα. Ἄσας ὁ χωρὸς ἐκείνος ἐβρίθεν ἀγάλματων καὶ πολυτίμων ἀναθημάτων, καὶ τὰ πάντα ἐπλήρουσαν θαυμασμοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν προσερχομένων, διότι αὐτῶν ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς, ὁ τοῦ ἀγῶνος μεγαλοπρεπὲς προστάτης, τὸν ὁποῖον ὁ Φειδίας τοιοῦτοτρόπως παρέστησεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν θνητῶν ὥστε οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον περὶ αὐτοῦ,

Ἦ Θεὸς ἦλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανοῦ εἰκόνα, δείξων Φειδίᾳ, ἡ σύγ' ἔθης τὸν θεὸν ὀφόμενος, αὐτὸς, λέγομεν, ὁ Ὀλύμπιος Ζεὺς ἐφαίνετο (κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις) περὶ πλείστου ποιησάμενος τῇ λαμπρότητι τῆς πανηγύρεως αὐτοῦ. Ὡς τῆ Ὀλυμπία ἦν οὐ μόνον λαμπρότατον θέατρον, ἀλλὰ καὶ μεγαλοπρεπὲς σοὰ τῶν ἀρίστων τῆς τέχνης ἔργων παντὸς εἴδους, μάλιστα δὲ ἐξαιρέτων ἀγαλμάτων τῶν τῶν Ὀλυμπιακῶν καὶ ἄλλων μεγάλων ἐπιστήμων καὶ ἰδοῶν ἀνδρῶν, βασιλέων, ἀρχόντων καὶ τῶν φίλων αὐτῶν, ὧν πεποιημένων ὑπὸ ἐξόχων τεχνιτῶν.

ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ.

Ἡ Πετρούπολις, καὶ τοι ἐκ τῶν νεωτέρων μητροπόλεων τῆς Εὐρώπης, περιέχει μέγαν ἀριθμὸν δημοτικῶν μνημείων ὑπὲρ πάντων ἄλλων Βασιλεύουσιν. Εἰς τὰς εἰρηνοειδῆς δὲν βλέπει εἰμὴ παλάτια αυτοκρατορικῆ, καταστήματα τεχνῶν, ἐμπορίου, βιομηχανίας, πολεμικῆς, καὶ ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς. Ὁλων τῶν τόπων οἱ ἀρχιτεκτονικοὶ ὀρθοὶ συνέτρεξαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῶν κτιρίων τούτων, ὁ Ἰταλικὸς, ὁ Γαλλικὸς, ὁ Γερμανικὸς καὶ ἄλλοι· σπανίως ὁμοῦς ἀπαντᾶται ὁ ἐγγύριος. Ἀλλὰ, τῇ ὁμολογίᾳ καὶ αὐτῶν τῶν πλέον ἀδυσωπήτων ἐπικριτῶν, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ κυριευθῆ ὑπὸ θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως ὅστις ἐπισκέπτεται κατὰ πρῶτον τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ῥωσικῆς αυτοκρατορίας· ἐν μάλιστα ἐνθυμηθῆ ὁποῖα ἦτον πρὸ ἑκατὸν χρόνων, καὶ ὅποια προσπάθειαι καὶ δαπάναις κατεβλήθησαν εἰς τὸ νὰ λάβῃ τὴν σημερινὴν αὐτῆς μορφήν, τὰ αἰσθητά ταῦτα θέλουσι βεβαίως κατατῆ διπλάσιως ζωηρότερα. Διὰ τὴν ἐπιπέδον δὲ εὐκολώτερον ὁ ἀναγνώστης τὴν ἀπίστευτον ταύτην μεταβολήν, ἃς ἐπέβλεθη τὸν ἐπόμενον παρῆγραφο τῶν περὶ Ῥωσίας ὑπομνημάτων τοῦ Κ. Οὐβέρου, ἐκδοθέντων τὸ 1725.

Ἡ Ὀλη σχεδὸν ἡ πόλις κεῖται ἐντὸς ἑλούς, καὶ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ ἀγρίων ἐρήμων καὶ δασῶν, πλὴν τῆς μεγάλης πλατείας ἧς τινος τὸ ἕδος εἶναι ξηρὸν, καὶ καθαρὸν τῶν θάμνων καὶ δένδρων τὰ ἵστιά κατακαλύπτουσι τὴν λοιπὴν χώραν. Μόλις ὑπάρχει μίαν ἢ δύο ἀγυαί, καὶ οἱ χωρικοὶ, διὰ τὴν ἐπιπέδον εἰς τὴν πόλιν, πλανῶνται ἐντὸς τῶν δασῶν.

Μεταξὺ τῶν περιεχόμενων οἰκοδομημάτων τῆς Πετρούπολεως, καταλογιστέον καὶ τὸ χειμερινὸν παλάτιον, ὀνομασθὲν οὕτω πρὸς διαστολήν τοῦ παλατιοῦ, ὀνομασθὲν οὕτω πρὸς διαστολήν τοῦ παλατιοῦ, κατὰ τὸν ὀρισμένον χρόνον, κατεβλήθησαν ἀπίστευτοι ἀγῶνες ἐν καιρῷ τῆς μεγαλητέρας δριμύτητος τοῦ χειμῶνος ἐξ ἑκατῶν ἐργατῶν κατεγίνοντο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ παλατιοῦ, ὅπου, διὰ τὴν ἐπιπέδον ταχυτέρον οἱ τοῖχοι, ἐκαίοντο πύραυλα τριακοντα βαθμῶν θερμῆν ἔχοντα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐργάται ποτὲ μὲν εἰσερχόμενοι, ποτὲ δὲ ἐξερχόμενοι ἐξετίθεντο εἰς μίαν ἢ δύο διαφορὰν θερμοκρασίας, πενήτηκοντα ἢ ἐξήκοντα βαθμῶν, ἀπέθνησκον ἄπειροι καθ' ἑκάστην. Λέγεται κοινῶς ὅτι οἱ ζωγράφοι οἵτινες εἰργάζοντο εἰς τὰς θερμότερας αἰθούσας ἐφόρου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἵπταται, καὶ τοι δώδεκα ἔτη διατελέσας ὡς τοιοῦτος,

ἔβεβαίου ὅτι δὲν ἐγνώρισεν ὄλους αὐτοῦ τοὺς θαλάμους· ἦτον ἄλλος λαβύρινθος! Ἐκτὸς τῶν τακτικῶν κατοικῶν αὐτοῦ, περιεῖχε καὶ προσωρινὰς τινὰς ἀποικίας. Οἱ φύλακες, οἱ διαμένοντες ἐπὶ τῆς στέγης, οἵτινες, μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτῶν καθηκόντων εἶχον καὶ τοῦτο, τὸ νὰ ῥίπτωσιν ἐν καιρῷ χειμῶνος σφαίρας πεπυρακτωμένας ἐντὸς τῶν δεξαμενῶν διὰ τὴν ἐμποδίσαι τὴν κρυστάλλωσιν τοῦ ὕδατος, εἶχον οἰκοδομηθεῖσιν ὀπισθεν τῶν καπνοδόχων καλύβας, ὅπου ἐτοποθέτησαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ὅπου ἔτρεπον ζῶα κατοικίδια, καὶ αἶγας βοσκομένας τὸν φύομενον ἐπὶ τῆς στέγης χόρτον. Πολλοὶ λέγουσιν ὅτι ἔτρεπον καὶ δαμάλεις.

Ὁδοῦκοντα χιλιάδες ἐργατῶν εἶχον ἀσχοληθῆ εἰς τὸ παλάτιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον οἱ αυτοκράτορες καθωρᾶζον ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ 80 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα. Ποτὲ ἴσως δὲν ἐσωρεύθησαν πράγματα τόσῳ πολυτίμα ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ κτιρίου· καὶ ὁμοῦς τὸ πῦρ ἀπεπέφρωσεν ὅλα, καὶ εἰκόνας, καὶ ἀγάλματα, καὶ κάτοπτρα, καὶ τάπητας, καὶ μεταξωτὰ, κτλ. ἐν μιᾷ νυκτί! Ἡ συμφορὰ αὕτη ἐβύθησεν εἰς λύπην ἀπαραμύθητον ὀλόκληρον τὴν πόλιν. Μέγας ἀριθμὸς τῶν κατοικῶν αὐτῆς ἐπρόσφερον αὐθορμήτως πρὸς τὸν αυτοκράτορα μέρος τῆς χρηματικῆς αὐτῶν καταστάσεως· μόνος ὁ κόμης Βαρίνης ἔδωκεν ὑπὲρ τὸ ἐν ἑκατομύριον δραχμῶν. Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν πυρκαϊάν, ἐνῶ ὁ αυτοκράτωρ Νικόλαος διέτρεχε ἐπὶ ἐλαφροῦ δίφρου τὴν πόλιν, ἀνθρωπὸς τις φέρων πώγωνα μακρὸν καὶ ἱμάτιον μουσικῶν ἔδραμε πρὸς αὐτὸν, ἀπέθεσεν ἐντὸς τοῦ ὄχηματος 25,000 ρουβλίων τραπεζικὰ γραμμάτια, καὶ χωρὶς οὔτε νὰ εἴπῃ πῶς ὠνομάζετο, ἐφυγεν.

Ὁ αυτοκράτωρ δὲν ἐδέχθη τὰς γενναίας ταύτας προσφορὰς, διέταξεν ὁμοῦς νὰ ἀνοικοδομηθῆ τὸ παλάτιον, καὶ προσκαλέσας ὄλους τοὺς ἀρχιτέκτονας ἐδηλοκρίση πρὸς αὐτοὺς, ὅτι μετὰ ἐν ἔτος ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἤθελε νὰ κατοικήσῃ εἰς τὰ νέα ἀνάκτορα. Οἱ ἀρχιτέκτονας ἀντέταξαν τινὰς δυσκολίας, ἀλλ' ὁ αυτοκράτωρ ἐπέμεινε, καὶ αὐτοὶ ἤναγκάσθησαν νὰ ἐπακούσωσιν. Ἐν ἔτος ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ αυτοκράτωρ ὑπέδεχθη τοὺς αὐλικούς αὐτοῦ εἰς τὴν νέαν αἰθούσαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκπληρωθῆ ἡ ἀπόλυτος αὕτη τοῦ μονάρχου διαταγή, πόσοι ἐργάται ἐθυσίασθησαν! Διὰ τὴν ἐπιπέδον τὸ ἔργον, λέγει περιηγητὴς τις Γάλλος, κατὰ τὸν ὀρισμένον χρόνον, κατεβλήθησαν ἀπίστευτοι ἀγῶνες ἐν καιρῷ τῆς μεγαλητέρας δριμύτητος τοῦ χειμῶνος ἐξ ἑκατῶν ἐργατῶν κατεγίνοντο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ παλατιοῦ, ὅπου, διὰ τὴν ἐπιπέδον ταχυτέρον οἱ τοῖχοι, ἐκαίοντο πύραυλα τριακοντα βαθμῶν θερμῆν ἔχοντα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐργάται ποτὲ μὲν εἰσερχόμενοι, ποτὲ δὲ ἐξερχόμενοι ἐξετίθεντο εἰς μίαν ἢ δύο διαφορὰν θερμοκρασίας, πενήτηκοντα ἢ ἐξήκοντα βαθμῶν, ἀπέθνησκον ἄπειροι καθ' ἑκάστην. Λέγεται κοινῶς ὅτι οἱ ζωγράφοι οἵτινες εἰργάζοντο εἰς τὰς θερμότερας αἰθούσας ἐφόρου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἵπταται, καὶ τοι δώδεκα ἔτη διατελέσας ὡς τοιοῦτος,

τας και η οικισμένη του δήλου ε-
 λειβε να πάθωσιν εξ αιτίας της τόσης
 σπουδής· διότι· δάίνας ημέρας πρό-
 τως επισήμου έστρεψ· δι' ην προητοι-
 μάξτεο η περίφημος αίθουσα του ά-
 γίου Γεωργίου, χατέπεσεν η όροφή
 αυτής.

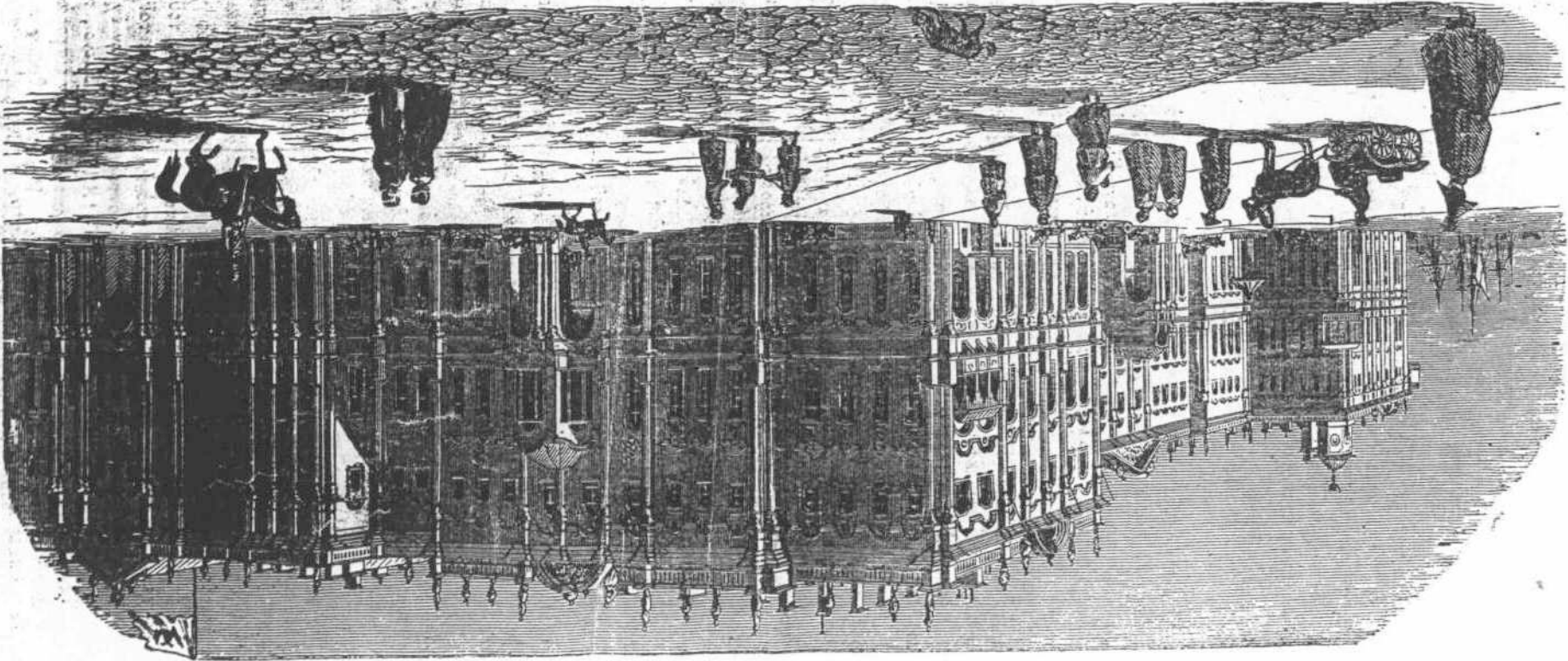
Το χειμερινόν παλάτιον είναι πα-
 ραλλήλογραμμιον, έχων τέσσαρας προ-
 σήεις, μήκος έχατον πενήκοντα και
 πλάτος έχατον δεκαπέντε μέτρων.
 Συγκρινόμενον μετά των άλλων βα-
 ρυλαίων αιχμηράτων της Ευρώπης· λι-
 γει ο Κ. Νοσοδίδος Βαρδούτης, θωαί-
 ζει μάλλον το αυτό Μαζιότης· είναι
 εν γένει του αυτού σχήματος, όβδη-
 τώσιον, έχων ως και έαίτω τέσσαρας
 προσόψεις, δύο θοράς, αυλήν έσωτε-
 ρακήν, και στεγασμένον έπίσης κήρυον.
 Αλλά το της Πετροπόλεως είναι
 και πολύ πλέον εύρύγωνον και δια κε-
 ράμων χατεσκευασμένον, ενώ το Ιτα-
 κικόν είναι και μικρότερον και λιθό-
 κτιστον, και το μέν πρώτον κείται
 παρά τον ύπερήφανον Νεών, το δε
 άλλο παρά την πενήγαν Μωζαϊκήν.
 Η έσωτερική μεγαλοπ. είναι του Πω-
 τικου παλατιου είναι άρραγάμυλος η
 μαρμαρινης μεγάλη κλίμαξ, ένκολα-
 πτα έγωνα κοσμήματα εκ χρυσοϋ, η
 εξ άλαδατζαίτου. ευκή αίθουσα, όπου
 συνεστρώνεται άκρακόσιοι συμπέσαι, η
 εκ μαρμαρου της Καρχήρας άπέραν-
 τος αίθουσα του άγίου Γεωργίου, κα-
 τήληττουσι βεβαίως τον θεατήν ».

Τα δωμάτια του αυτοκρατορος
 κείται προς την δευτέραν όροφή υπό
 των τηλέγραφων, προς την γωνίαν του
 παλατιου την βλέπουσαν εξ εως μέν
 προς τον Νεών, εξ άλλου δε προς το
 ναυαρχείον.

Αξιολύμαστος είναι και ο περι-
 κλήης ναός του άγίου Ισαακίου και
 αν ο άγιος ήέρος της Πάσης, άγιος
 Παύλος του Αποστόλου, και το Παύλου
 των Παρισίων έχουσι μεγαλότεραν έκ-
 τασιν, αυγήττον είναι βέβαιον ότι ο
 του άγίου Ισαακίου θεωρείται, εκ των
 λαμπροτέρων της Ευρώπης.

Αλλ' αν' άγιος Ισαακίος άν εν έ-
 πέρβαινε τον άγιον Παύλον και υπό
 Παύλου κατά το μέγεθος, έχει τρενάς
 όσως πλέον έκείνων· το όρθοειδόμε-
 λαι εις το νέ καθιστά αυθι καταπα-
 νόστερον, έχει, δηλαδή, άμικρον εν-
 πλογήν, ενώ έκείνοι έπισκαρδίζονται υπό
 άπέφων άλλων οικοδομών· Η κε-
 ρισιολη αυτή την όροίαν δημοφώνου.

Το χειμερινόν παλάτιον.

Ο Ναός του Άγιου Ισαακίου.

σιν εν Ρωσία περιόδα και στέφανη μέλιον, ε-
 περιουλουμένη δι' όνό άπαριστων θυσιασίων χατε-
 χει τοιαύτην έκτασιν, ώστε καταρχήθεν ποτε και σσημάτων, του επί των σπα-
 εγυμνάσθωσαν εν' αυτή, έχατον χιλιάδες σπαριστων· τιαχών ύποσυσιον, των γρησιών της Κουδερής

τοῦ χειμερινοῦ καλατίου καὶ τοῦ Ναυαρχείου, ἐμπεριλαμβάνει καὶ τὸν ἀνδριάντα Πέτρου τοῦ Μεγάλου καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειον στήλην, καὶ ἔχει τέσσαρας ἐξόδους, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία στολιζέται ὑπὸ ἀψίδος θριαμβικῆς, αἱ δὲ ἄλλαι φέρουσι πρὸς τὰς τρεῖς κυριωτέρους ὁδοὺς τῆς πόλεως, ἡ μία τῶν ὁποίων ἔχει τεσσάρων μιλίων μήκος, καὶ πλάτος τετραπλάσιον σχεδὸν τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀθηνᾶς.

Ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰσαακίου ἔχει σχῆμα σταυροῦ καὶ τέσσαρας προσόψεις, τῶν ὁποίων τὰ προπύλαια σύγκεινται ὑπὸ στύλων μονολίθων ἐκ πορφυρίτου τῆς Φινλανδίας, ἐχόντων ἀνὰ 56 ποδῶν ὕψος καὶ ἀνὰ 18 περίπου περιφέρειαν. Τριάκοντα ἄλλοι ἐπίσης μονολίθοι ἀλλὰ μικρότεροι περικυκλοῦσι τὸ τύμπανον τοῦ περιχρυσίου σιδηροῦ θόλου, ἔχοντος περὶ αὐτὸν μὲν γάλλικα ἀγάλματα ἀγγέλων κολοσσαῖα, ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ σταυρὸν χρυσοῦν.

Τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τούτου κατεβλήθησαν περὶ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Πετροπόλεως. Ὁ Μέγας Πέτρος, γεννηθεὶς τὴν 30 Μαΐου τοῦ 1673, ὅτε ἐορτάζει ἡ ἐκκλησία τὸν ἅγιον Ἰσαάκιον τὸν ἐκ τῆς Μονῆς τῶν Δαλμάτων, συνέλαβε τὴν ιδέαν τοῦ νὰ οἰκοδομηθῇ ναὸν πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου τούτου, ὅστις καὶ ἐθεμελιώθη τὸ 1710. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκτίσεν αὐτὸν προσωρινῶς πλησίον τῶν νεωρῶν ἐπὶ θέσεως ἀγνώστου σήμερον· ἀλλ' ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον ἐκάθη, ὁ αὐτοκράτωρ ἔθεσε μόνος τὸν πρῶτον λίθον νέας ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰσαακίου, πλησίον τοῦ Νεῦα, ἐπὶ τῆς θέσεως ἐφ' ἧς κεῖται σήμερον τὸ Γερουσιαστήριον. Ἐντὸς δέκα ἐτῶν ἐπερατώθη ἡ οἰκοδομή, τὰ ἐγκαίνια ἐτελέσθησαν τὸ 1727, καὶ τὴν 26 Ἰουν. 1735 ἐκάθη μέρος αὐτῆς. Ἐκτίσθη λοιπὸν ἐκ νέου καὶ καθωραίσθη μάλιστα πλέον ἢ πρότερον. Ἀλλ' ἐπειδὴ Αἰκατερίνα ἡ Β' εἶχεν ἐκλέξει τὸ μέρος τοῦτο διὰ νὰ κατοικήσῃ, διέταξε νὰ κατασκευασθῇ ἄλλη ἐκ μαρμάρου. Αἱ ἐργασίαι, ἐπιχειρηθεῖσαι τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1768 ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Ρινάλδου, διεκόπησαν ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου τῆς αὐτοκρατορίδος, ἐπανελήθησαν ἐπὶ Παύλου τοῦ Α' καὶ τὸ 1817 ἀνετέθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Α' εἰς τὸν Κ. Μοντεφεράνδην, ὅστις ἀνέλαβεν αὐτὰς τὸ 1819 καὶ ἔφερε σχεδὸν εἰς πέρας μετὰ εἰκοσιδύω ἔτη.

Ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ θόλου σταυρὸς, 343 πόδας κείμενος ὑψηλότερον τοῦ ἐδάφους τῆς πλατείας, φαίνεται τεσσαράκοντα περίπου βέρστια μακρὰν εἰς τὰ περίχωρα, καὶ ὡς ἀστὴρ φαεινὸς φωταγωγεῖ τὰ ἀναριθμητὰ πλοῖα τὰ εἰσπλέοντα εἰς τὸν λιμένα τῆς Πετροπόλεως.

ΚΗΔΕΙΑ ΙΕΡΕΩΣ ΒΙΡΜΑΝΟΥ.

Τὴν ἐπομένην περιγραφὴν τῆς ἐν τῇ πόλει Ῥαγκούνη τελεσθείσης κηδείας ἱερέως τινὸς Βιρμανοῦ, μετεφράσαμεν ὡς περιέρχον. ἐξ ἀγγλικῆς τινος συγγραμματος. Ἐγγραφή δὲ κατὰ τὰς δοθείσας πληροφορίες ὑπὸ πληρώματος πολεμικοῦ τινος πλοίου τῆς Μεγάλης Βρετανίας παρευρεθέντος εἰς τὴν τελετὴν.

Ὁ ἀναγνώστης γνωρίζει ὅτι ἡ Βιρμανικὴ αὐτοκρατορία κεῖται ἐν Ἰνδία πέραν τοῦ Γάγγου, καὶ ὅτι αἱ ἀναφερόμεναι κατωτέρω πόλεις, Ῥαγκούνη, Λύκ καὶ Πέγουα ἀνήκουσιν εἰς αὐτήν.

Ἀμα ὁ πουγγῆς, (οὕτως ὀνομάζεται βιρμανιστὴ εἰρεῦς), παρέδωκε τὸ πνεῦμα, τὸ σῶμα αὐτοῦ, ταριχευθὲν δι' ἀρωμάτων βαρυτίμων, ἀπετέθη ἐντὸς κιβωτοῦ μεσημέλιτος κλεισθείσης πανταχόθεν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας. Ταχυδρόμοι ἐστάλησαν ἐπίτηδες εἰς ὅλας τὰς παρακειμένους ἐπαρχίας, διὰ νὰ ἀναγγείλωσι τὴν τελευτὴν τοῦ ὄσιου, καὶ τὴν κατὰ τὰ ἐθισμένα ταρίχευσιν καὶ μελίτωσιν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Προικηρύχθη δὲ συγχρόνως καὶ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ τελετὴ τῆς ἀμαξῆς ἐμελλε νὰ γείνη, εἰς πεδιάδα τινὰ εὐρύχωρον. Ὅταν φθάσῃ ἡ ὀριθεῖσα ἡμέρα, ἰδοὺ πῶς ἐνεργοῦνται τὰ τῆς παραδόξου ταύτης τελετῆς· ὁ νεκρὸς τίθεται ἐπὶ ἀμαξῆς μεγάλης καὶ ὑψηλῆς, τὸ δὲ συρρέον πλῆθος διαίρειται εἰς δύο στρατόπεδα, ἐξ ὧν τὸ μὲν, ὠθοῦν τὴν ἀμαξάν ἀγωνίζεται νὰ κινήσῃ αὐτήν, τὸ δὲ, ἰστάμενον εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος καταβάλλει τὰς αὐτὰς προσπάθειαι· διὰ ν' ἀντρωθῇ τὴν μηχανήν. Πολλὰκις ἡ πάλη διαρκεῖ ὥρας δλοκλήρους. Τοὺς δύο τούτους ἀντιπάλους στρατοὺς δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν καταλλήλως ἰδροχαρεῖς καὶ πυρκαεῖς· διότι, ἐὰν μὲν νικήτῃ ὁ πρῶτος, ῥίπτει τὸν πουγγῆν, τὴν ἀμαξάν καὶ τὰ παρεπόμενα εἰς τὸν ποταμὸν, ἐὰν δὲ ὑπεριχύτῃ ὁ ἄλλος, παραδίδει ταῦτα πάντα τῷ πυρὶ σκιρτῶν καὶ ἀγαλλώμενος.

Τρεῖς μῆνας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὁ πουγγῆς, χωρὶς ν' ἀποχωρισθῇ τὴν μελίμυτον κιβωτὸν, μετακομίσθη εἰς τὸ μέσον μεγάλης πλατείας ἐπὶ παρουσίᾳ πλῆθους ἀναριθμητοῦ ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, ἐξ ὧν οἱ κλειττοὶ εἶχον ἐλθεῖ ἐξ ἀπωτάτων μερῶν διὰ νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὴν κηδείαν.

Τὸ πρῶτ' ἐτελέσθησαν διάφοροι γυμναστικοὶ ἀγῶνες. Ἡ νιολαία τῆς Αὔης καὶ τῆς Πεγούης ἐνηκολήθη εἰς τὸ νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ ἀποθανόντος διὰ πυγμαχίας ἀξίας τοῦ ἀρχαίου σταδίου διὰ τε τὸ εὐστόχον καὶ τὸ μεθοδικὸν αὐτῆς. Ἄλλοι θρυπτικώτεροι ἢ ὀλιγώτερον ἀνδρείοι, ἐπαίζον τζιρίτια, καὶ ἄλλοι ἔτρεγον, ἐχόρευον, ἢ κατικῶρων τοὺς περιεστώτας ψάλλοντες, ἢ μᾶλλον κρῶζοντες. Ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αὐταί, μὴ ἀρκοῦμεναι εἰς τὸ νὰ θαυμάζωσι μόνον καὶ νὰ ἐπευφημῶσι τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς, συνεκρότουν χεροῦς, ἐπήδων, ἐκραζον καὶ συνεταράσσοντο κροτοῦσαι τὰς γείρας. Καθ' ὅλην τὴν ἀπέραντον ἐκείνην πεδιάδα δὲν ἐφαίνετο εἰμὴ σωρὸς κεφαλῶν, αἵτινες κινούμεναι ποτὲ μὲν ταχύτατα, ποτὲ δὲ βραδέως, ὁμοιάζον φουσαλίδας ὕδατος ἀναβράζοντος, καὶ ἀπ' αὐτῆς διηγείρετο ψιθυρισμὸς συγκεχυμένος καὶ ἀδιάκοπος, συγκεῖμενος ἐκ μυριάδων φωνῶν καὶ ἁσμάτων δυσήχων.

Τὸ ἔνδυμα τῶν γυναικῶν ἦτον μᾶλλον στενὸν ἢ πλατὺ, καὶ ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην τὸ τῶν νεανίδων τῆς Σπάρτης, ὅτε ἤρριζοντο περὶ τοῦ ἄθλου τῆς κάλης καὶ τοῦ σταδίου.

Οἱ γυμναστικοὶ ἀγῶνες περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν ἐγένοντο, φαίνεται, διὰ νὰ ἐρεθίσωσι τὴν ὄρεξιν· διότι,

ἅμα ἔπαυεν ἡ κίνησις, τὸ πλῆθος ἐκάθητε καὶ ἤρχισε νὰ τρώγῃ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐκείνης διαπύρου ζέσεως, μετ' ἧς καὶ ἐχόρευσε, καὶ ἐπήδησε, καὶ ἐγρονθοκοπήθη. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐξέβαλον τῆς κιβωτοῦ τὸν πουγγῆν, καὶ ἔστησαν αὐτὸν ὄρθιον ἐπάνω τῆς ἀμαξῆς, εἰς τρόπον ὥστε ἐφαίνετο ὅτι ἐβλεπε τὰ πλῆθη καὶ ἐπιδοκίμαζε τὰ γινόμενα.

Μετὰ τὸ γεῦμα, οἱ ἀγῶνες ἐπανελήθησαν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου· ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην συνηγωνίσθησαν ὅλοι μηδενὸς ἐξαιρουμένου, μήτε γυναικῶν, μήτε παιδίων.

Ἐπὶ τέλους ἐρθασεν ἡ ὥρα καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ γενῆ ἀπόφασις ἐὰν τὴν τελετὴν ἐμελλε νὰ ἐπιστέψῃ τὸ ὕδωρ ἢ τὸ πῦρ. Ὁ λόγος διμερίσθη, ὡς εἴπομεν, εἰς δύο πεπυκνωμένα καὶ ἀπέραντα στρατόπεδα, αἵτινα παρετάχθησαν τυχρῶν καὶ κατὰ μήκος πρὸς τὰς ἄκρας τῆς ἀμαξῆς. Δοθέντος συνθήματος τινος, ἤρχισεν ὁ ἀγὼν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἀμαξά ἐμεινεν ἀκίνητος, μετ' ὀλίγον δὲ ἐστειθῆ ἀνεπαισιήτως, ἐτόρπι πρὸς δεξιὰ, ἐπσηλθεν εἰς τὴν πρῶτην θέσιν, ὡπιοθυχώρησεν, ἐπανήλθε καὶ πάλιν, ἐράνη τέλος πάντων ὑποχωροῦσα, καὶ αἴφνης κυλισθεῖσα μετ' ὄρμης διέσπασε τὰς φάλαγγας τῶν ἐναντίων. Βοῆ σύμμικτος καὶ μεγάλη προικηρύχθη τὸν θείαμβον τῶν πυρκαϊῶν. Οὗτοι δὲ, συμβούλιον ποιήσαντες περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἦτο καταλλήλοτερον νὰ καθ' ὁ πουγγῆς, ἐθεώρησαν ἐπιτιμότερον νὰ μετεωρίσωσιν αὐτὸν δι' ἐκπυροκροτήσεως. Διὸ γεμίσαντες τὴν ἀμαξάν πυρίτιδος καὶ ἄλλων πυροτεχνημάτων, καὶ κατακαύσαντες τὸ σῶμα διὰ καυστικῶν ὑλῶν, ἀπεσύρθησαν μακρὰν, ὅθεν ῥιπτόντες φύσιγγας κατὰ τῆς μηχανῆς διεδωκῶν τὸ πῦρ εἰς αὐτήν. Ἡ ἐκρηκτικὴ ἐπελοῦσα ταχέως, κατεκερματίσθη τὴν ἀμαξάν, καὶ ἐξεσπενδόνισεν τὸν ὄσιον εἰς τοὺς οὐρανούς· ἐν μέτῳ ἀνευφημιῶν καὶ χειροκροτήσεων. Μετὰ τὴν εὐσεβῆ ταύτην πράξιν τὸ πλῆθος διεσκορπίσθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ σιωπῇ βαθυτάτῃ διεδέχθη τὴν θορυβώδη καὶ πυλῦκρον ἐκείνην παράστασιν.

Ἴσως ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης ὅτι ὁ νεκρὸς τοῦ κναύρχου Νέσσου, μετὰ τὴν ἐν Τραπαλγῶν μάχην, ἀπετέθη ἐντὸς πίθου μεστοῦ βουμίου, καὶ ὅτι ὅταν ἐπανήλθε τὸ πλοῖον εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὁ πίθος εὐρέθη κενός· διότι οἱ ναῦται τῆς Νίκης εἶχον τσακίς πίει ἐξ αὐτοῦ, ὥστε δὲν ἀφῆκαν οὐδὲ ῥανίδα· ὁσάκις δὲ ἐμελλε νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν πρᾶξιν αὐτὴν ἔλεγον, « ἄς ὑπάγωμεν νὰ κάμωμεν μίαν τρύπαν εἰς τὸν Ναύαρχον. » Οἱ Βιρμανοὶ ὁμοίως, διακριτικώτεροι τῶν Ἀγγέλων ναυτῶν, οὐδ' ἐγγίζουσι τὸ μέλι τῆς ἱερᾶς κιβωτοῦ ἐνὸς πλῆθους ἐντὸς αὐτοῦ ὁ πουγγῆς. Ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ ὁ ἀναγνώστης τί ἀπογίνεται; Μεταγίγεται ὄλον εἰς φιάλας αἵτινες μεταφερόμεναι πωλοῦνται εἰς τῆς Καλκούτας τὴν ἀγορὰν. ὡς ἄλλο τοῦ Ὑμηττοῦ προϊόν. Πόσον μακαρίζομεν τοὺς τρώγοντας τὸ ἐξηγιασμένον ἐκεῖνο μέλι!

Η ΖΑΜΙΑ.

Ἡ Ζαμία εἶναι γένος φυτῶν εἰς τὴν μεγάλην τῶν

Δικοτυληδόνων διαίρειν ὑπαγόμενον, ἀνήκει δὲ εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Κυκαδοειδῶν τῆν καὶ τελευταίαν τοῦ φυτικοῦ Βασιλείου.

Καὶ ἡ μὲν μορφή τῆς πησιάει ἐκείνην τοῦ φοίνικος καὶ τῶν δένδρουειδῶν περιδίων, αἵτινες ζῶσιν εἰς τὰ ἐντὸς τῶν τροπικῶν ὑγρὰς καὶ θερμότητος νήσους· διὸ καὶ οἱ βοτανικοὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἠμεριβήτουν τὴν θέσιν τιν ὁποῖαν ἐπρεπε νὰ καθέξῃ εἰς τὴν κλίμακα τῶν ὄντων. Ὁ ὄργανισμὸς τῆς ὁμοῦ εἶναι πάντῃ διάφορος· διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ γένους τῆς Κυκάδος ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν μικρὰν οἰκογένειαν συγγενεύουσαν μ' ἐκείνην τῶν κωνοφόρων ῥητινοειδῶν δένδρων, ὅπου ἡ ἐλάτη, ἡ πίτυς, ἡ ἀρκευθὸς καὶ λοιπὰ ὁμοῖα· φύσεως δένδρα.

Τὰ ἄνθη τῆς εἶναι δίοικα, ὁγλ. μία ῥίζα φέρει ὄλων διόλου ἄρρενα ἄνθη, ἄλλη δὲ τις ὄλων διόλου θήλεα. Ὁ κορμὸς ἀπλοῦς καὶ ἀνευ διακλαδῶσεων, τὰ φύλλα πτεροειδῆ καὶ κατ' ἐναλλαγὴν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ σχηματίζοντα κορυφαῖες φύλλωμα ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ κορμοῦ, ἡ δὲ ἄνθησις εὐρίσκειται μεταξὺ τῶν φύλλων κατὰ τὰς βάσεις τῶν ὡς ἐκείνη τοῦ φοίνικος.

Τὰ ἄρρενα τῶν ἀνθῶν σχηματίζουσι στρόβιλον ἀνάλογον ἐκείνου τῆς κοινῆς κουνουναρίδος, εὐρίσκονται δὲ καμπληθέστατα ὑπὸ τὰς ξυλώδεις ἀσπίδοειδῆς λεπίδας αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ὄλον τῆς ἀνθήσεως καὶ γέμουσιν ἀθρονωτάτης κόνεως γονιμοποιητικῆς, καθὼς πάντοτε συμβαίνει εἰς τὰ δίοικα φυτὰ εἰς τὰ ὅπια ὁ πάνσοφος τοῦ παντός δημιουργὸς πρὸς διαίωτικὸν τοῦ εἶδους ἐπεδαψίλευσε ἀθρονώτερα τὰ γεννητικὰ ὄργανα ἐξ ὧν πηγαζει ἡ καρποφορία.

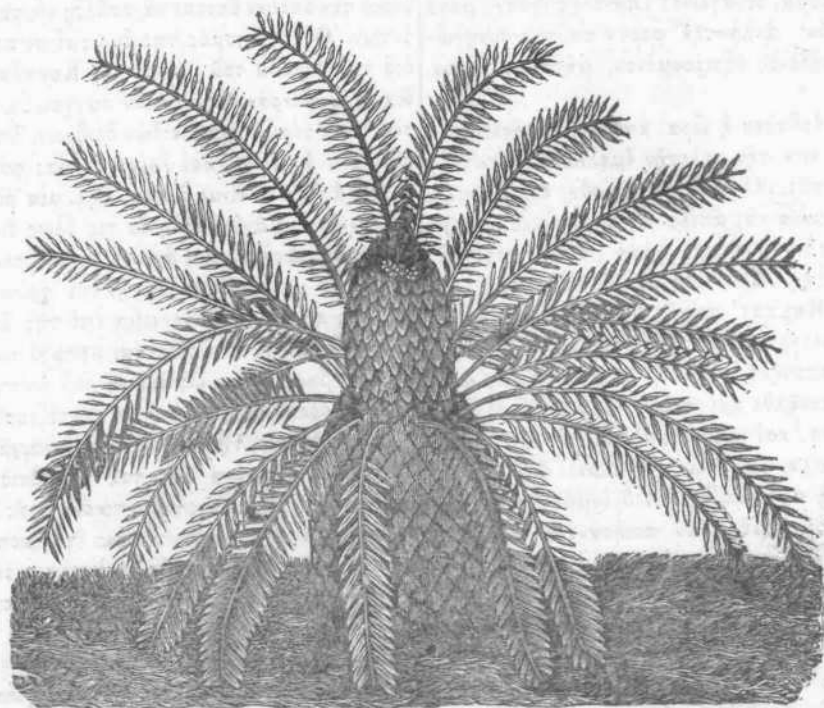
Τὰ δὲ θήλεα γεννῶνται ὑπὸ παρομοίας φύσεως ξυλώδεις λεπίδας ὡς καὶ τὰ ἄρρενα, κεῖνται ὁμοῦ ἀνὰ δύο κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῶν, τὸ σχῆμα γωνιωδῆ ἀκανόνιστα, καὶ φέροντα ἕκαστον στίγμα ἐπιρμῆς κεφαλῶν.

Ὁ δὲ καρπὸς σύγκειται ἀπὸ δύο βάργας συγκεκολλημένας, ὡσειδεῖς, ἀμβλείας, σαρκώδεις, καὶ μονοχώρους, τῶν ὁποίων ἕκαστη περιέχει ἰνώδες τι κάρυον, ὑπόμηκες τὸ σχῆμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκειται ὡσειδῆς σπὸρος περικλειὸν λεύκωμα σαρκώδες, εἰς τὴν βάλαν τῶν ὁποίων εὐρίσκειται τὸ ἔμβρυον, ἦτοι τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σπέρου, ἐξ οὗ μίλλει νὰ βλαστήσῃ ἄλλο ὁμοῖον φυτὸν, ἐὰν τύχῃ τὸν ἀναγκαῖον πρὸς τὸ το βαθμὸν ὑγρασίας καὶ θερμότητος.

Αἱ γνωσταὶ σήμερον Ζαμίαι τὸν ἀριθμὸν 25—30 ζῶσιν εἰς τὰς Δυτικάς Ἰνδίας, τὴν Μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν, τὴν Φλωρίδα, τὸν ἅγιον Δομίγγον, καὶ ἄλλα νήσους, καὶ ἀνάλογα κλίματα· πολλῶν δὲ οἱ καρποὶ εἶναι φαγώσιμοι.

Ἀλλ' ὅτι περιέρχον δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας περὶ τοῦ παραδόξου τούτου καὶ περιέρχου φυτοῦ, εἶναι ὅτι τὰ φυτὰ ταῦτα εἶναι τὰ μόνυ λείψανα τῆς παναρχαιοτάτης τοῦ κόσμου βλαστήσεως. Κανεὶς βέβαια δὲν ἀγνοεῖ ὅτι ἡ σφαῖρα δὲν ἦτον ἄλλοτε ὅπως εἶναι σήμερον. Πολλὰ μεταβολαὶ γαιολογικαὶ διαδοχικῶς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς μετέλλαξαν, καὶ πολλαὶ γενεαὶ ὄντων ἀλληλοδιαδόχως ἀναστάναι κατεστράφησαν. Ἀφίνοντες τὰ σαφῆ καὶ τρανώτατα μαρτύρια τὰ ὅποια ἡ παλαιοντολογία ἀφθόνως παρέ-

χει, μακρὰν τοῦ νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς γιγαντώδεις ἐκείνους καὶ παραδόξους σκελετοὺς τῶν ζῶων, οἵτινες εὐρίσκονται εἰς τὰ διάφορα τῆς γῆς στρώματα. ἀρκού μεθὰ μόνον νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ παλαιὰ βλάστησις τοῦ κόσμου, καὶ τὰ παλαιὰ δῶσα τὰ ὅποια ἐκάλυπτον ἀπεράντους τῆς γῆς ἐκτάσεις καὶ μεγαλωτάτας νήσους, συνέκειντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ δενδροειδῆς πτερί-

σήμερον ἀνάλογα, εἴμῃ ἡ Κυκάς, ἡ Ζαυία, αἱ δενδροειδεῖς πτερίδες καὶ ἄλλα ὀλίγα, τὰ ὅποια ζῶντα ἐντὸς τῶν τροπικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν θερμωτάτων καὶ ὑγρῶν νήσων, μᾶς βιάζουσι νὰ φησίσωμεν εἰς τὸ ἀλάσθαστον συμπέραςμα, ὅτι ἡ θερμωκοσία τῆς γῆς εἰς τοὺς προκατακλυσιμαίους χρόνους δὲν ἦτον ὅποια εἶναι σήμερον, καὶ ὅτι τότε καὶ τὰ ψυχρότερα κλίματα, ἔχαιρον τοῦλάχιστον τὴν ὑπάρχουσαν σήμερον εἰς τοὺς τροπικοὺς θερμότητα.

Θὰ σταματήσῃ ἕως ἐδῶ ἄραγε ἡ μεγάλη διὰ τὰς μεγάλας ἀνακαινίσεις τάσις τῆς φύσεως; καὶ ἡμεῖς; καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς, εἴμεθα ἡ τελευταία ἐπὶ τῆς σφαιρας κλάσις; ... — μόνος ὁ Θεὸς τὸ ἤξεύρει. Ο.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Ὁ χάριν ἐπιστημονικῆς περιηγήσεως ἀποδημήσας πρό τινας ἐξ Ἀθηνῶν συνάδελφος ἡμῶν Κ. Ἀ. Ρ. Ραγκαβῆς, παρέδωκεν ἡμῖν μετὰ τῶν ἄλλων ἔργων αὐτοῦ τῶν διὰ τῆς Πανδώρας δημοσιευομένων, καὶ σύντομόν τινα πραγματείαν περὶ τῶν Συμαϊκῶν χειρογράφων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ προφθάσωμεν νὰ κοινοποιήσωμεν αὐτήν, ἀνέγνωμεν εἰς τὴν ἐν Κερκύρα ἐκδομένην ἐφημερίδα ΠΑΤΡΙΣ, τὰς δύο ἐπομένους ἐπιστολάς τοῦ σοφοῦ δυσγενοῦς ἡμῶν Ἀνδρέου Μουστοξύδου, δι' ὧν, στικματίζων τὸ μυθῶδες τῶν χειρογράφων τούτων, εὐχεται νὰ κατακαλύψῃ αὐτὰ ἡ λήθη

καὶ ἄλλα γιγαντιαία κρυπτόγραμμα, ἀπὸ τινα κενόφορα καὶ ἀπὸ τὰ κυκαδοειδῆ φυτὰ, ἐν οἷς καὶ ἡ Ζαυία. Ἐξ αὐτῶν τῶν μεγάλων δασῶν ἐσχηματίσθησαν τὰ γνωστὰ καὶ ἄγνωστα λιθάνθηρα: ρυχίαι, τὰ ὅποια εἶναι σήμερον τροφὴ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς ἀπωτάτης συγκοινωνίας; ἀλλὰ ἐκ τῶν εἰδῶν ἄτινα συνεχρόνουν τὰ παμμεγέθη ταῦτα καὶ πυκνὰ δάση δὲν ζῶσι

πρὸς τιμὴν τοῦ ἔθνους. Ἐκ τοῦ μετὰ τὰς ἐπιστολάς ταύτας καταχωριζομένου ὀλιγοστίχου προλόγου τοῦ Κ. Ἀ. Ρ. Ραγκαβῆ παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι καὶ ὁ συνάδελφος ἡμῶν, ἕβριν τοῦ ἔθνους θεωρήσας ἐπίσης τοὺς περὶ τῆς γνησιότητος τῶν ἀνωτέρω χειρογράφων ἰσχυρισμοὺς, ἔγραψε τὰς βραδύτερον δημοσιευθησομένας κρίσεις, ὧν ἡ ἀξία καθίσταται σήμερον, μετὰ τὴν γνώμην τοῦ πολυμαθοῦς φιλολόγου τῆς Κερκύρας, ἐτι μᾶλλον ἀναμφισβήτητος. Ν. Δ.

Κύριε Συντάκτα.

Πολλὰ καὶ ἀντιφερόμενα ἀλλήλοις ἀνεγνώσθησαν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἐφημερίδας καὶ ἀλλαχοῦ, ὅχι μόνον περὶ τῶν εἰς μίαν μου ἐπιστολήν πρὸς τὸν Κ. Σιμωνίδην περιεχομένων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς. Διὸ, ἂν καὶ τὸ μὲν κῦρος τοῦ ὀνόματός μου δὲν εἶναι τοσοῦτον, ὅσον πολλοὶ τῶν εὐμενῶν ὁμογενῶν ὑπολαμβάνουσιν, ἐγὼ δὲ εἰς ἄκρον λυπούμαι ἐὰν καὶ ἐμμέτως συντείνω εἰς τὸ νὰ προξενήσω δυσμενείας εἰς ὁποιοῦδήποτε, ἀναγκάζομαι ὅμως εἰς μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας καὶ εἰς ἀπαλλαγὴν πάσης εὐθύνης νὰ δηλώσω, ὅτι ὑπάρχει τῷ ὄντι μία μου ἐπιστολή πρὸς τὸν Κύριον Σιμωνίδην, ἔχε δὲ ἀπαρλαίχτως ὡς ἔπειτα.

Κερκύρα 26 Ἰουλίου 1850.

Ἀνδρέας Μουστοξύδης.

Οἱ Ἑπτανήσιοι ὁμογενεῖς, καὶ μετὰ αὐτῶν οἱ Ζακύνθιοι, διεκρίθησαν ἀνέκαθεν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος, διὰ φρονημάτων καὶ αἰσθημάτων ὅπως Ἑλληνικῶν. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν πολιτικὴν πάλην, τὴν περὶ προσκλήσεως ἀληθῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν, ἐδείχθησαν ὑπέρραχοι τῆς τιμῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐνότητος καὶ γλώσσης. Εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ Κ. Α. Σ. Γιόρκ, ὑπὸ τοιοῦτων αἰσθημάτων ἐμπνεόμενος, μετέφρασεν ἐκ τῆς Ἰταλίδος τὰς ἐνθουσιώδεις καὶ δραματικὰς περιγραφὰς σκηνῶν τινῶν τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως, τοῦ Ἀγγέλου Βροσφερίου. Τὸ κοινὸν θέλει βεβησίως ἐκτιμῆσαι ἐπαξίως τὸν ζῆλον αὐτοῦ συντρέχον τὴν ἀρξαμένην ἤδη τύπωσιν κατὰ τὴν κατωτέρω ἀγγελίαν.

ΑΓΓΕΛΙΑ.

Πρό τινος καιροῦ ἐπελήφθη τῆς ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ μεταφράσεως τῶν Ἑλληνικῶν Σκηνῶν τοῦ Ἀγγέλου Βροσφερίου, τὸ πρῶτον μέρος τῶν ὁποίων περάνας, σπεύδω νὰ σὰς προσφέρω, ὡς Ἑλληνας.

Βεβαίως ἡ προσφορά μου αὕτη εἶναι μηδαμινὴ ἀπέναντι τῆς ἐπιθυμίας μου καὶ τῶν ἀκαιτήσεων τῆς ἡμέρας· πλὴν εἶναι ἀφορμὴ μικρὰ μὲν, ἐπιτηδεῖα δὲ, διὰ νὰ, ἐὰν ὅχι ἄλλο, τοῦλάχιστον διατηρήσῃ ζωηρὰς τὰς ἀναμνήσεις, τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ Ἑλλήνος.

Ὡς δαίγμα τῆς ἐργασίας μου ταύτης προσφέρω δωρεὰν τεμάχιον τῆς μεταφράσεώς μου, ἐπονομαζόμενον « Η ΒΟΒΟΛΙΝΑ. »

Δεχθῆτε τοῦτο φιλοφρόνως, ὡς Ἑλληνας, ἵνα δυνηθῶ διὰ τῆς συνδρομῆς σας, νὰ ἐκπεραιώσω τὴν ἐργασίαν μου ταύτην.

Τὸ πρῶτον μέρος τῶν σκηνῶν τούτων τιμᾶται σελλήνια ἐξ πληρωτέα μετὰ τὴν παραλαβήν.

Ἐρῶσθε

Ἐν Ζακύνθῳ, τὴν 6 [18 Ἰουλίου, 1850.

Α. Σ. ΥΙΟΡΚ.

